

Univerzita Karlova

Husitská teologická fakulta

Rodina a rozvod z pohledu mladé generace
Family and divorce from the perspective of the young
generation

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

PhDr. Ivana Nováková

Autor:

Pavla Báčová, DiS.

Praha 2017

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucí práce PhDr. Ivaně Novákové za odborné vedení bakalářské práce, veškerý čas a trpělivost. Děkuji i všem respondentům, kteří mne nechali nahlédnout do jejich soukromí a v neposlední řadě děkuji i všem svým blízkým za jejich podporu po celou dobu studia.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem „Rodina a rozvod z pohledu mladé generace“ vypracovala samostatně na základě níže uvedené literatury a pramenů. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne .....

.....

podpis autora

Anotace

Tato práce se zabývá tématem rodiny a jejím rozpadem, konkrétně rozvodem s cílem zjistit postoje a názory mladé generace na toto poměrně stále velice aktuální téma. První kapitoly jsou zaměřeny na manželství, rodinu, její funkce, proměnu rodiny ve společnosti. Téma rozvodu je v následujících kapitolách, kde jsou zjišťovány příčiny, průběh rozvodového řízení a jak se celá záležitost může dotknout daného dítěte.

Praktická část je zaměřena především na pohled mladé generace na tuto problematiku. Je zde rovněž nastíněn pohled odborníků. Součástí praktické části je kvantitativní průzkum uskutečněný metodou dotazníků a kvalitativní průzkum formou rozhovoru.

Annotation

This study focuses on the family and her breakdown, specifically divorce with the aim find out stance and opinions young generation on this relatively still very current topic. The first chapters are focused on marriage, family, functions of family, transformation of family in our society.

The topic of divorce is in the following chapters, where the causes are detected, course of divorce proceedings and how the whole thing can touch the child.

The practical part is focused mainly on the view of the young generation on this issue. There is also a view of experts. Part of the practical part is a quantitative survey conducted by the questionnaire method and a qualitative survey in the form of an interview.

Klíčová slova: manželství, rodina, funkce rodiny, typy rodiny, proměna rodiny, rozvod, vliv rozvodu, porozvodová péče

Key words: marriage, family, functions of family, types of family, transformation of family, divorce, the impact of divorce, child care after divorce

Obsah

Úvod	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Manželství.....	8
2 Rodina	9
2.1 Funkce rodiny	11
2.1.1 Biologicko-reprodukční	11
2.1.2 Ekonomicko-zabezpečovací	11
2.1.3 Socializačně-výchovná	12
2.1.4 Emocionální	12
2.2 Základní typy rodin a jejich charakteristika	13
3 Proměna rodiny a manželství	15
4 Rozvod.....	17
4.1 Příčiny rozvodu.....	18
4.2 Typy rozvodů a rozvodové řízení	20
4.2.1 Sociálně-právní ochrana dětí	21
4.2.2 Nesporný a sporný rozvod.....	22
4.3 Postavení dítěte v průběhu rozvodu.....	23
4.4 Svěření dítěte do péče po rozvodu.....	24
4.4.1 Výlučná péče	25
4.4.2 Společná péče	26
4.4.3 Střídavá péče	26
5 Dítě a rozvod.....	27
5.1 Prožívání rozvodu rodičů v jednotlivých vývojových etapách dítěte.....	28
PRAKTICKÁ ČÁST	30
6 Cíle praktické části	30
7 Sběr dat.....	30
7.1 Charakteristika zkoumaného vzorku	30
7.2 Metoda výzkumu	31
7.3 Formulace hypotéz a výzkumných otázek.....	32
7.4 Způsob provedení výzkumu – sběr dat.....	32
8 Metoda vyhodnocení dat	33
9 Výsledky výzkumu	34
10 Diskuze	57

10.1 Hypotézy a výzkumné otázky.....	60
Závěr.....	66
Bibliografie.....	67
Resumé.....	70
Přílohy.....	72

Úvod

Dříve se jednalo o rozvod jako něco ojedinělého, lze říci i nepřijatelného. Naopak v současné společnosti se rozvod stal zcela běžnou záležitostí v naší společnosti. Dochází k proměnám v rodinném životě a často zaznamenáváme rodinné rozvraty, nestálost partnerských vztahů, které výrazně ovlivňují dítě a jeho pozici jednak v rodině, ale i ve škole, ve společnosti jako takové. A ačkoliv je mnoho krizí, s kterými se rodina musí v dnešní společnosti vypořádat, rozvod se stává naprosto běžným jevem. Jedná se o faktor, který rodinu ohrožuje a má vliv na vývoj dítěte. Z tohoto důvodu, kdy se jedná o současné téma s negativním vlivem na vývoj dítěte, je téma práce zaměřeno právě na tuto problematiku.

Cílem práce se stává zjistit postoj mladé generace na danou problematiku týkající se rozvodu. Jak je těmito jedinci rozvod v dnešní společnosti vnímán. Případně o jaké osobní zkušenosti se jedná.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Struktura teoretické části je tvořena pěti kapitolami. První kapitola se zabývá manželstvím a jeho právní úpravou, následuje kapitola zaměřena na rodinu, kde jsou nastíněny jednak definice samotného pojmu, ale také funkce, případně typy rodin. Třetí kapitola pojednává o proměně rodiny a manželství. Kdy se v moderní rodině prolíná mnoho změn, ať už společenských, ekonomických, kulturních. Moderní rodina je spojována s citovými vazbami, určitým soukromím. Následující kapitola je zaměřena na rozvod, přičemž mnoho rozvodů představuje traumatickou událost, zásadní životní změnu s několika dopady a velká část je věnována samotným příčinám, které ačkoliv jsou různorodé, přesto z velké části jsou neměnné a liší se pouze jejich pořadí. Kromě právní stránky je zde zmíněna i sociálně-právní ochrana dětí, jejíž prioritou je zájem dítěte. Poslední kapitola v teoretické části se zaměřuje zejména na dítě, a jak samotný rozvod prožívá.

Teoretická část je tvořena převážně literaturou, která je v této oblasti velmi známou a uznávanou. Přičemž lze říci, že teoretická část je obecného charakteru a nejvíce bude nápomocna jedincům, kteří se v tomto směru teprve vzdělávají, případně dosavadní informace chtějí lépe uchopit, lépe jim porozumět.

Praktická část určuje zkoumaný vzorek od 15 do 26 let. Jedná se o kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření zaměřený na respondenty, kteří pochází z rozvedeného prostředí a naopak respondenti z úplných rodin. Kvalitativní výzkum je prováděn rozhovorem se dvěma respondenty, kteří mají osobní zkušenost s rozvodem a následně rozhovor doplněný informacemi od pracovníka sociálně-právní ochrany dětí.

Teoretická část

1 Manželství

Manželství lze definovat jako soubor vazeb. „*Jde o vazby spojující jednak manžele mezi sebou, jednak je oba s dalšími lidmi i se širšími horizonty lidských životů. Povaha a síla těchto vazeb se jim mnohdy zjeví až v okamžiku, kdy se začnou rozvádět.*“¹ Za hlavní účel manželství je považováno založení rodiny a rovněž zajištění řádné výchovy dětí. Manželství se uzavírá svobodným, úplným souhlasným prohlášením muže a ženy o tom, že spolu vstupují do manželství. „*Manželé jsou si navzájem povinni úctou, jsou povinni žít spolu, být si věrni, vzájemně respektovat svou důstojnost, podporovat se, udržovat rodinné společenství, vytvářet zdravé rodinné prostředí a společně pečovat o děti.*“²

Manželství není pouze smlouva mezi jednotlivci, ale tento akt se týká právě i široké rodiny. Rodina podpoří novomanžele nejprve pomocí svatebních darů, ale často i později ekonomickými prostředky k pohodlnějšímu startu do společného života. Rovněž se jedná o smlouvu mezi občany a státem, přírodou, ale i geny. Je to právě příroda, která chce potomstvo. Geny, které se chtějí propracovat do další generace.³

Manželství lze vnímat i jako hospodářskou jednotku, kdy manželé jeden od druhého očekávají jakousi ekonomickou podporu. „*Každý z manželů přispívá na potřeby života rodiny a potřeby rodinné domácnosti podle svých osobních a majetkových poměrů, schopností a možností tak, aby životní úroveň všech členů rodiny byla zásadně srovnatelná.*“⁴ Kromě toho manželé si vybudují domov, chráněný prostor, děti, různé hodnoty a tradice. Vznikající rodina si vytváří svůj vlastní jazyk, ve kterém stejně jako v domově bydlí. Dochází k vnímání podstatné složky „my“.⁵

Ovšem nyní během několika let mladí lidé začali podnikat, cestovat, zaměřili se na vzdělání. Začal stoupat věk u mladých lidí, kteří začali vstupovat do prvního manželství. S poklesem sňatečnosti souvisí také nárůst počtu dětí, které se narodily mimo manželství. V současné době mnoho mladých párů žije ve společné domácnosti, aniž by vstoupili do manželského sňatku.

¹ MATOUŠEK, O., a Š. UHLÍKOVÁ. Sociální práce s rodinami. In: MATOUŠEK, O., eds. *Sociální práce v praxi. Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2005, s. 57.

² ČESKO. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012 občanský zákoník. In: Sbírnka zákonů České republiky. 2012, paragraf 687,2. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>.

³ MATOUŠEK, O., a Š. UHLÍKOVÁ., ref.1, s. 57.

⁴ ČESKO. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012 občanský zákoník. In: Sbírnka zákonů České republiky. 2012, paragraf 690. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>.

⁵ MATOUŠEK, O., a Š. UHLÍKOVÁ., ref. 1, s. 58.

Rovněž k uzavření sňatku dochází velmi často až právě v momentě očekávání potomka. Dalším rysem současného populačního vývoje je skutečnost, že si lidé sami mohou narození dítěte ohlídat, z toho důvodu nedochází ve velké míře k nechtěnému otěhotnění.⁶

Současné manželství je v naší společnosti zejména charakterizováno:

- růstem zaměstnanosti a vzdělanosti žen
- změněnými představami o činnostech tradičně spojovaných s mužskou či ženskou rolí
- omezení vícegeneračních kontaktů
- možnost plánovitého rodičovství
- možnost svobodné volby partnera pro manželství
- tolerantnější postoje vůči rozvodu⁷

2 Rodina

Rodina je definována mnoha způsoby. Každá definice se soustředí na jinou oblast rodiny, kdy může být definována na základě rolí, členů, komunikace, procesů apod. Rodina může být také definována z hledisek různých disciplín vědy, například demografie, sociologie, psychologie, práva. „*Rodina je unikátní a nenahraditelnou institucí proto, že nejlepším možným způsobem spojuje specifické a univerzální. Bez osobního, vysoce angažovaného zaujetí rodičů na osudu dětí by se děti vychovat nedaly. Bez respektu k danému stavu společnosti a jejím potřebám rovněž ne.*“⁸

Z hlediska psychologie je možné rodinu popsat jako společenskou skupinu spojenou manželstvím případně pokrevními vztahy, odpovědností a vzájemnou pomocí. „*Rodina je nejvýznamnější sociální skupinou, která zásadním způsobem ovlivňuje psychický vývoj dítěte. Všichni členové rodiny jsou ve vzájemné interakci, vzájemně se ovlivňují a přizpůsobují, často neuvědoměle. Rodina dítěti individualizovaně a pro ni typickým způsobem zprostředkovává sociokulturní zkušenosti.*“⁹

⁶ MATOUŠEK, O. a Š. UHLÍKOVÁ., ref., 1, s. 58.

⁷ ŠPAŇHELOVÁ, I. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada, 2010, s. 11.

⁸ SMUTKOVÁ, L. *Sociální práce s rodinou*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, s. 15.

⁹ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005, s. 18.

Rodinu můžeme chápat jako malou primární společenskou skupinu, založenou tedy na svazku muže a ženy. Další definice rodiny ji popisuje jako nenahraditelnou instituci i pro dospělého člověka, natož pro dítě, kdy rodina je vnímána jako nezastupitelná při předávání hodnot, socializace, rozhodující význam má také při rozvoji osobnosti jedince.¹⁰

Následující pojetí charakterizuje rodinu jako formu dlouhodobého solidárního soužití osob spojeny příbuzenstvím, které zahrnuje nejméně rodiče a děti. „*Rodina jako skupina souvisí s rodem jako početnou skupinou příbuzných, kteří se považují za potomky společného předka. Nejdůležitější činnost, kterou rodina vykonává, je rodit potomky.*“¹¹

Poslední podstatný znak, který současné rodině zbyl a který je nenahraditelný, je citové bezpečí, které členům rodiny poskytuje. Pro člověka je důležité mít náležité místo ve své rodině, kde může projevat své city. Rodina je též popisována jako „*původní a nejdůležitější skupina a instituce, která je základním článkem sociální struktury i základní ekonomickou jednotkou a jejímiž hlavními funkcemi je reprodukce trvání lidského biologického druhu a výchova, resp. socializace potomstva, ale i přenos kulturních vzorů a zachování kontinuity kulturního vývoje.*“¹²

Postmoderní rodiny se nezakládají za účelem reprodukce populace, či aby prospívaly společenství lidí. Rodiny v této době jsou zakládány za účelem uspokojování citových potřeb partnerů. Stabilita těchto rodin je spojena s citovou bilancí partnerského vztahu, kdy dítě se postupně stává citovou investicí. Přičemž z ekonomického hlediska je dítě jednoznačně investice velká a nevratná. Přestože se v současné době mění postoje k rodině u mladé generace, samotný model rodiny vykazuje neobyčejnou stabilitu ve všech epochách vývoje lidstva a rovněž i ve všech současných společnostech. Neexistuje typ společnosti, který by nestanovoval rodinu jako základní článek.¹³

V rámci fungování rodin z historického pohledu se na děti pohlíželo jako na určitou investici, která musela být výhodná. Počítalo se s prací dětí, s aktivní pomocí v domácnosti i v hospodářské činnosti, ale i také v zajištění pomoci co se týče výchovy mladších sourozenců. Rovněž pohlaví dítěte hrálo velmi důležitou roli, často docházelo k diskriminaci dívek ve prospěch chlapců. Považovalo se za zcela samozřejmé, že účelem dětí je zabezpečit své rodiče ve stáří. Byla vítána vysoká porodnost, neboť síla kmene či rodiny byla dána zejména počtem jejich

¹⁰ BÁČOVÁ, P. *Rizikové faktory a možné důsledky nevhodného působení rodiny*. Praha, 2016, Absolventská práce. Vyšší odborná škola pedagogická a sociální, Evropská 33, Praha 6. Vedoucí práce PhDr. Ivana Nováková, s. 3.

¹¹ SEKERA, O. *Rodina v nečase*. Ostrava, Pedagogická fakulta Ostravské univerzity, 2010, s. 9.

¹² SMUTKOVÁ, L., ref. 8, s. 15.

¹³ MATOUŠEK, O. Práce s rodinou. In: MATOUŠEK, O., eds. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003, s. 181.

členů. Což tento přístup lze najít i v některých částech světa i dnes, například v Asii. Na druhou stranu jsou na světě i geografické společenství, kde není o rodině a dětech smýšleno v ekonomických souvislostech, například v Africe. Je ale tedy zřejmé, že i tento přístup má samozřejmě i mnohá negativa. Celkově lze říci, že jsou přístupy a místa, ze kterých si lze vytvořit nový a vlastní model fungování rodin. Takový, který více odpovídá požadavkům moderní doby a co nejlépe plní potřeby rodičů i jejich dětí. V současné době je inteligence a chytrost považována za cestu úspěchu, než síla a počet jedinců v domácnosti. Jedním z pozitivních důsledků, je i samotný fakt, že pohlaví dítěte již nehraje velikou roli v naší současné společnosti.¹⁴

2.1 Funkce rodiny

Funkcemi rodiny označujeme činnosti, kterými rodina zabezpečuje zejména uspokojování zájmů a potřeb svých členů, ale rovněž uspokojuje zájmy a potřeby celé společnosti. A přesto stejně jako rodina procházela během historického vývoje několika změnami, tak i její funkce.

Některé funkce rodina doplnila, dále plnila a jiné funkce naopak úplně ztratily na smyslu či významu. Funkce v rámci společnosti i jedince jsou v oboustranném působení a i na tomto základu se ovlivňují. Mezi základní funkce lze jednoznačně uvést níže uvedené:

2.1.1 Biologicko-reprodukční

Na jedné straně zajišťuje biologickou reprodukci lidského rodu a na druhé straně sehraává i významnou roli v manželském soužití partnerů. V této souvislosti je ale podstatná skutečnost, že pouze rodina může všestranně zabezpečit řádnou výchovu dětí. To znamená už nejenom vlastní biologickou reprodukci, ale i reprodukci společenskou.

2.1.2 Ekonomicko-zabezpečovací

Rodina se stará o vhodné ekonomické zabezpečení pro své děti, do té míry, jak je to jen možné. Ekonomická funkce je běžně chápána jako soubor činností, kterými rodina zabezpečuje uspokojování materiálních potřeb a zájmů svých členů. Tato funkce by nikdy neměla převyšovat míru emocionální funkce. Neměla by ji zastiňovat, což je důležité pro další zdravý růst dítěte z hlediska psychického.¹⁵

---

¹⁴ Tamtéž, s. 182.

¹⁵ BÁČOVÁ, P., ref. 10, s. 4.

Členové rodiny se zapojují do výrobní i nevýrobní sféry v rámci výkonu určitého povolání. Poruchy této funkce se ukazují v materiálním strádání rodin, což mnohdy bývá následkem nezaměstnanosti nebo také vzrůstu výdajů. Ovšem i samotná úplnost či neúplnost rodiny ovlivňuje její blahobyt.

2.1.3 Socializačně-výchovná

Zahrnuje celkovou péči o děti a jejich výchovu. Sociologové, psychologové, pedagogové se shodují v tom, že se jedná o funkci, ve které je rodina téměř nezastupitelná. Neboť právě v této sociální skupině, se dítě učí veškerým činnostem, návykům a dochází k celkovému rozvoji sociální role. Dítě přejímá hodnoty, normy společnosti, které mu jsou zprostředkovávány právě rodinou. Základními formami učení je jednak nápodoba, ale také sociální zpevňování a v neposlední řadě samotná identifikace.

Jedná se tedy zejména o začleňování do společnosti, do kolektivu vrstevníků a celé společnosti. Rovněž je, ale možné do této funkce zahrnout relaxaci i samotnou rekreaci. Do této funkce nadále lze zařadit například rodinné dovolené, kolektivní sporty, společenské hry a jinou zábavu, která se provádí společně.

2.1.4 Emocionální

Poskytuje optimální prostředí s pozitivními emočními vazbami a uspokojuje další potřeby dětí i dospělých. Adekvátně projevované emoční vztahy k dítěti jsou řekněme základním předpokladem úspěšné socializace jedince. Zájem o přání, potřeby a problémy dítěte přispívá k porozumění dětské psychiky a dává možnosti přiměřeného výchovného působení. Jedná se o zásadní funkci, která je pro rodinu nezastupitelná. Je to tedy právě rodina, která dokáže vybudovat citové zázemí, pocit bezpečí, lásky a jistoty.

Na druhou stranu může rodina být i zdrojem stresu. Pokud je rodina disfunkční, právě tato oblast je nejvíce zraňující. Přibývá rodin, které tuto funkci z rozdílných důvodů (nejčastěji z důvodů rozvodů, zaneprázdněnosti) plní jen s obtížemi, nebo neplní téměř vůbec. Rovněž narůstá počet dětí citově deprimovaných, či týraných a samotné domácí násilí se dostává do předí jistých problémů.

2.2 Základní typy rodin a jejich charakteristika

Členění rodiny:

1. Podle původu (jak vzniká):
  - úplná rodina
  - neúplná rodina
  - doplněná rodina
  - orientační rodina
  - prokreační rodina

2. Na základě plnění výchovné péče vůči dítěti, podle funkčnosti rodiny:
  - funkční rodina
  - problémová rodina
  - dysfunkční rodina
  - afunkční rodina

3. Podle moci v rodině:
  - patriarchální rodina
  - matriarchální rodina¹⁶

Nejrozšířenější typ rodiny je jednoznačně tzv. **rodina nukleární, rodina úplná**. Rodina, kde žijí společně oba biologičtí rodiče s nejméně jedním dítětem. Tato rodina plní všechny funkce, přesto to není avšak záruka pozitivního vývoje dítěte. Jsou rodiny úplné, kde dochází často ke konfliktům, např. z důvodu vytíženosti rodičů.¹⁷

Rodina tvořená jen jedním rodičem a dítětem, která nejčastěji vzniká rozvodem, se nazývá **rodina neúplná**. Negativní dopad tohoto uspořádání můžeme objevit ve všech funkcích, ovšem nejzávažnější důsledky se projevují ve funkci výchovné a emocionální. Existuje zde také větší nebezpečí, že jen jeden z rodičů nebude moci uspokojit všechny potřeby svých dětí. Z psychologického hlediska je ale nutné rozlišit, od kdy dítě v tomto typu rodiny vyrůstá. Rovněž, které pohlaví v rodině chybí a jak moc je dítě na odcházejícího rodiče fixováno.¹⁸

---

¹⁶ Kde jsi táto: Rodina - základ státu. *Kde jsi táto* [online]. 2016 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.kdej-sitato.cz/rodina/rodina-zaklad-statu.html>.

¹⁷ BÁČOVÁ, P., ref. 10, s. 11.

¹⁸ Tamtéž, s. 11.

Doplněná rodina je často spojována s termínem nevlastní rodina. U doplněné rodiny myslíme rodinné společenství, v němž jeden z manželského páru je vlastním biologickým rodičem dítěte, kdežto ten druhý je dítěti biologicky cizí a tedy „nevlastní“.

Do **orientační** neboli **výchozí rodiny** se jedinec narodí, získává základní vybavení pro přežití ve společnosti. Tuto rodinu si vědomě nemůže vybrat, naopak **rodinu prokreační** jedinec zakládá on sám.

O **funkční rodině** lze hovořit jako o harmonické, normální, zdravé rodině, ve které se členové rodiny respektují. V rodině je jasně daná hierarchie odpovědnosti, aktivní komunikace, existuje mezi členy rovnováha. Atmosféra v této rodině je charakterizována jako pozitivní a členové rodiny jsou potěšeni ze vzájemného kontaktu. Domácnost funguje bez větších překážek.

V **problémové rodině** se vyskytují poruchy více funkcí, které ovšem vážněji neohrožují rodinný chod domácnosti a vývoj dítěte v rodině.

Naopak **dysfunkční rodina** je chápána jako rodina, kde se vyskytují vážné poruchy některých nebo dokonce všech funkcí rodiny, které bezprostředně ohrožují, případně poškozují rodinu jako celek a zvláště mají vliv na vývoj a prospěch dítěte.¹⁹ V této rodině se vyskytuje velké množství krizí, které jsou často opakovatelné. Mezi nejčastější krize v rodinách s dětmi patří: krize související s vývojem dítěte, s jednotlivými vývojovými etapami v rodině, krize spojená s poruchami osobnosti/chování jednoho nebo více členů v rodině, krize v souvislosti s manželskou krizí, krize a náhlé životní události v životě dítěte a rodiny.

V **afunkční rodině** se objevují poruchy velkého rázu, kdy rodina přestává plnit svůj základní úkol. Toto jednání často škodí nebo dokonce ohrožuje dítě v samotné existenci. Jediným běžným řešením ve prospěch dítěte dochází k zajištění některé z formy náhradní rodinné péče.²⁰

Rodina rozdělená podle moci se týká zejména postavení muže (otce) a ženy (matky) v domácnosti, kdy jednoznačně lze říci, že v této oblasti došlo a stále dochází k velkým proměnám. V minulosti zásadní postavení zastupoval muž, kdy hovoříme o patriarchální rodině. Dnes se zdají být role v některých rodinách, ale celkově ve společnosti vyrovnané. Patriarchální rodina již nemá dominantní zastoupení, jak tomu bylo dříve. Naopak matriarchální rodina s dominantním postavením ženy/matky byla charakteristická pro období pravěku. Která době patriarchální

---

¹⁹ Tamtéž, s. 11.

²⁰ Tamtéž, s. 11.

předcházela a kladla důraz na krevní pouto, lásku, rovnost všech lidí. V současnosti se ovšem s termínem matriarchální téměř nelze setkat.²¹

3 Proměna rodiny a manželství

Rodiny byly po staletí multigeneračními uskupeními, které svůj vývoj a osud vědomě řídily. Sňatky byly domlouvány celými rodinami, nikoliv na úrovni párů, které se následně měly vzít. Těmito sňatky docházelo ke spojení celých rodin, se všemi genetickými, ale i ekonomickými důsledky. Sňatky z lásky jsou, dá se říci trendem pouze několik set let zpátky a jednalo se o změnu tradic a role nebyly předem připravené.

Manželství bylo dříve tradičně mnohem více propojeno s rodičovstvím, rodinou. K procesu změny rodiny a manželství docházelo především v 60. letech 20. století. Ke konci 20. století však tato vazba ztratila značně na významnosti. Účelem manželství je naplňování potřeb dvou lidí, vzájemná spolupráce, jejich spojení, zachování majetků, ale i plození dětí. Ale rodina je stále orientována na děti, na jejich výchovu, pokračování rodu atd. Z příbuzenských vztahů se vytratila především ekonomická závislost, ale vztahy zůstávají zachované. Na počátku 20. století se jednalo zejména o širší rodinu s pevnými vazbami, naproti tomu se ale v současné době jedná o malou základní rodinu.

Přibývají neúplné rodiny, kdy je zpravidla po rozvodu v čele rodiny jen jeden z rodičů. Dnešní doba zejména z ekonomického hlediska umožňuje vychovávat dítě i jednomu rodiči, ovšem pro plnohodnotný rozvoj potomka to není dostačující. O dnešním světě lze tedy říci, že počíná manželstvím a láskou, dále pokračuje výchovou dětí a končí velmi často majetkovými spory, kdy už láska je dávno zapomenuta.²²

Ve způsobu života moderní rodiny se promítá mnoho změn – společenských, právních, ekonomických, kulturních. Rodina a její vývoj nabývají stále větší schopnosti změny a mnohem více podléhá nepříznivým vlivům z vnějšku, které na rodinu působí. Problém reprodukce obyvatelstva a fungování rodiny nepatří k zanedbatelným. Nyní žijeme v době, kdy se navzájem čím dál tím méně potřebujeme. Zajištění všech základních životních potřeb je dnes relativně snadné. Z tohoto důvodu mnohem více času, energie a myšlenek je věnováno jiným potřebám. Jako je například potěšení, zábava.

---

²¹ Kde jsi táto: Rodina - základ státu., ref. 16.

²² FUCÍK, P. *Rozvod a změny reprodukčních strategií*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 15.

Celkově je možné říci, že je tato myšlenka podporována světem marketingu, reklamy. Dochází k jinému uspořádání priorit. Lze i uvést skutečnost, že pro předchozí generaci bylo pložení dětí chápáno jako hlavní funkce rodiny. Dnes nabývají na významu i jiné funkce – např. relaxační. Zažíváme období nebývalé svobody, můžeme prožívat, následovat a věnovat se mnoha novým věcem. „*Chování a postoje mužů a žen vůči manželskému soužití se tomu přispůsobují, čehož projevem jsou v dnešních podmínkách sňatky v pozdějším věku, redukce počtu dětí, individualizace životních stylů, odmítání manželství atd.*“²³

Moderní rodina je spojena s citovými vazbami, značným soukromým, účelem se stává výchova dětí. Rovněž dochází k individualismu, kdy volba partnera je tedy na základě lásky, případně sexuální přitažlivosti. Dochází také k oddělení pracoviště a domácnosti, také k momentům, kdy každý z partnerů může mít svůj okruh přátel i druhého pohlaví a ti nejsou považováni za konkurenci. Nejvíce se lze v naší společnosti setkat s modelem tzv. smíšeným. Což znamená, že oba partneři pracují, většinou je zaměstnání důležitější pro muže, kdy právě muži bývají hlavním živitelem rodiny. Rozdělení domácích prací se naopak blíží k tradičnímu modelu.²⁴

Přesto je nutné zmínit, že sociálně znevýhodněné rodiny většinou nedisponují dostatečným sociálním kapitálem – ve smyslu vzdělání, kvalifikace, schopnosti účasti na veřejném životě, úrovni občanské důvěry, stability vztahů atd. Většina těchto rodin nemá možnost svoji osobní a sociální situaci zlepšit a dochází pouze k uspokojování základních potřeb. Obecně lze tedy říci, že z hlediska úspěšnosti ve společnosti jsou nejvíce znevýhodněny děti, které se rodí v prostředí sociálně znevýhodněném, ve vyloučených lokalitách. Mezi nejčastější oblasti selhání v těchto rodinách lze zmínit oblasti týkající se výchovy, hodnot a vzorů chování ve společnosti.

---

²³ HRUŠKOVÁ, M., a L., KOZLOVÁ. Rodina z hlediska uspořádání genderových vztahů a rolí. In: ŠRAJER, J., a L. MUSIL, eds. *Etické kontexty sociální práce s rodinou*. Olomučany, 2008, s. 31.

²⁴ Tamtéž, s. 32.

4 Rozvod

*„Rozvod rodičů je jednou z nejvíce traumatických událostí v životě dítěte, stejně jako úmrtí člena rodiny. Tyto situace přinášejí do rodiny nejistoty a změny, které se týkají všech jejích členů.“*²⁵ Přičemž rozvod manželství je jeden ze způsobů zániku manželství, který se v posledních letech u nás, ale i v zahraničí stal společenským fenoménem. Mezi další možné způsoby zániku patří smrt jednoho z manželů (případně obou), prohlášení za mrtvého a změny pohlaví.

Rozvod manželství a rozpad rodiny představují jedno z nejnáročnějších období, které je náročné nejen pro přímé účastníky, tedy pro rodiče a děti, ale většinou i pro celou širší rodinu. Mezi nejčastější scénáře patří, že dítě svaluje vinu na sebe. Jedná se o období, kdy důsledky často ovlivní zejména děti po celý život. Rozvod má aspekty emoční, sociální, právní a jednoznačně důležité prvky psychologické. K rozvodu jako takovému dochází v okamžiku, kdy jsou vyřešeny vztahy mezi rodiči a dětmi. Je tedy nutné, aby bylo jasné, do čí péče je dítě svěřeno. V praxi je dítě nejčastěji svěřováno matce, v poměru deset ku jedné, jednak i z důvodu, že matky usilují o svěření mnohem více než otcové.²⁶

Průměrné trvání manželství nedosahuje deseti let a vztahy nesezdaných partnerů trvají ještě kratší dobu. *„V České Republice je v poslední dekádě téměř stabilní počet rozvodů, který nepodstatně osciluje kolem hodnoty 30 tisíc za rok (při stále klesajícím počtu sňatků). Polovina manželství končí u nás v současnosti rozvodem. Dlouhodobě více návrhů na rozvod podávají ženy než muži.“*²⁷ Rozvod znamená frustraci, dochází k dlouhodobému poškození osobnosti muže a ženy, často dochází i k zániku vztahů s blízkým okolím. Rovněž mezi bývalými manžely většinou dochází k ovlivňování dítěte proti druhému rodiči. Dochází k různým pomluvám, omezení styku s druhým rodičem, opakování nepravdivých myšlenek, ale i také často k vytrhávání informací z kontextu a podobně.²⁸

Většina rozvodů představují zásadní životní situaci s mnoha dopady na oba rozvedené. *„Rozvodem dnes v Česku končí téměř polovina sňatků, a rozvod tak byla a bude součástí života velké části české populace. Rozvedení v České republice v současnosti tvoří více než 10% populace; úhrnná míra rozvodovosti dosahuje téměř 50%; průměrná doba strávená v manželství před rozvodem se prodlužuje.“*²⁹ Rozvedení v současné době tvoří významnou část české populace.

²⁵ BÁČOVÁ, P., ref. 10, s. 18.

²⁶ NOVÁK, T. *Střídavá péče o dítě: zájem dítěte především*. Praha: Portál, 2013, s. 15.

²⁷ MATOUŠEK, O., a Š. UHLÍKOVÁ., ref. 1, s. 57.

²⁸ BÁČOVÁ, P., ref. 10, s. 19.

²⁹ JANSKÝ, P., F. PERTOLD, a J. ŠATAVA. *Rozvody a příjmy žen v České republice: první zjištění v České republice na základě individuálních dat*. Praha: Národohospodářský ústav AV ČR, 2016. Studie Institutu pro demokracii a ekonomickou analýzu, s. 3.

„Ke konci roku 2012 podle Českého statistického úřadu v České republice žilo více než jeden milion rozvedených mužů a žen (1 123 824), což odpovídalo 10,7% celé populace. V roce 1992 rozvedení tvořili pouze 5,8% populace, v roce 2002 už 8,4% a v roce 2012 zmíněných 10,7%. Úhrnná rozvodovost vzrostla z 38% v roce 1990 na 47% v roce 2012.“³⁰

Rozdíly v ekonomické aktivitě dle porovnání rodinného stavu mužů a žen z rozvedeného a stále funkčního manželství vyplývá, že rozvedení i svobodní muži jsou méně aktivní než naopak ženatí muži. U žen toto zjištění je naopak zcela opačné, rozvedené a svobodné jsou více ekonomicky aktivní. Kdy možným vysvětlením je dělba práce v domácnostech mezi manželi. Riziko nezaměstnanosti je u rozvedených mužů vyšší než u žen.³¹

Co se týče porozvodové adaptace lze říci, že se opět ukazuje odlišný vzorec chování. Ženy tvoří častěji neúplné rodiny s dětmi a naopak muži vstupují do nového vztahu, či rovnou manželství mnohem častěji. Případně naopak zůstávají častěji sami v domácnostech než ženy. Myšleno bez partnera, bez dětí.³²

4.1 Příčiny rozvodu

Vedle rozvratu manželství je třeba odlišovat příčiny, které k rozvratu vedly. Mohou mít subjektivní povahu (alkoholismus, nevěra) či objektivní (neplodnost). Existuje tedy mnoho faktorů, které mohou vést k rozpadu rodiny, ať už se to týká např.: pochybností v druhého partnera, rozdílných očekávání, zvýšeného vypětí mezi partnery, neuspokojivého sexuální vztahu. K nepříjemným faktorům patří i nevhodné způsoby komunikace, kdy dochází k jakési citové propasti mezi partnery, pocity hněvu apod.

V posledních padesáti letech došlo k významné proměně manželství. V současné době lidé čekávají rovnoprávnější postavení, kdy oba manželé pracují a zároveň společně se starají o výchovu svých dětí. Více se rovněž jeví potřeba naplnění finančních potřeb.

Na obou stranách manželské dvojice byla nejčastěji soudem označena za konkrétní formulovanou příčinu rozvratu manželství nevěra. Druhým nejčtetnějším důvodem byl alkoholismus muže či nezájem o rodinu ze strany ženy. Nejvíce manželství končí ve třetím a čtvrtém roce po svatbě. Kdy se většinou jedná o bezdětné svazky. Dalšími krizovými léty bývá pátý až devátý rok.

---

³⁰ Tamtéž, s. 4.

³¹ Tamtéž, s. 5.

³² FUČÍK, P., ref. 22, s. 61.

„*Tabulky hlavních dlouhodobých důvodů manželského rozvratu hovoří v posledních deseti letech tradičně zhruba takto:*

1. *Rozdílné názory na trávení volného času*
2. *Nedostatek společných zájmů*
3. *Rozdílné názory na práva a povinnosti v domácnosti*
4. *Mimomanželský vztah partnera*
5. *Rozpory ve finančním hospodaření*
6. *Nespokojenost v intimním soužití*
7. *Mimomanželský vztah vlastní*
8. *Nedostatek tolerance ze strany partnera*
9. *Hrubé jednání partnera*
10. *Rozdílné názory na výchovu dětí*
11. *Charakterové vady partnera*
12. *Žárlivost partnera*
13. *Závislost na alkoholu u partnera*
14. *Partner nemůže mít děti*³³

Dle právní online poradny mezi nejčastější příčiny k roku 2011 se uvádí na prvním místě nevěra jednoho z manželů, popisována jako nejtypičtější příčina. Z důvodu, kdy dochází k poškození důvěry, z čehož vyplývají pocity méněcennosti či neschopnosti. Velmi častou příčinou jsou také exekuce a finanční hospodaření, které vede k vytváření dluhů, až k právě zmíněným exekucím. Častým důvodem je rovněž nuda, stereotyp případně pocity vyprázdnění vztahu. Nadále domácí násilí, které bývá spojováno s žárlivostí a v neposlední řadě méně častým případem rozvodu manželství jsou odlišné pohledy na výchovu dětí a jiné s tím spojené problémy.³⁴

Pokud by došlo na popis rozvodu z hlediska pohlaví, popisy se budou značně lišit. Ženy nejčastěji uvádějí neschopnost muže komunikovat. Mnohem více by uvítaly, aby muž mluvil o sobě, o svých pocitech. Rozvedené ženy rovněž zmiňují nedostatek společných zájmů a činností, ale také problémy spojené s alkoholem a fyzickým násilím. Následující rozdíl se týká i porozvodové adaptace, kdy ženy se lépe přizpůsobují než muži. Přičemž muži bývají více náchylní ke zdravotním či psychickým problémům. Muži naopak nejčastěji uvádějí neustálé

³³ NOVÁK, T. *Péče o dítě po rozvodu a její úskalí*. Praha: Grada, 2012, s. 14.

³⁴ ZEMAN, M. *Žádost na rozvod. Jaké jsou nejčastější příčiny rozvodu?* In: *Profipravník.cz. Dostupný také z: <http://www.profipravnik.cz/p/zadost-na-rozvod-jake-jsou-nejcastejsi-priciny-rozvodu-720.html>*.

stěžování, kritizování ze strany manželky. Problémy ohledně intimního života uvádějí obě pohlaví. Ovšem muži uvádějí nedostatečnou frekvenci a naopak ženy nedostatek něhy, citu.³⁵

4.2 Typy rozvodů a rozvodové řízení

Rozvodem manželství zaniká mezi manžely rodinně právní vztah (stejně tak i mezi ostatními příbuznými ze strany druhého z bývalých manželů) a dále se na ně hledí jako na svobodné. Nicméně bývalí manželé nepřestávají být rodiči svých dětí a příbuzenský vztah mezi nimi nezaniká.

Jako první fází rozvodu se uvádí typ, kdy jeden z partnerů opustí toho druhého, **bez silnější vazby**, tento rozvod obvykle nevyvolává intenzivní emoční reakce. Vyskytuje se v manželstvích velmi mladých lidí, ale i v manželství vyššího věku, kteří se znali krátce a sňatek uzavřeli pod jistým tlakem (pod tlakem těhotenství, traumatu z předcházejícího rozchodu).³⁶

Následující fází je **vyústění prvních krizí**, kdy dvojice je často zaskočena požadavky, které soužití obecně přináší každému, jako je např. obstarávání finančních prostředků, vaření, péče o domácnost. Tito rozvádějící manželé mívají často děti školního věku.³⁷

Fáze, ve které dochází k vyčerpání - **vyčerpání vztahu**, eventuálně upřednostnění jiného partnera v době dospělosti dětí. Manželé jsou v této době většinou již několik let. A v okamžiku opuštění dětí z domova se objevuje jistý nesoulad, který vede k samotnému rozpadu rodiny. V tomto případě reakcí dětí na rozvod bývá v poklidném směru a není vyžadována odborná pomoc.³⁸ „*V období, kdy jsou jasné známky krize vztahu a kdy možnost rozvodu tak říkajíc zřetelně visí ve vzduchu - manželé se více hádají, anebo se naopak sobě vyhýbají, přestávají kooperovat ekonomicky, omezují sex, volno tráví oddělené apod. Toto období je nazýváno obdobím ambivalence.*“³⁹

Základem koncepce tuzemské právní úpravy rozvodu manželství je jediný rozvodový důvod, jímž je tzv. **kvalifikovaný rozvrat manželského společenství** – tzn. rozvrat hluboký a trvalý, a to do té míry, že nelze očekávat obnovení manželského soužití. Jedná se o objektivní rozvodový důvod - rozvrat manželství musí být dán objektivně, nikoli subjektivně z pohledu

³⁵ TEYBER, E. *Děti a rozvod: [jak pomoci dětem vyrovnat se s rozvodem rodičů]*. Praha: Návrat domů, c2007, s. 106.

³⁶ MATOUŠEK, O., a Š. UHLÍKOVÁ., ref. 1, s. 61.

³⁷ Tamtéž, s. 61.

³⁸ Tamtéž, s. 62.

³⁹ Tamtéž, s. 63.

jednoho z manželů, a tuto podmínku musí posoudit nestranný a nezávislý soud v řízení o rozvod. Problematiku zániku manželství, resp. rozvodu manželství lze nalézt v zákoníku č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Příslušným soudem je vždy soud okresní. Místně příslušný je soud, v jehož obvodu mají nebo měli manželé poslední společné bydliště v České republice. Prvním rozlišením musí být, jedná-li se o rozvod sporný nebo nesporný (smluvený). Nicméně v obou případech budou s rozvodem spojena i další práva, která budou svým způsobem dotčena, ať už příjmení rozvedeného, výživné, ale třeba i co se týče společného bydlení.⁴⁰

Řízení o rozvod manželství lze zahájit pouze na návrh jednoho z manželů nebo společným návrhem obou manželů. Soud musí vždy vyslechnout účastníky řízení - tedy oba dva manžele. Rozhodnutí o úpravě poměrů nezletilých dětí musí předcházet rozhodnutí o rozvodu. V daný okamžik vstupuje sociální pracovník, neboť v rozhodování o výchově dítěte v souvislosti s rozvodem nemůže žádný z rodičů zastoupit práva svého dítěte. Z důvodu, že se jedná o právní řízení a mohlo by dojít ke střetu zájmů mezi rodiči. Proto soud ustavuje dítěti jako opatrovníka orgán sociálně-právní ochrany dítěte.⁴¹

4.2.1 Sociálně-právní ochrana dětí

Orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) nemá žádnou nařizovací povinnost. Pokud ve věci již nerozhodl soud, mohou rodiče kdykoliv sami mezi sebou nebo na příslušném OSPOD uzavřít dohodu o úpravě styku s dítětem, která má tu výhodu, že ji se souhlasem obou stran lze kdykoliv doplnit, změnit, rozšířit, přizpůsobit potřebám dítěte. Nerespektuje-li rodič takto uzavřenou dohodu, může být takové jednání soudem chápáno jako projev neschopnosti respektovat práva jiných a v konečném důsledku i jako projev výchovné nezpůsobilosti. Sociálně právní ochranu dětí vyjadřuje zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.⁴² „*Ochrana dítěte, která je širším pojmem než sociálně-právní ochrana, tak zahrnuje ochranu rozsáhlého souboru práv a oprávněných zájmů dítěte, a je proto upravena v různých právních odvětvích a v právních předpisech různé právní síly.*“⁴³

Hlavním principem je nejlepší zájem, prospěch a blaho dítěte a tato ochrana je poskytována všem dětem bez rozdílu. Jedná se o ochranu práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, rovněž se týká ochrany oprávněných zájmů dítěte, což zahrnuje i ochranu jeho jmění. Ochrana

⁴⁰ Rozvod manželství. *Bezplatná právní poradna: Rozvod manželství*. 2017. Dostupné také z: <http://www.bezplatnapravni poradna.cz/online-zdarma/rozvod>.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² Ministerstvo práce a sociálních věcí: Legislativa a systém sociálně-právní ochrany. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí*. Dostupné také z: <http://www.mpsv.cz/cs/14304>.

⁴³ Tamtéž.

dále směřuje k obnovení narušených funkcí rodiny a zabezpečuje náhradní rodinné prostředí pro dítě, které nemůže být trvale nebo alespoň dočasně vychovááno ve vlastní rodině.⁴⁴

Cochemský model

Lze se setkat s modelem, praxí neboli spoluprací všech profesí a institucí, které se účastní rozvodového řízení. Jedná se o řešení opatrovnických sporů během rozvodu nebo rozchodu rodičů. Důležitý je vždy zájem dítěte a jeho právo na zachování obou rodičů je prioritou. „*Cochemská praxe stojí na 4 základních principech:*

- *co nejrychlejší vyřešení sporu mezi rodiči*
- *zachování rodičovské odpovědnosti za dítě u obou rodičů*
- *preferována dohoda rodičů před názorem soudu*
- *rodiče jsou vedeni k dohodě za pomoci odborníků*⁴⁵

Tento model stojí za zmínění jednak z důvodu, že řekněme poslední rok se začíná stále více využívat v praxi, kdy mnohem více soudců na tuto dohodu přistupuje, ale lze i hovořit o 100% úspěšnosti. Takové, kdy rodiče se dokáží dovést k dohodě. Stát nerozhoduje za rodiče, pouze jim napomáhá k tomu, aby společně došli ke vzájemnému rozhodnutí, které by bylo reálné převést do jejich životní situace. Důležitá je včasná intervence a průběh řízení je v tomto případě ošetřen lhůtami. Do 14 dní by mělo dojít k prvnímu soudnímu jednání a před tím by rodina měla být seznámena s příslušným OSPODEM a mělo by dojít k prošetření rodiny. Pracovník sociálně-právní ochrany zprostředkuje rodičům pohled na danou situaci a aktivně, však nestranně pomáhá. Časové rozložení a součinnost zúčastněných profesí v tomto případě znemožňuje řízení po dobu několika let. Obvykle nejpozději do 3 měsíců od prvního soudního jednání se uskuteční druhé a v 80% rodiče předkládají vzájemně vypracovanou dohodu, která je soudem potvrzena a toto řízení je ukončeno. Dochází ke skutečnosti, kdy rodiče dokáží přijmout vlastní díl odpovědnosti, náklady jsou sníženy a především předem dány.⁴⁶

4.2.2 Nesporný a sporný rozvod

Nesporný rozvod – v případě, že se manželé na rozvodu shodnou a shodnou se také na všech souvisejících otázkách (majetek, bydlení, děti). Soud příčiny rozvratu nezjišťuje a spíše se jedná o rychlé a pohodlné řízení pro všechny strany. Nesporný rozvod dle ust. § 757 občanského zákoníku. Podmínky nesporného rozvodu:

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ Cochemská praxe. In: *Rodič.eu*. Dostupné také z: <http://www.rodic.eu>.

⁴⁶ Cochemský model. *Sólo rodiče: Cochemský model*, 2017. Dostupné také z: <http://www.saminadeti.cz/clanek/cochemsky-model>.

- Manželství trvalo alespoň 1 rok
- Manželé spolu nejméně 6 měsíců nežijí
- Druhý manžel se k návrhu připojí⁴⁷

Sporný rozvod – v tomto případě se zjišťují příčiny rozvratu manželství a soud je vezme v úvahu. Zjišťuje se, zda je manželství rozvráceno hluboce, trvale a nenapravitelně, nelze očekávat jeho obnovení a dále se také musí odhalit, co k tomu vedlo a zároveň předcházelo. Sporný rozvod se koná typicky v situaci, kdy jeden z manželů s rozvodem nesouhlasí či nesouhlasí s výživným rozvedeného manžela. Sporný rozvod se zjišťuje dle ust. § 755 občanského zákoníku.⁴⁸

4.3 Postavení dítěte v průběhu rozvodu

V případě rozvodu manželství rodičů, kteří mají nezletilé děti, bývá právě v těchto rodinách toto období pro dítě psychicky náročné. V důsledku toho se součástí rozvodového řízení stává i řízení o úpravě poměrů manželů k nezletilým dětem po rozvodu. Soud tedy určuje, komu z rodičů bude dítě svěřeno do osobní péče, kdo ho bude zastupovat, spravovat jeho majetek a zejména se určí výše výživného pro rodiče, kterému nebylo nezletilé dítě svěřeno do osobní péče. Dbá se na to, aby bylo respektováno právo na péči ze strany obou rodičů a docházelo k pravidelnému osobnímu styku. Nadále se přihlíží i k citové orientaci dítěte, zázemí, výchovné schopnosti, ale také i odpovědnosti rodiče. Do jaké míry je který rodič schopný se do budoucna postarat, v tom smyslu zajistit vhodné zázemí apod.⁴⁹

Nedojde-li k dohodě, nebo pokud není dohoda dodržována, je třeba bezodkladně podat návrh soudu, aby rozsah styku určil on. Při úpravě styku soud vychází z toho, že dítě, které je v péči jen jednoho z rodičů, má právo stýkat se s druhým rodičem v takovém rozsahu, aby to bylo v zájmu dítěte, stejně jako tento rodič má právo stýkat se s dítětem, pokud soud takový styk neomezí nebo nezakáže. Soud také může určit podmínky styku, zejména místo, kde k němu má dojít, ale i osoby, které se smějí, případně nesmějí styku účastnit.

Soud rovněž může v odůvodněných případech rozhodnout o tzv. nepřímém styku, čímž je myšlen styk prostřednictvím výpočetní techniky. K tomuto řešení přistupuje soud zejména

⁴⁷ *Epravo.cz - Sbírka zákonů, judikatura, právo: Sporný versus nesporný rozvod manželství*. 2016. Dostupné také z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/sporny-versus-nesporny-rozvod-manzelstvi-102613.html>.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ BAKALÁŘ, E. Kritéria pro posuzování výchovných předpokladů rodičů. In: BAKALÁŘ, E., eds. *Rozvodová tematika a moderní psychologie*. Praha: Karolinum, 2006, s. 15.

v případech, kdy není možný osobní styk, například vzhledem k dlouhodobé nemoci, velké geografické vzdálenosti či pro výkon trestu odnětí svobody.

Po svěřeni dítěte do péče jednoho z rodičů soudem mají rodičovskou odpovědnost rodiče oba. Rodič, který nemá dítě ve své péči, je omezen pouze v tom, že má k výchovnému vlivu na dítě stanovenou kratší dobu styku. Přitom platí, že rodiče jsou povinni si vzájemně sdělit vše podstatné, co se týká dítěte a jeho zájmů. Rodič, který má dítě ve své péči, je povinen dítě na styk řádně připravit, styk řádně umožnit a v potřebném rozsahu s druhým rodičem spolupracovat.

Často se lze setkat s případy, kdy dochází k manipulaci i ze strany rodiče, který nemá dítě svěřeno do péče. Podstatou porozvodové péče je, s kým bude nezletilé dítě po rozvodu žít ve společné domácnosti a zároveň o běžných záležitostech dítěte. O tom, v jaké formě osobní péče dítě bude, rozhoduje primárně dohoda rodičů. Dohodu rodičů schvaluje soud rozsudkem a neschválí ji tehdy, pokud je v rozporu se zájmem dítěte. Jak bylo již nastíněno výše. Soud rozhoduje se zřetelem k souhlasnému stanovisku rodičů, ale také vezme v úvahu vztah nezletilého dítěte k sourozencům a dalším osobám.⁵⁰

Při rozhodování je nejdůležitější zájem dítěte. Za tímto účelem se bere ohled na osobnost dítěte, citovou orientaci, zázemí, výchovné schopnosti rodičů, očekávanou stálost výchovného prostředí, kdo z rodičů o dítě dosud řádně pečoval a dbal na řádnou výchovu, jakož i u kterého z rodičů má dítě lepší předpoklady zdravého a úspěšného vývoje. „*V praxi dominuje svěřeni matce zhruba v poměru deset ku jedné. Nejde o devítinásobnou prohru otců. O svěřeni dítěte do péče jich totiž usiluje výrazně méně než matek. Do roku 1998 byla jediným možným řešením tzv. výhradní péče jednoho z rodičů.*“⁵¹

4.4 Svěřeni dítěte do péče po rozvodu

Nežádoucí rolí pro dítě se v této situaci často stává role důvěrníka, ať jednoho nebo obou rodičů, ale také role zpravodaje (má informovat o novém partnerovi druhého rodiče), role prostředníka. Dítě v roli prostředníka bývá zejména u rodičů, kteří spolu nekomunikují a veškerou komunikaci si vyřizují právě přes dítě.⁵²

Dále dítě může být využíváno za účelem pomsty proti druhému rodiči, případně je u rodiče dítě viděno jako jakási poslední naděje k záchraně vztahu, nebo naopak zastává roli

⁵⁰ NOVÁK, T., ref. 26, s. 15.

⁵¹ Tamtéž, s. 15.

⁵² MATOUŠEK, O. *Děti a rodiče v rozvodu: Děti v rozvodové situaci* [online]. Dostupné také z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/20797/DETI-A-RODICE-V-ROZVODU-DETI-V-ROZVODOVE-SITU-ACI.html>.

partnera, kdy veškeré nepříjemné informace konzultuje právě s ním a závažná rozhodnutí nechává rovněž na něm.⁵³

Dítě je zanedbáváno, kdy rodiče řeší své problémy, případně vyřizují vzájemné staré účty a o dítě se přestávají zajímat. Problémy dítěte pak musí řešit sociálně-právní ochrana dětí, případně další organizace zabývající se touto problematikou. Pro dítě nejtěžší chvíle ve většině případů nastává v momentě, kdy se jeden z rodičů odstěhuje. Porozvodová péče by měla vždy směřovat k blahu dítěte.

Po rozvodu většina mužů a žen nalezne nové partnery, s kterými zakládají nové, rekonstruované rodiny. Ovšem muži, kteří zakládají po rozvodu novou rodinu, velice často nejsou zcela citově odpoutaní od původní rodiny.⁵⁴

4.4.1 Výlučná péče

Dítě se svěřuje do péče matky nebo otce s tím, že druhý rodič má právo na styk s dítětem. Styk lze výjimečně omezit nebo přímo zakázat. Primárně je na dohodě rodičů, jakým způsobem se druhý rodič bude s dítětem stýkat. Nedohodnou-li se rodiče, nebo vyžaduje-li zájem na výchově dítěte a poměry v rodině, soud styk rodiče upraví, případně určí i místo styku.

Nejvíce dětí v České republice je svěřeno po rozvodu rodičů do péče matek. V roce 2008 se jednalo o 84,7% dětí. Mezi určité výhody tohoto styku pro dítě je skutečnost, že žije v jednom stabilizovaném prostředí, domově. Rovněž vnímá jednu rodičovskou roli. Nicméně základní nevýhodou se tohoto styku stává, že dítě nepoznává, nevnímá a vlastně ani nemá příležitost poznat základní vztah mezi mužem a ženou, kteří se mají rádi, společně spolu žijí. Nepoznává, jak se otec chová v běžných situacích, nepoznává ve větší míře právě druhou roli rodiče. Lze vnímat i chování matky jako stresové většinou zapříčiněno nedostatkem finančních prostředků, časové vytíženosti.⁵⁵

Kdežto děti svěřené po rozvodu rodičů do péče otců jsou zastoupeny v malém množství a v roce 2008 se jednalo o 8,6% rozhodnutí. Jednoznačnou výhodou je, že dítě vnímá postavení muže, schopnost starat se, organizovat čas. Ovšem v těchto případech se většinou otec o výchovu s nikým jiným nedělí a je to tedy právě on, který rovněž musí zastat i tu ženskou roli. Důležité je stanovit výchovné mantinely, tak aby pro dítě byly v co nejlepším zájmu. Mezi časté

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, Studijní texty (Sociologické nakladatelství), s. 121.

⁵⁵ ŠPAŇHELOVÁ, I., ref. 7, s. 132.

nevýhody tohoto styku je nedostatek blízkosti (pochování, přitulení, objetí atd.), kdy mnohdy pro otce nejsou tyto způsoby tak přirozené, jak by dítě potřebovalo.⁵⁶

4.4.2 Společná péče

Poměry k nezletilému dítěti, případně vyživovací povinnosti, nejsou určeny. Jedná se o nevykonatelné rozhodnutí. Společná péče se spíše doporučuje v rodinách, kde je starší nezletilé dítě, které již nesdílí s rodiči společnou domácnost, nebo tam, kde i po rozvodu rodiče žijí ve společné domácnosti a jsou schopni spolu komunikovat a dohodnout se. O společné péči nemůže již rozhodnout soud, ten může pouze schválit dohodu o společné péči. Což tedy znamená, že se společnou péčí musí oba rodiče souhlasit.

4.4.3 Střídavá péče

Střídavá péče je založena na skutečnosti, že dítě žije po určité období s každým z rodičů. Je to péče charakterizována tím, že je dítě svěřeno v určitém stanoveném časovém období do výchovy jednoho z rodičů a následující období zase naopak do výchovy druhého rodiče. Rovněž jsou stanoveny práva a povinnosti obou rodičů. Nejčastější střídání je uváděno po jednom, dvou týdnech. Výhodou střídavé péče je, že dítě je po stejnou dobu u obou rodičů a dále v tom, že oba rodiče se vyváženě podílejí na výchově a vývoji dítěte. Důležité je, aby oba rodiče spolu ve výchově a péči co nejvíce spolupracovali. Nicméně i přes nesouhlas jednoho z rodičů, může soud nařídit střídavou péči, neboť soud sleduje především zájmy nezletilého dítěte. Někteří lidé vkládají ve střídavou péči naději jako ve spravedlivé a nekonfliktní řešení.⁵⁷ „*Co je důležité pro to, aby rodiče vůbec začali uvažovat o střídavé péči? Jasná domluva a chuť rodičů. Souhlas dítěte. Neveliká vzdálenost bydliště jednoho od druhého. Jasně vymezení, kdo je za co odpovědný. Schopnost dobré komunikace mezi rodiči, domluva na mimoškolních aktivitách a v neposlední řadě i finanční stránka.*“⁵⁸

Jistou nevýhodou střídavé péče může být nestálost výchovného prostředí, která se může projevit v dalším osobním vývoji dítěte. Obzvlášť citlivá je střídavá péče u dítěte školního věku, kdy je důležité dítěti vytvořit stálé zázemí, pocit, že někam patří. Dohodu rodičů o střídavé péči může soud schválit nebo neschválit jako celek, nikoli jen její část, s dodatky nebo podmínkami apod. O střídavou péči častěji usilují muži, avšak připomínky k ní mají ženy. Často se lze setkat

⁵⁶ Tamtéž, s. 134.

⁵⁷ NOVÁK, T., ref. 26, s. 22.

⁵⁸ ŠPAŇHELOVÁ, I., ref. 7, s. 140.

s názorem, že ženy otci umožní otci co nejširší styk, ale střídavou péči odmítají. Zda je to z důvodu určitých předsudků v naší společnosti (např. matka se nedokáže postarat o dítě), či finanční výhodnosti (v momentě střídavé péče je výživné stanoveno oběma rodičům), nebo informace, že pro dítě je lepší, pokud má jen jeden domov. Byl by to nejspíš zjednodušený pohled. U střídavé péče je důležité, aby dítěti byly zachovány všechny jistoty, které mu zbyly. Snažit se, aby rozvod jedinec pocítil co nejméně. Z toho důvodu je více doporučována rodinám, které jsou schopni společně komunikovat, dítě má odkud čerpat pozitivní vzor v komunikaci, jednání.⁵⁹

5 Dítě a rozvod

Dítě se ocitá v situaci konfliktu vůči nejdůležitějším osobám svého života. Konflikt patří mezi ty nejhůře řešitelné, obvykle všechny alternativy, před které je dítě rodiči stavěno, zahrnují nějakou hrozbu ztráty nebo přímo ztrátu samotnou. Dítě si navíc nedokáže v plném rozsahu uvědomit, o co přišlo. Odchod jednoho z rodičů z domova ve většině případů otce je těžkou ztrátou nehledě na pohlaví dítěte. Dítě ztrácí každodenní kontakt ve většině případů s dospělým mužem, vůči kterému dívka potřebuje zkoušet své probouzející se ženství a kterého chlapec potřebuje napodobovat, aby dotvořil své mužství.

Nicméně reakce na daný spor mezi rodiči může být různá. Jednak vždy daná reakce bude záležet na věku dítěte, jeho vlastnostech, psychickém vývoji, temperamentu, ale i to jakým způsobem již v minulosti reagovalo na různé překážky. Mezi časté reakce na rozchod, případně rozvod patří prvky *lhaní*. Ve většině případů chce na sebe dítě upozornit, zranit druhého rodiče. *Zhoršení školního prospěchu, vztahů mezi spolužáky, kamarády*, kdy se dítě těžce soustředí na učení, spolužáci se mu posmívají. V tomto ohledu se jednoznačně doporučuje za vhodné, aby učitel byl informován o situaci, která se v rodině odehrává.⁶⁰

Samozřejmě lze i jako jednu z reakcí jmenovat *drobné krádeže* opět za účelem upozornění na sebe. *Noční děsy* typické zhruba od 8. měsíce věku do zhruba 11 let. Přičemž děsy jsou pro dítě mnohem více intenzivní, hlubší než noční můry a hůře jedinec vzpomíná, co se mu zdálo. V některých situacích dochází i k *útěkům z domova*, kdy dítě chce veškerou pozornost svěst na sebe směrem od hádek. Reaguje tím, že něco není v normě. Utíká pryč od této situace.⁶¹

⁵⁹ Tamtéž, s. 35.

⁶⁰ ŠPAŇHELOVÁ, I., ref. 7, s. 46, 57.

⁶¹ Tamtéž, s. 48, 49, 51.

Dále je možné, že dítě cítí pocity *vin*, má sebeobviňující myšlenky. Případně dítě je *zamlklé*, objevují se *speciální projevy spojené se somatickými prvky* (kóktání, pomočování). Často se dítě stává *rozmazlené*, z důvodu kupování materiálních darů za účelem si dítě předcházet, zavděčit se. Ovšem otázkou však zůstává, do jaké míry si dítě nadále váží rodičů a samotných věcí.⁶²

*„Běžnou reakcí na rozvod rodičů je u dětí smutek, pocity vlastní viny za rozvod, poruchy spánku, poruchy soustředění, agresivní zlobení v přítomnosti i v nepřítomnosti rodičů, odmítání poslušnosti domnělému viníkovi rozvodu, různé psychosomatické obtíže i zhoršení prospěchu a chování ve škole.“*⁶³ Pro děti obou pohlaví obecně platí, že ve srovnání s dětmi vyrůstajícími v rodinách s oběma rodiči mají v průměru více poruch chování, více příznaků psychického stresu, horší výsledky ve škole, nižší sebevědomí a více obtíží ve společenském přizpůsobení.

V náročných situacích se lze setkat se syndromem zavržení rodiče, což je jedna z forem psychického týrání dítěte. Tzv. Syndrom CAN (Child Abuse and Neglect) a právě tento syndrom se přibližně odhaduje na 25% u dětí, které byly svěřeny do výchovy jednoho z rodičů. Přičemž bezproblémové vztahy s druhým rodičem jsou v České republice minimální, hovoříme zhruba o 15% dětské populace. K jedním z důsledků patří zabrzděný emocionální vývoj, nevhodný psychosociální vývoj.⁶⁴

U dětí, které žijí bez biologického otce, je větší pravděpodobnost, že se budou potýkat s problémy ve škole, se zdravotními problémy, žijí spíše v chudobě, pociťují deprivaci. Jedinci v období puberty oproti tomu mají často problémy se sexuálním zdravím, dopouštějí se přešupků, v neplnoletém věku se stávají rodiči, konzumují alkohol, užívají drogy, dříve končí školní docházku. Mladí dospělí se stávají nezaměstnanými, závislími na sociální podpoře. Potýkají se s emočními a psychologickými problémy, často jejich partnerské vztahy končí dříve, děti mají v neúplné rodině.⁶⁵

5.1 Prožívání rozvodu rodičů v jednotlivých vývojových etapách dítěte

U novorozence a kojence je zapotřebí, aby matka otci jakési budování vztahu s dítětem umožnila, neboť rodiči jsou oba dva a mělo by docházet ke společnému kontaktu. Ve věku batolete (1 – 3 roky) dítě začíná vnímat slova, rodinu jako prostředí. Samozřejmě prostředí,

⁶² Tamtéž, s. 53, 59 – 64.

⁶³ MATOUŠEK, O. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*, Portál, Praha 2015, s. 26.

⁶⁴ BAKALÁŘ, E., ref. 49, s. 31.

⁶⁵ Tamtéž, s. 33.

keré má být pro jedince jisté, bezpečné, plné lásky. Dochází ze strany dítěte k častým fantaziím a právě v tomto období je vhodné nabídnout pochopení, krátké vysvětlení dané situace. Věk předškoláka (3 – 6 let) je považován za období, kdy dochází k rozvinutí fantazií, představám. Dítě je lehce zmanipulovatelné. Často bývá ovlivněno právě obsahem druhého rodiče, neboť je to osoba, které důvěřuje. V tomto věku se vyvíjí určité zájmy, porozumění konečnosti věci/lidí (smrt) i jistý strach, obavy o svého rodiče. Z tohoto důvodu je velice důležité před dítětem jisté informace nezatajovat, naopak ho s informacemi týkající se rozpadu rodiny seznámit. Připravit ho na případně otázky ostatních dětí, okolí.⁶⁶

Mladší školní věk (do 11 let) je důležité období zejména v oblasti vývoje, začleňování se do skupiny svých vrstevníků. Dochází k projevům vyšší rozumové zralosti a celkově toto období je charakterizováno spíše jako klidové. Ovšem důležité je nezapomínat být před dítětem upřímný a otevřený rodič. Rozhodně se v tomto věku nedoporučuje informace selektovat, zamlčovat případně hovořit o druhém rodiči jen negativně. Období středního školního věku (11 – 15 let) co se týče psychického vývoje a zrání dítěte je pro rodiče i samotné dítě velmi náročné. Jedná se o období rozkolísané, plné disharmonie a vůči rodičům velmi kritické. Pro adolescenci (15 – 20 let) je důležitá vzájemná komunikace, prostor. Jedinec si utváří vlastní názory a je potřeba ponechat čas, aby se dospívající jedinec mohl vyjádřit a přijmout potřebné argumenty.⁶⁷

---

⁶⁶ ŠPAŇHELOVÁ, I., ref. 7, s. 85.

⁶⁷ Tamtéž, s. 92.

Praktická část

6 Cíle praktické části

Cílem praktické části se stává nastínit postoj mladé generace na současnou problematiku spojenou s rozvodovostí v České republice. Zda a hlavně jak doopravdy mladá generace vnímá rozvod v dnešní společnosti. Cílová skupina byla vymezena podle určitých společenských charakteristik, konkrétně zaměřena na mladou generaci (15 – 26 let). Výzkum není zaměřen pouze na obecné povědomí, ale rovněž na osobní zkušenosti respondentů, zejména na to, zda rozvod jedince poznamenal či nikoliv a jak s odstupem času samotný rozvod vnímají. Přičemž práce rovněž zmíní názor odborníků, konkrétně pracovníků sociálně právní ochrany dětí.

7 Sběr dat

7.1 Charakteristika zkoumaného vzorku

Aby bylo pokryto větší věkové rozpětí, kdy dochází k největším změnám, byla vymezena kategorie od 15 do 26 let a tím tedy určeno rozpětí zkoumaného vzorku. Lze tedy hovořit o adolescenci až mladé dospělosti.

Období dospívání je považováno za dobu mezi dětstvím a dospělostí a toto období lze datovat od 10 do 20 let. Přičemž je možné toto období účelně rozdělit na dvě fáze. Raná adolescence neboli pubescence se týká prvních pěti let dospívání zhruba od 11 do 15 let. Pozdní adolescence trvá přibližně od 15 do 20 let. Právě v této druhé fázi dochází k prvnímu pohlavnímu styku, objevují se psychosociální proměny. Rozvíjejí se vztahy s vrstevníky, ale i v oblasti partnerství, dochází ke sdílení zážitků a hodnot. Celkově se dá říci, že je to období zaměřené na hledání a rozvoj vlastní identity.⁶⁸

Oproti tomu dospělost v naší společnosti nebývá jednoznačně vymezena jasným mezníkem. Často se lze setkat s označením mladé dospělosti od 20 do 40 let. Většinou se jedná o dobu sexuální zralosti, osobnostní rozvoj probíhá na základě sebepojetí, ve vztahu k jiným lidem. Uspokojení mezilidských vztahů, ale i plození další generace.⁶⁹

---

⁶⁸ VÁGNEROVÁ, M., ref. 9, s. 323.

⁶⁹ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007, s. 11.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo **392 respondentů**, kdy se jednalo o veřejný průzkum. Respondenti byli osloveni na třech vybraných středních školách ve Středočeském kraji. Školy byly vybrány na základě stejné lokality a rozdílné náplně vzdělávání.

Následující zdroje respondentů byly převážně ze sociální sítě facebook.com; vyplnto.cz; google.cz. Z níže jmenovaných škol se jednalo o zastoupení 220 respondentů, tedy 56,1 % z celkového počtu dotazovaných.

Obchodní akademie Dr. Edvarda Beneše dále označována jako škola I. je obchodní akademií s rozšířenou výukou o problematiku cestovního ruchu. Jedinci v zaměstnání často nacházejí uplatnění jako účetní, zaměstnanci úřadů, finančních institucí, administrativní pracovníci, apod. Z této školy se výzkumu zúčastnilo 16 % respondentů, což činilo 61 jedinců.

Gymnázium Václava Beneše Třebízského dále označováno jako škola II. nabízí čtyřleté a osmileté studium. Vhodné místo pro studenty zabývající se biologií, chemií a fyzikou. Zúčastněných bylo 25% respondentů, tedy 97 jedinců a jednalo se o nejvíce zastoupený vzorek.

V neposlední řadě Integrovaná střední škola označována jako škola III. Vybavení školy je připraveno jednak na teoretickou výuku, ale i na odborný výcvik. Celkový počet tvořil 16% respondentů, tedy 62 jedinců a jednalo se o žáky z učebních oborů: cukrář, truhlář, instalatér, kuchař – číšník, prodavač, stravovací a ubytovací služby.

Nicméně nelze zcela zobecnit závěry a celkově je nutné počítat s tím, že mohlo dojít ke zkreslení výpovědí. Jednak z důvodu, že vzorek tvoří převážně svobodní respondenti ve věkové škále 15 – 18 let.

K rozhovoru byli vybráni **dva respondenti** - chlapec s dívkou, kteří se neznají a k rozvrácení rodin došlo ve 12 a 11 letech. Jedná se o respondenty, u kterých byl předpoklad spolupráce a o kterých lze říci, že jsou komunikativní a otevření. Místo rozhovoru bylo vždy vybráno respondentem, tak aby se v něm cítil bezpečně.

7.2 Metoda výzkumu

Ke sběru dat došlo pomocí kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření u 392 respondentů a kvalitativním výzkumem formou polostrukturovaného rozhovoru u dvou vybraných respondentů pocházejících z rozvedených rodin.

Kvantitativní metoda se zabývá jevy hromadné povahy a velkých skupin lidí, poskytuje omezený rozsah informací o mnoha jedincích. Jedná se o testování pravdivosti nebo nepravdivosti dopředu vytvořených hypotéz na velkém vzorku respondentů.

Před samotným výzkumem proběhla pilotáž u 10 respondentů, po kterém byl dotazník upraven do finální verze. Dotazník (viz. Příloha č. 1 Formulář použitého dotazníku) má ukázat do jaké míry je pro jedince problematika rozvodovosti závažná, jak se k celé problematice staví a jaké má on vlastní zkušenosti.

Kvalitativní metoda zdůrazňuje subjektivní aspekty jednání lidí. Jedná se o menší počet respondentů, kdy je tato metoda náročnější, co se týče zpracování a vyhodnocování dat.

Rozhovor započal pomocí předem připraveného seznamu otázek (viz. Příloha č. 2 Otázky rozhovoru), které se týkali respondentovi osoby, obdobím před rozvodem, během rozvodu a postupně respondent přešel až do současného stavu. Záměrem bylo zjistit emoce, pocity a celkový postoj k danému tématu. Polostrukturovaný rozhovor byl zvolen z důvodu, aby se respondent mohl více otevřít, být konkrétnější a měl větší prostor pro svoji životní situaci. Na závěr proběhla závěrečná rekapitulace, kdy došlo k doplnění informací. Zachován byl doslovně zaznamenaný mluvený projev informátora (viz. Přílohy č. 3; 4 Přepsaný rozhovor I., Přepsaný rozhovor II.).

7.3 Formulace hypotéz a výzkumných otázek

Na základě poznatků z teoretické části, byly zvoleny následující hypotézy:

1. Čím vyšší je věk dítěte v době rozvodu, tím lépe se s rozvodem vyrovnává.
2. Jedinci, kteří mají osobní zkušenost s rozvodem, se k němu staví více negativně, než jedinci z nerozvedených rodin.
3. Jedinci, kteří nemají zkušenosti s rozvodem, nepředpokládají manipulaci ze strany rodičů s dětmi na rozdíl od těch, kteří tuto zkušenost mají.

Výzkumná otázka:

1. Jaké typy výroků se častěji objevují?

7.4 Způsob provedení výzkumu – sběr dat

Dotazník se skládá z 28 otázek. Přičemž prvních 15 je povinných a zbylých 13 otázek je nepovinných – určeno pouze pro jedince, kteří pocházejí z rozvedené rodiny. Což znamená, že pokud respondent u otázky č. 15 zda je z rozvedené rodiny odpověděl „ne“ již ve vyplňování nepokračoval. Dotazník byl vytvořen prostřednictvím webového portálu www.vyplnto.cz. Školy byly dotazovány dotazníkem v papírové podobě a dané odpovědi byly následně osobně doplněny. Výzkum proběhl v období 25. 03. 2017 – 10. 04. 2017. Návratnost dotazníků činila

81,6 %, přičemž tento údaj je zkrácen poměrem vyplněných dotazníků ze škol, z tohoto důvodu je tento údaj pouze orientační.

Při tvorbě dotazníku, byla zachována velikost na list formátu A4. Důraz byl kladen na logickou strukturu dotazníku, která je částečnou podporou plynulosti myšlenek a podporuje do určité míry spontánnost odpovědí. Zároveň otázky byly formulovány a řazeny tak, aby se odpovědi vzájemně dopředu neovlivňovaly.

U školy I. a II. byla data získána během vyučujících hodin, z velké části během předmětu Společenských věd a podobného zaměření. Jednalo se o žáky 1. – 4. ročníků. Samotný sběr dat provedl profesor daného předmětu.

Ve škole III. data byla získána osobně během probíhající výuky. Na počátku vždy došlo ke krátkému představení, rovněž představení dotazníku. Respondenti spolupracovali, někteří projevili zájem o danou problematiku. K odmítnutí účasti nedošlo. Jednalo se o žáky 1. – 3. ročníků.

Průměrná doba vyplňování ve školách činila zhruba kolem 5 minut a jednalo se, jak již bylo řečeno o 220 respondentů, 56,1%.

Rozhovor s respondenty byl zaznamenáván na diktafon, přičemž byl dán souhlas s nahráváním. Respondenti byli stručně seznámeni s tématem práce a účelem rozhovoru. V tomto směru byli seznámeni s tím, že nahrávku neuslyší žádná třetí osoba a rovněž bude zachována jejich anonymita – jejich jména i jména členů rodiny atd. budou změněna. Délka rozhovoru se pohybovala kolem 90 minut. Samotný průběh rozhovoru byl u obou respondentů velice podobný.

8 Metoda vyhodnocení dat

Kvalitativní data získaná rozhovorem byla vyhodnocena pomocí přístupu IPA (interpretative phenomenological analysis), jedná se o psychologický kvalitativní přístup k datům, který se rozvíjí již od 90. let. Tento přístup vede k pochopení zkušenosti člověka a to jak je pro něj daná zkušenost významná. Vhodná pro případy, kde předmětem je skupina, jedinec, kteří vycházejí ze svých pocitů, zkušeností.⁷⁰

---

⁷⁰ ŘIHÁČEK, T., I., ČERMÁK a R., HYTYCH. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 9.

Obsahová analýza je určena pro kvantitativní data, ačkoliv jsou v ní obsaženy kvalitativní postupy. Dochází ke zkoumání textu v rámci několika znaků. Tato analýza porovnává různé obsahy, nebo přináší komplexnější pohled.⁷¹

9 Výsledky výzkumu

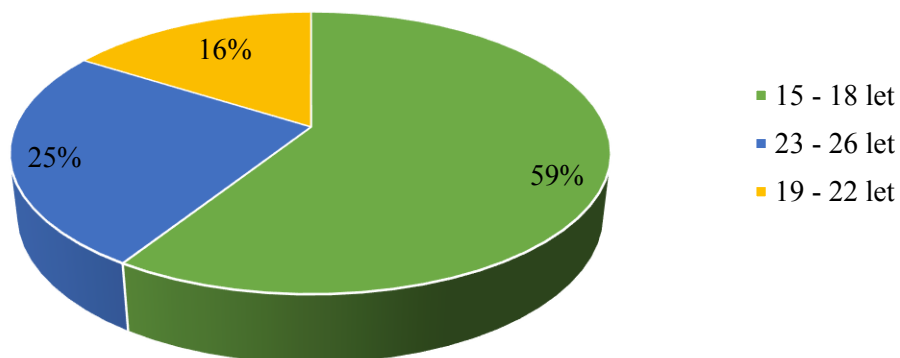
Dotazníkové šetření

Otázka č. 1 (graf č. 1).

Převládající věkovou kategorií byla kategorie 15 – 18 let, konkrétně 59% respondentů (230). Věková kategorie 23 – 26 let byla vybrána 25% respondenty (99), přičemž respondenti z této kategorie s největší pravděpodobností u otázky č. 3 *Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? Odpověděli „Vyšší odborné vzdělání“*. Nejméně respondentů se pohybovalo ve věku 19 – 22 let, 16% respondentů (63).

Ovšem převládající věkovou kategorii lze odůvodnit vyšším počtem respondentů ze středních škol, v tomto případě došlo ke zkreslení výsledků.

graf č. 1
1. Kolik Vám je let?

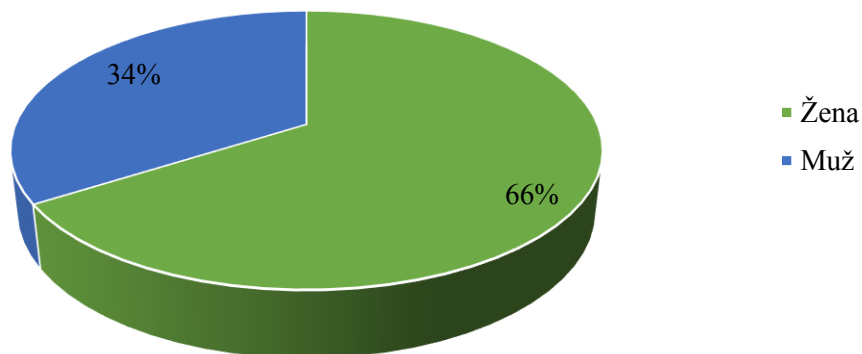

⁷¹ DVOŘÁKOVÁ, Ilona. Obsahová analýza/formální obsahová analýza/kvantitativní obsahová analýza. *Antropwebzin* [online]. 2010, 2, 95-100 [cit. 2017-04-23].

Otázka č. 2 (graf č. 2)

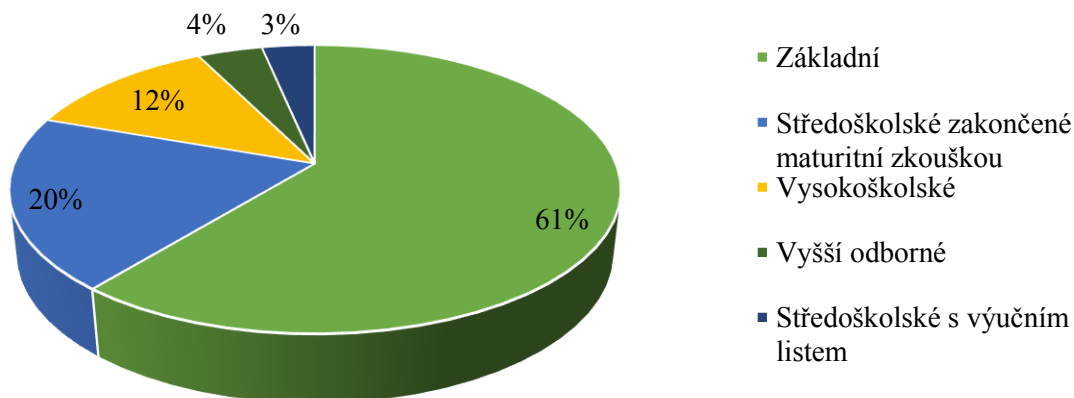
Převládající vzorek byl tvořen ženami 66% respondentů (260), naopak mužů se v dotazníkovém šetření zúčastnilo 33% respondentů (132).

graf č. 2
2. Jste muž/žena?

Otázka č. 3 (graf č. 3)

Základní vzdělání převládalo u 61% respondentů (239), naopak středoškolské vzdělání s výučním listem bylo zvoleno nejméně u 3% respondentů (13). Přičemž v tomto výsledku je zcela zřejmé, že došlo ke zkreslení výpovědí, neboť velká část respondentů byla zastoupena ze středních škol, tím pádem odpověď „základní“ a v této otázce stejně jako v otázce č. 1 „Kolik Vám je let?“ došlo ke vzájemnému ovlivnění.

graf č. 3
3. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Otázka č. 4 (graf č. 4)

Tato otázka byla směřována za účelem, zjistit v jakém školním prostředí se jedinec nachází. Škola I. byla zastoupena 16% respondenty (62), škola II. činila 25 % respondentů (96) a následující škola III. byla zastoupena též 16% respondenty (62). Z těchto tří škol se jednalo o převládající část 57% respondentů (220). Z tohoto důvodu lze i zaznamenat jisté zkreslení u zastoupení věkové kategorie 15 – 18 let a dosaženého základní vzdělání.

Kategorie Nestuduji, byla jednou z nejvíce zastoupených odpovědí, jednalo se o 20% respondentů (77).

Jedna z kategorií odpovědí byla pojmenována „univerzity“, které se pohybovaly v zastoupení od 3 respondentů po 1 respondenta; např.: Masarykova univerzita, Veterinární a farmaceutická univerzita Brno, Univerzita Palackého v Olomouci, Univerzita Pardubice, Univerzita Jana Amose Komenského Praha, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Západočeská univerzita. Tato kategorie byla zastoupena 8,9% respondenty (41) s velkou částí humanitárního zaměření.

Technické a ekonomické obory byly začleněny do této kategorie v zastoupení 6% respondentů (23), nejvíce se jednalo o následující školy: Česká zemědělská univerzita Praha, České vysoké učení technické v Praze, Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Vysoké učení technické v Brně, Vysoká škola chemicko-technologická v Praze.

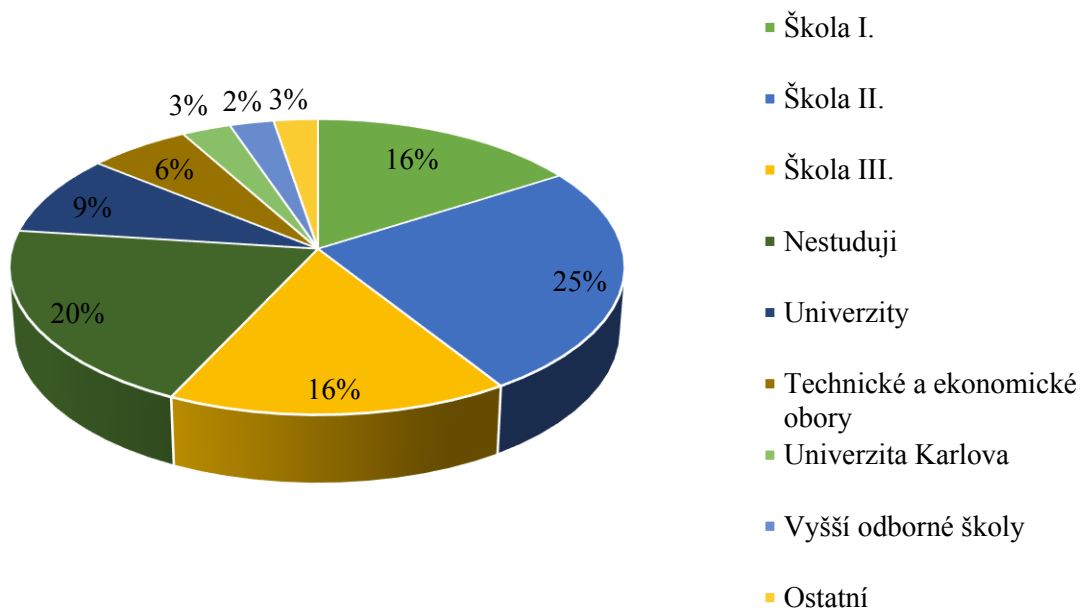
Samostatná kategorie byla věnována Univerzitě Karlově, kdy se jednalo o 2,9% respondentů (11). Mezi zmiňované fakulty patřily Husitská Teologická fakulta, Filozofická fakulta, Právnická fakulta, Přírodovědecká fakulta.

Kategorie Vyšších odborných škol byla zastoupena 2,6% respondenty (10) a jednalo se z převládající části o Vyšší odbornou školu pedagogickou a sociální, Evropská 33, Praha. Zastoupení jednoho respondenta tvořila Caritas - Vyšší odborná škola sociální Olomouc a Vyšší odborná škola Cestovní ruch Praha.

Následující kategorie „ostatní“ byla zastoupena s 2,6% respondenty (10), neboť se jednalo u údaje, které nebylo možné blíže pospojovat. Jedna se o odpovědi: zdravotnická škola, elektromechanik, základní škola, zubní technik.

Z čehož vyplývá, že více jak polovina respondentů 57% (220) pochází ze středních škol, následně 23% respondentů (95) z vysokých/vyšších odborných škol a 20% respondentů (77) již v současné době nestuduje.

graf č. 4
4. Aktuálně studujete?

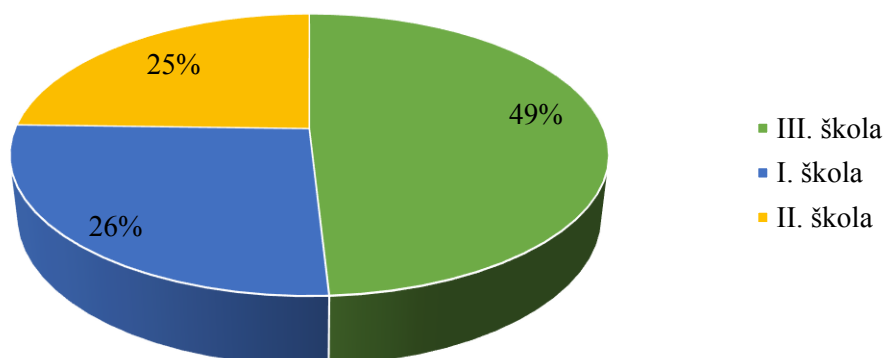

Otázka č. 5

Zda již respondenti měli nebo mají dlouhodobějšího partnera (déle než jeden rok) vplynuly rovnoměrně zastoupené odpovědi. Tedy 50 % respondentů (196) na 50% (196).

Naopak v porovnání škol I., II. a III. (graf č. 5) vplynulo, že u školy III. dlouhodobější vztahy zažívá více jak polovina respondentů 56%, naopak u školy I. to bývá kolem 30%, u školy II. kolem 28% respondentů.

graf č. 5
Porovnání dlouhodobějších vztahů mezi školami I., II., III.

Otázka č. 6 (graf č. 6)

V této otázce 63% respondentů (245) by rozvod volilo v případě nefungování vztahu, 20% respondentů (80) usoudilo, že se jedná o věc rodičů/dospělých. S rozvodem nesouhlasí 7% respondentů (29). Oproti tomu 6% respondentů (23) se vyjádřilo tak, že vždy záleží na situaci, důvodu rozpadu manželství a proto není možné říci, zda souhlasí či nesouhlasí.

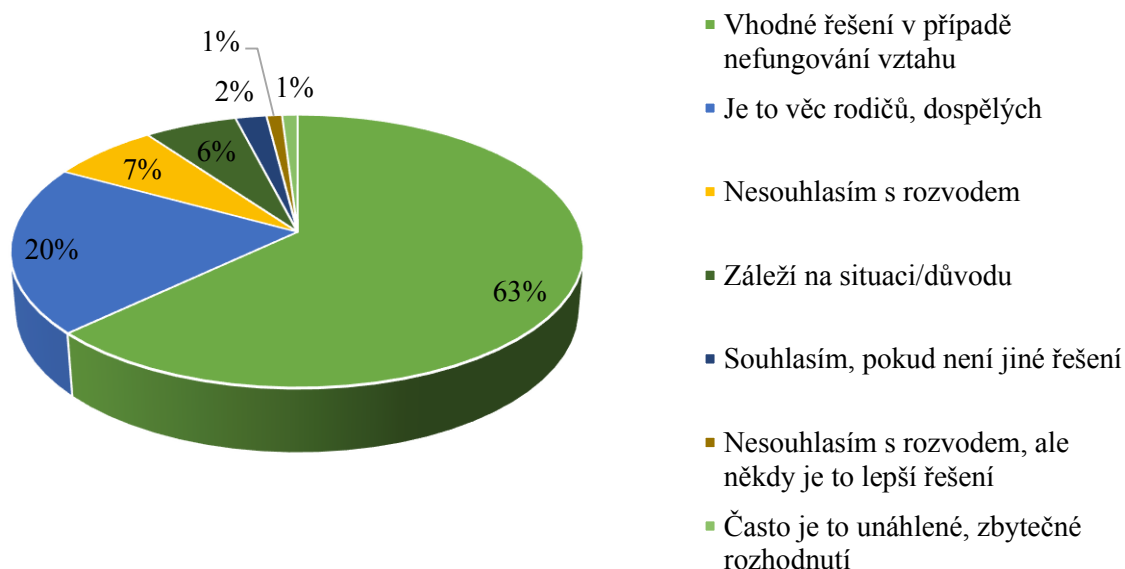
S rozvodem souhlasí, ale pouze za předpokladu kdy už není jiné řešení, vyčerpaly se veškeré způsoby jak manželství zachránit 2% respondentů (8).

S rozvodem nesouhlasí, ale zároveň uznávají, že někdy je to lepší řešení – např.: v případě domácího násilí, neustoupení jednoho z rodičů 1% respondentů (5) a 1% respondentů (2) se hlásí k názoru, že rozvod je často zbytečným, unáhleným řešením.

Vybrané volné odpovědi, které se často svým významem opakovaly:

- „V zásadě jsem proti rozvodům (když se člověk rozhodne pro manželství, měl by si uvědomit, že to znamená celoživotní úsilí pracovat na vztahu), ale naučila jsem se nikoho nesoudit. Každý se může ocitnout v situaci, ve které vnímá rozvod jako jediné východisko.“
- „Pokud manželství opravdu nefunguje, proč se trápit. Ovšem často se lidi rozvádí kvůli malichernosti, která jde vyřešit. Případně se lidé mají dobře rozmyslet předem.“
- „Dle mne rozvod je špatně, ale mohou být vážné důvody, kdy špatně není.“⁷²

graf č. 6
6. Jaký máte názor na rozvod?

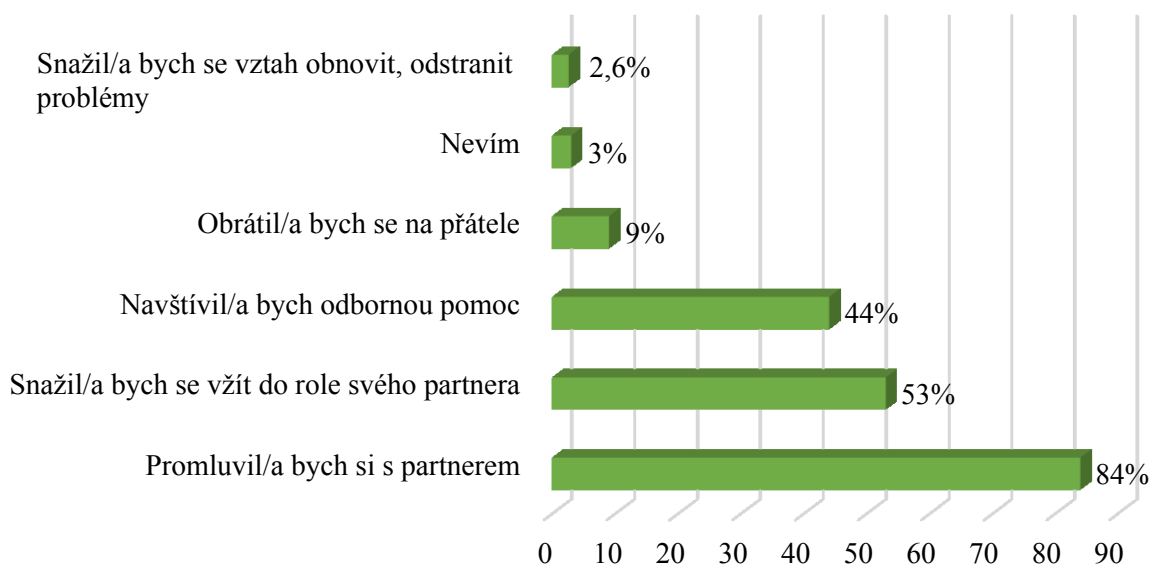

Otázka č. 7 (graf č. 7)

S partnerem by si promluvílo 84% respondentů (329), jednalo se tedy o nejvíce zastoupenou odpověď. Dále 53% respondentů (209) by se snažilo vžít do role svého partnera. 44% respondentů (172) by navštívilo odbornou pomoc. Dalších 9% respondentů (37) by se obrátilo na své přátele a 3% respondentů (13) nevědělo, jak by se v danou situaci zachovalo.

Následujících 2,6% respondentů (10) by se snažilo vztah obnovit, zhodnotit co daný jedinec dělá špatně, hledat příčinu problémů a nejlépe problémy odstranit. Zbylé 2% respondentů (8) by se snažilo svého partnera podřídít.

graf č. 7

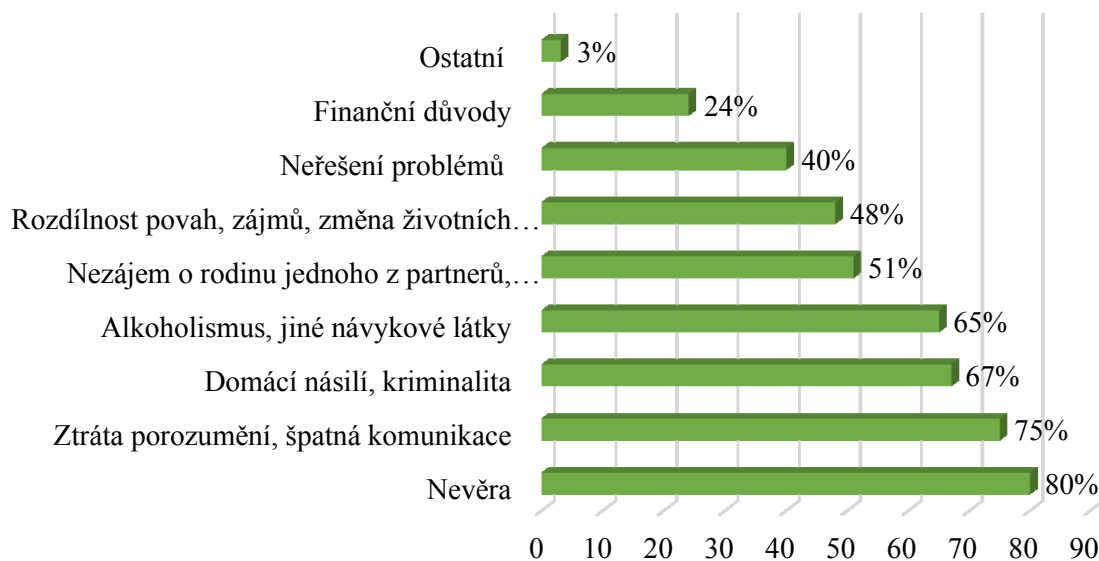
7. Jaké kroky byste udělali k tomu, aby manželství nebylo rozvráceno?

Otázka č. 8 (graf č. 8)

Nejčastější příčiny rozvodu dle respondentů jsou následující:

1. Nevěra 80% respondentů (313)
2. Ztráta porozumění, špatná komunikace 75% respondentů (292)
3. Domácí násilí, kriminalita 67% respondentů (262)
4. Alkoholismus, jiné návykové látky 65% respondentů (253)
5. Nezájem o rodinu jednoho z partnerů, odcizení 51% respondentů (201)
6. Rozdílnost povah, zájmů, změna životních hodnot 48% respondentů (187)
7. Neřešení problémů 40% respondentů (158)
8. Finanční důvody 24 % respondentů (93)
9. Ostatní 3% respondentů (12): nedostatečná komunikace mezi partnery, špatný sexuální život, vyhocení předchozích drobných neshod, nedostatek času na rodinu. Ale rovněž také názory, že příčiny mohou být různé v různém množství.

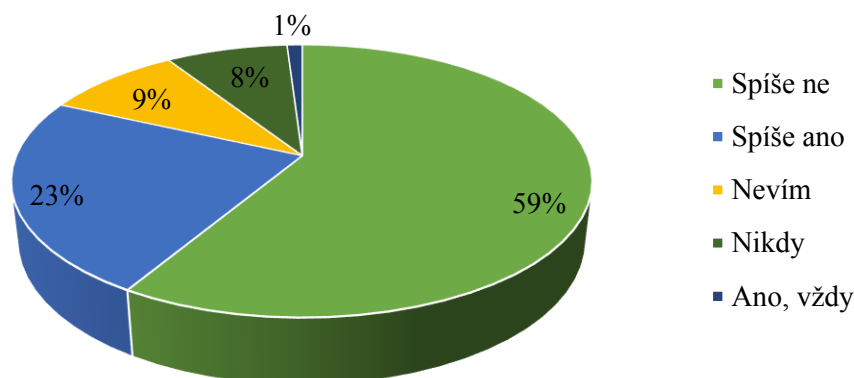
graf č. 8

8. Jaké si myslíte, že jsou příčiny rozvodu?

Otázka č. 9 (graf č. 9)

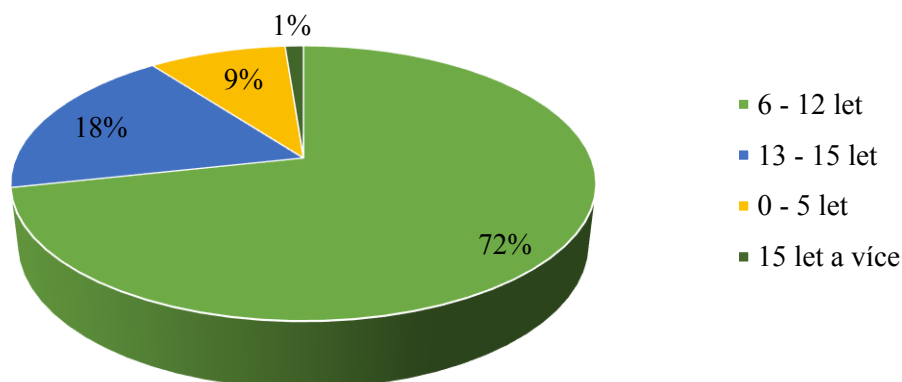
Převládaly odpovědi „spíše ne“ u 59% respondentů (229), „spíše ano“ u 23% respondentů (88). Naopak odpověď „nikdy“ u 9% respondentů (33) a „ano, vždy“ u 1% respondentů (5). Respondenti, kteří nevěděli, jak odpovědět bylo 9% respondentů (37).

graf č. 9
9. Myslíte si, že je rozvod nejlepším řešením manželské krize?

Otázka č. 10 (graf č. 10)

Nejvíce postižitelnou věkovou kategorií je považována skupina 6 – 12 let u 71% respondentů (280), na druhém místě věková skupina 13 – 15 let u 18 % respondentů (71). S jistým odstupem poté věková skupina 0 – 5 let u 9% respondentů (35) a věková skupina 15 let a více u 2% respondentů (6).

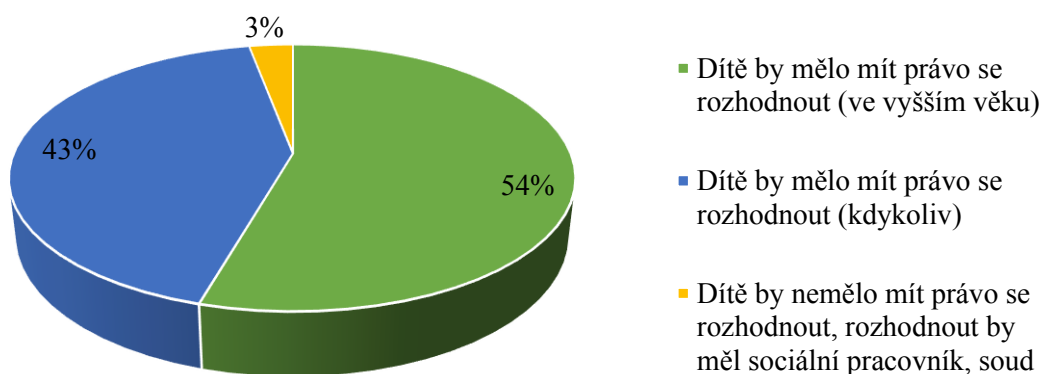
graf č. 10
10. Která věková skupina dětí je dle Vašeho názoru rozvodem nejvíce psychicky postižitelná?

Otázka č. 11 (graf č. 11)

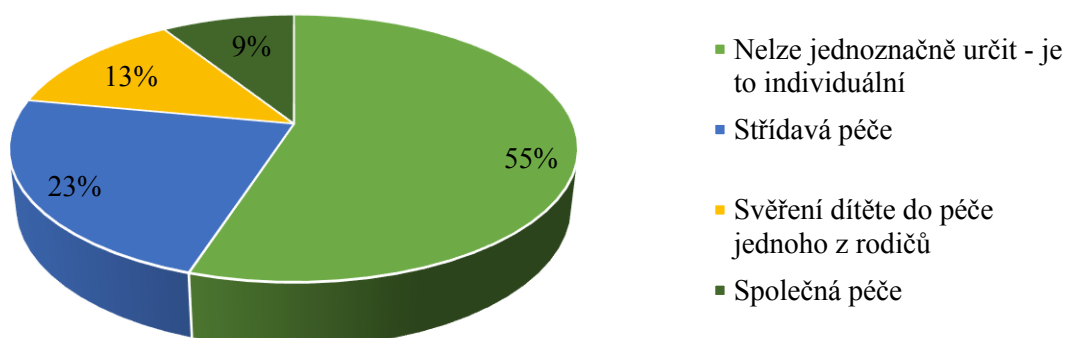
Konkrétně 97% respondentů (381) se shoduje s faktem, že by dítě mělo mít právo se rozhodnout s kým z rodičů zůstat po rozvodu. Přesto 54% respondentů (214) se přiklání k možnosti vyššího věku a naopak 43% respondentů (167) by uvítalo možnost se rozhodnout kdykoliv bez ohledu na věk. Pouhé 3% respondentů (11) se přiklání k možnosti, kdy by o tomto úkonu rozhodl sociální pracovník/soud, nikoliv dítě samotné.

graf č. 11
11. Dle Vašeho názoru, má dítě právo se rozhodnout s kým z rodičů zůstat po rozvodu?

Otázka č. 12 (graf č. 12)

Následně 55% respondentů (217) se přiklání k odpovědi, že je to velmi individuální a nelze tento výrok jednoznačně určit. Následující 23% respondentů (90) se přiklání ke střídavé péči. Svěření dítěte do péče jednoho z rodičů upřednostňuje 13% respondentů (51) a 9% respondentů (34) se přiklání ke společné péči.

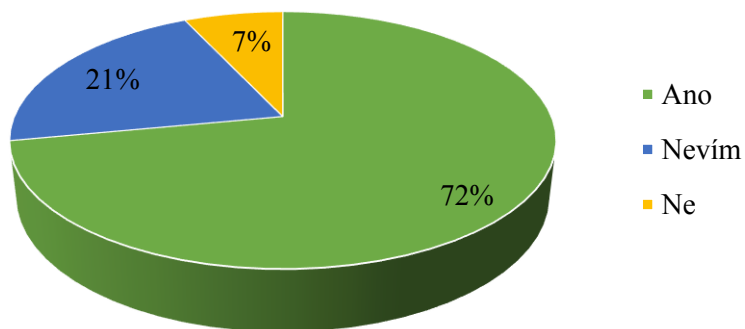
graf č. 12
12. Jaký druh porozvodové péče o dítě považujete za nejlepší?

Otázka č. 13 (graf č. 13)

U této otázky odpovědělo 72 % respondentů (282) „ano“, následujících 21% respondentů (83) „nevím“ a 7% respondentů (27) uvedlo „ne“.

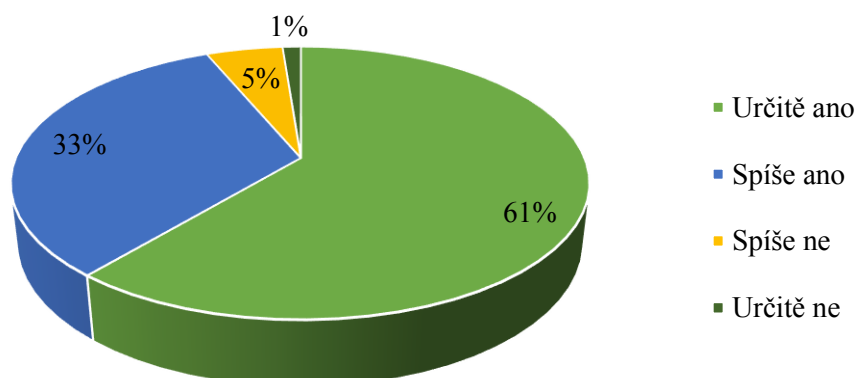
graf č. 13
13. Myslíte si, že rodiče při rozvodu s dětmi manipulují, aby je dostali "na svoji stranu"?

Otázka č. 14 (graf č. 14)

Založit rodinu by si dokázalo představit 92% respondentů (361) z čehož „určitě ano“ 60% respondentů (236) a „spíše ano“ 32% respondentů (125).

Naopak 8% respondentů (31) by zakládat rodinu nechtělo. Z čehož „spíše ne“ uvedlo 5% respondentů (19) a „určitě ne“ 3% respondentů (12).

graf č. 14
14. Chtěl/a byste v budoucnu založit rodinu?

Následující otázka č. 15 „*Jste z rozvedené rodiny?*“ byla klíčová, neboť po této otázce došlo v případě odpovědi „Ne“ k ukončení dotazníkového šetření a první část byla ukončena. Druhá část v případě odpovědi „Ano“ byla určena pro jedince, kteří jsou z rozvedených rodin a vycházejí ze svých osobních zkušeností.

Otázka č. 15 (graf č. 15)

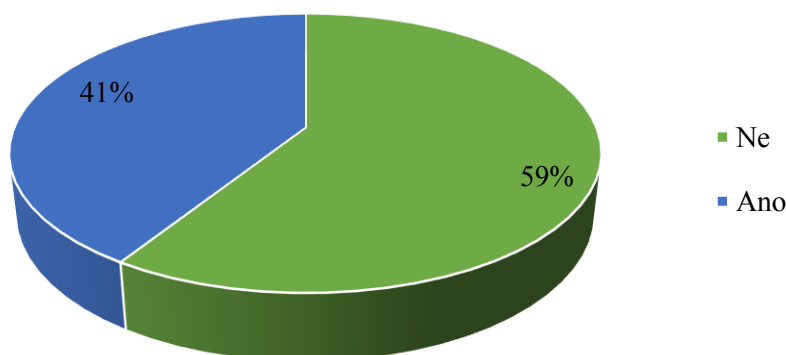
Z celkového počtu respondentů osobní zkušenost s rozvodem nemá 59% respondentů (231) a naopak z rozvedeného prostředí pochází 41% respondentů (161).

Dle ženského pohlaví z rozvedené rodiny pochází 39% respondentek (101) – z nerozvedených rodin 61% respondentek (159). Mužské pohlaví je z rozvedené rodiny v zastoupení 45% respondentů (60) a 55% respondentů (72) není z rozvedených rodin.

U respondentů, kteří odpověděli „ano“ byla větší pravděpodobnost, že u otázky č. 16 „*Byli jste informováni o tom, jaký byl důvod rozvodu?*“ odpověď byla „nevěra“. Rovněž na otázku č. 17 „*Jak dlouho trvalo manželství Vašich rodičů?*“ byla větší pravděpodobnost odpovědi „11 – 20 let“ a „méně než 5 let“. Při odpovědi „ne“ byla větší pravděpodobnost u otázky č. 11 „*Dle Vašeho názoru, má dítě právo se rozhodnout s kým z rodičů zůstat po rozvodu?*“ odpověď „dítě by nemělo mít právo se rozhodnout, rozhodnout by měl sociální pracovník/soud.

Ze školy I. pochází 12% respondentů (20) z rozvedené rodiny. Ze školy II. se jedná o 15% respondentů (24) a ze školy III. o 19% respondentů (31).

graf č. 15
15. Jste z rozvedené rodiny?

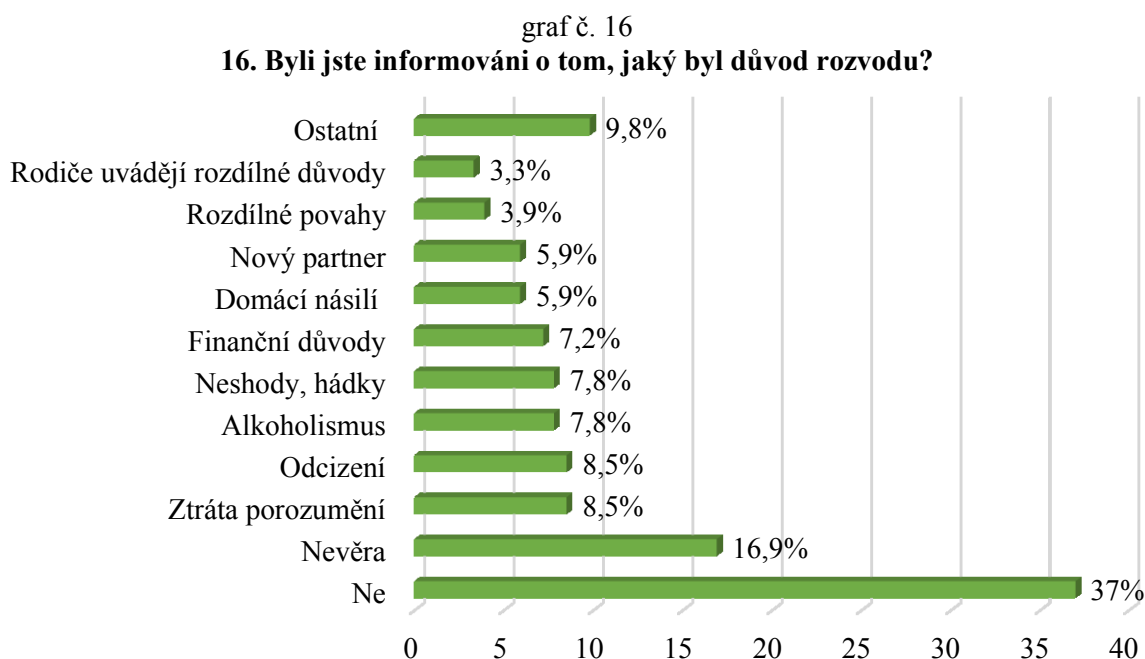

Otázka č. 16 (graf č. 16)

Z 57% respondentů (161), kteří jsou z rozvedené rodiny, uvedlo 37% respondentů (57), že jim nebyl sdělen důvod rozvodu. Důvod byl sdělen 63% respondentům (104). U těchto respondentů docházelo k odpovědím, kde se v průměru jednalo alespoň o dva důvody. Nejčastěji docházelo ke spojení alkoholismus – nezájem o rodinu - finanční důvody – nevěra – odcizení.

Ovšem z 63% respondentů (104) 18% respondentů (19) konkrétně uvedlo, že byl důvod rozvodu na straně otce a 3,1% respondentů (3) na straně matky.

1. Důvod nebyl sdělen 37% respondentů (57)
2. Nevěra 16,9% respondentů (26)
3. Ztráta porozumění 8,5% respondentů (13)
4. Odcizení 8,5% respondentů (13)
5. Alkoholismus 7,8% respondentů (12)
6. Neshody, hádky 7,8% respondentů (12)
7. Finanční důvody 7,2% respondentů (11)
8. Domácí násilí 5,9% respondentů (9)
9. Nový partner 5,9% respondentů (9)
10. Rozdílné povahy 3,9% respondentů (6)
11. Rodiče uvádějí rozdílné důvody 3,3% respondentů (5)
12. Ostatní (návykové látky, gamblerství, špatná komunikace, nezájem o rodinu, sexuální problémy, oboustranné chyby) 9,8% respondentů (16)

Sdělené důvody rozvodu v jednotlivých školách I., II., III.:

U školy I. byly důvody následující:

- Alkoholismus 22,2% respondentů (4)
- Nevěra u 16,7% respondentů (3)
- Ztráta porozumění u 11,1% respondentů (2)
- Finanční důvody u 11,1% respondentů (2)

U školy II. byly důvody následující:

- Ztráta porozumění u 1% respondentů (2)
- Špatná komunikace, nedorozumění u 1% respondentů (2)
- Chyby z otcovy strany 0,3% respondentů (1)

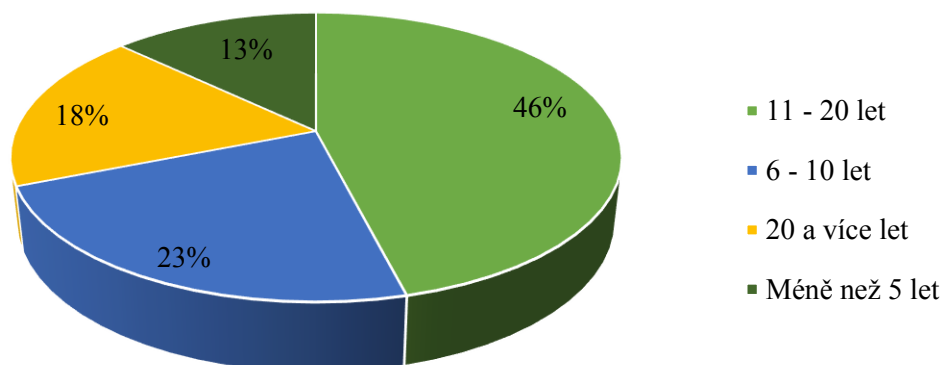
U školy III. byly důvody následující:

- Nevěra u 0,5% respondentů (2)
- Nezájem o děti 0,5% (2)
- Alkoholismus, finanční důvody u 0,3% respondentů (1)

Otázka č. 17 (graf č. 17)

Manželství nejdéle trvalo v rozmezí 11 – 20 let u 46% respondentů (77), poté v rozmezí 6 – 10 let u 23% respondentů (38). U 18% respondentů (30) trvalo manželství 20 a více let, u 13% respondentů (22) trvalo manželství méně než 5 let.

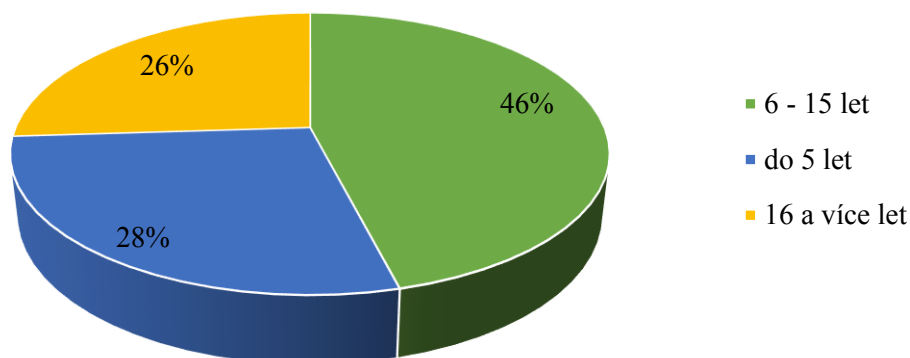
graf č. 17
17. Jak dlouho trvalo manželství Vašich rodičů?

Otázka č. 18 (graf č. 18)

Nejvíce zastoupenou kategorií byla věková kategorie 6 – 15 let u 46% respondentů (76), dále kategorie do 5 let u 28% respondentů (45) a v poslední řadě věková kategorie 16 a více let u 26% respondentů (43).

graf č. 18
18. Kolik Vám bylo let, když se rodiče rozváděli?

Otázka č. 19 (graf č. 19)

U 39% respondentů (63) se jednalo o smutek/deprese, u 36% respondentů (59) o úzkost a u 29% respondentů (47) o strach spojený s obavami. Zhoršení prospěchu ve škole následovalo u 11% respondentů (18) a jistá úleva či radost u 9% respondentů (14).

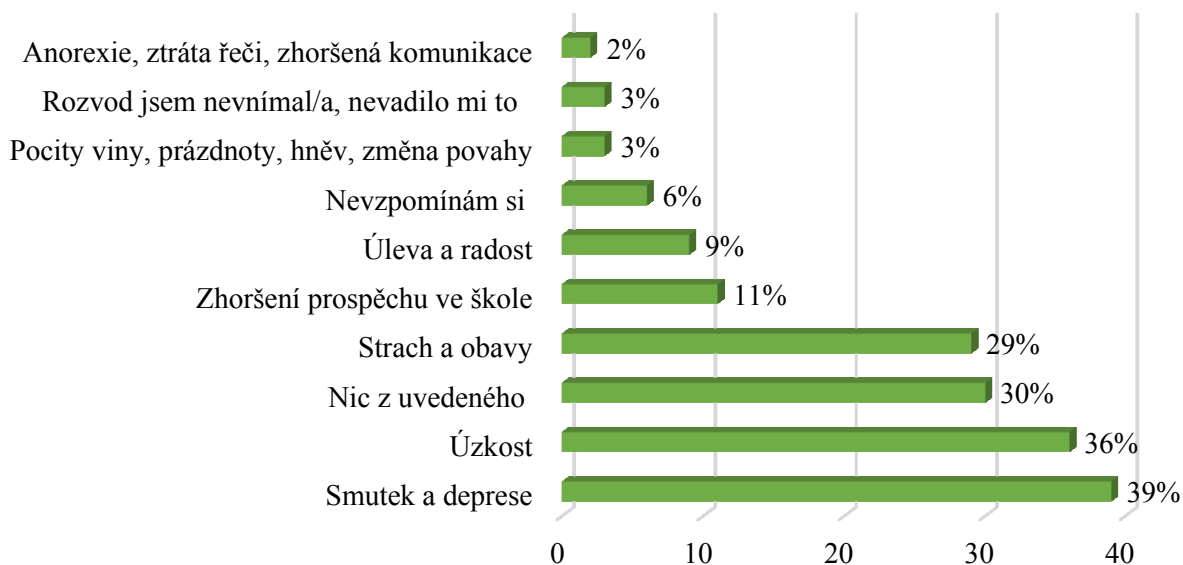
Nicméně 30% respondentů (49) odpovědělo „nic z uvedeného“, 6% respondentů (8), že si nezpomíná, případně nevěděli, o čem se jedná většinou v důsledku nízkého věku.

Vybrané odpovědi, které se často svým významem opakovaly:

- „Smutek, ale na druhou stranu i pochopení a věděl/a jsem, že s tím stejně nic neudělám.“
- „Především jsem postupně začal/a být smutný a sám/sama, což u mě nakonec vedlo i ke zhoršení prospěchu na škole.“
- „Myslím, že jsem samotný rozvod tolik nevnímal/a. Změna pro dítě nastane až (s nutností sžít se) s novými partnery rodičů a se střídavou péčí (neustálé stěhování, věci nemají své místo, kde je ten „domov“?).“
- „Dá se říct, že jsem nic moc tak necítil/a, spíš jsem bránil/a svého druhého rodiče.“⁷³

⁷³ Báčová, P. – *Rodina a rozvod (výsledky průzkumu)*, 2017. Dostupné online na <https://60012.vyplnto.cz>.

graf č. 19
19. Vzpomínáte si, co jste prožíval/a v době rozvodu rodičů?

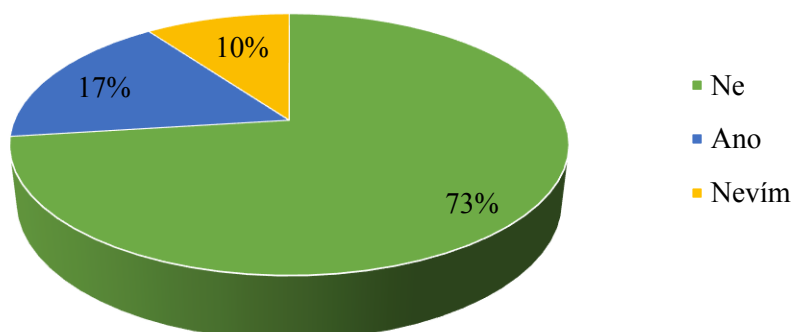
Otázka č. 20 (graf č. 20)

Odpověď „ne“ převládala u 73% respondentů (119), následně odpověď „ano“ u 17% respondentů (27) a u 10% respondentů (16) byla zvolena odpověď „nevím“.

V rámci pohlaví u žen též převládala odpověď „ne“ u 73% respondentů (74), u mužů odpověď „ne“ u 73% respondentů (45).

U odpovědi „ano“ 63% respondentů (17) spadá do kategorie 6 – 15 let, kdy došlo k rozvodu manželství a manželství nejdéle trvalo 11 – 20 let u 44% respondentů (12) a u 37% respondentů (10) v délce 6 – 10 let. V době rozvodu nejvíce byl prožíván smutek a deprese u 70% respondentů (19), strach spojený s obavami/úzkostí u 44% respondentů (12) a zhoršení prospěchu ve škole u 19% respondentů (5). U odpovědi „ne“ je větší pravděpodobnost při otázce č. 21 „*Jakým způsobem jste se s rozvodem rodičů vyrovnali?*“ odpověď „nesl/a jsem vše dobře“.

graf č. 20
20. Pociťoval/a jste v té době vinu za rozvod rodičů?

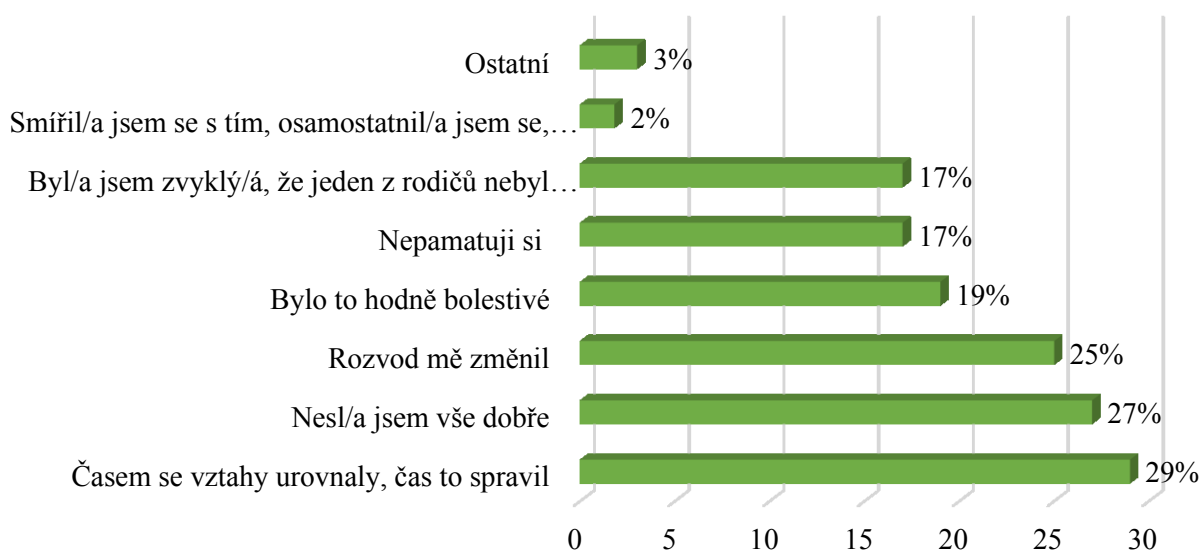
Otázka č. 21 (graf č. 21)

Pro 29% respondentů (47) byl důležitý čas, oproti tomu 26% respondentů (44) neslo celý rozvod dobře. Naopak 25% respondentů (41) uvedlo, že je rozvod změnil, pro 19% respondentů (31) to bylo období hodně bolestivé a 17% respondentů (28) si na rozvod nepamatuje (většinou vzhledem k nízkému věku), případně dotyčný byl již zvyklý na nepřítomnost jednoho z rodičů. S rozvodem se smířilo, případně bylo rádo 2% respondentů (3). V kategorii ostatní byla zahrnuta odborná pomoc, přejídání, lítost spojená s druhým rodičem, ale i to, že dodnes se jedinec s rozvodem nevyrovnal a tato kategorie se týkala 3% respondentů (5).

Ukázka jedné z odpovědí, která tuto otázku více obsáhla:

- *„Bylo to špatné. Důsledky toho rozvodu byly špatné. Rodiče si to nikdy neodpustili a dodnes neustále slyším pomluvy od obou vůči tomu druhému. Toto bylo a je dodnes pro mě strašné, i když mi je 21 let. Vnímám to, jako pomluvy (lži), neschopnost odpustit. Vnímám to tak, že především rodiče z toho rozvodu nevyšli moc dobře, neustále je v nich křivda a neustále oba přesvědčují mě a mého bratra, že ten druhý je špatný. Je to pro člověka zmatečné, člověk (dítě) potřebuje dobrou rodinu a výchovu, člověk, jehož rodiče jej neustále přesvědčují o špatnosti toho druhého rodiče, upadá do zmatku a nejistoty. Je to pro mě problém dost podobný problému, který mají adoptované děti a nevědí, kdo je jejich rodič.“⁷⁴*

graf č. 21

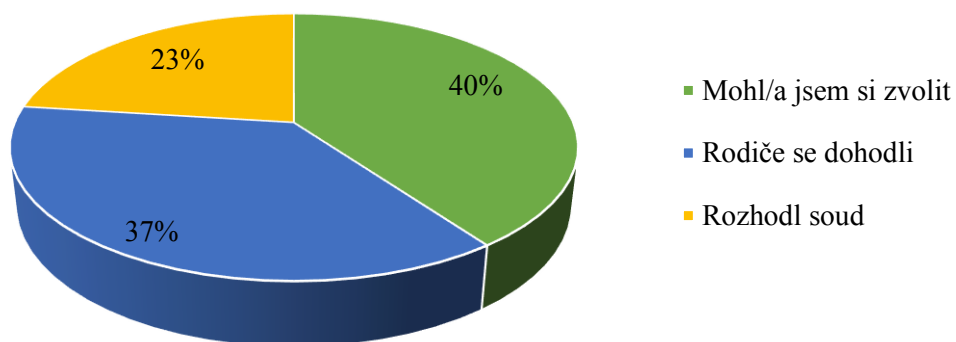
21. Jakým způsobem jste se s rozvodem rodičů vyrovnali?

⁷⁴ Báčová, P. – *Rodina a rozvod (výsledky průzkumu)*, 2017. Dostupné online na <https://60012.vyplnto.cz>.

Otázka č. 22 (graf č. 22)

V případě 40% respondentů (64) si mohli sami vybrat, s kterým z rodičů budou žít. U 37% respondentů (59) se rodiče dohodli a u 23% respondentů (37) rozhodl soud.

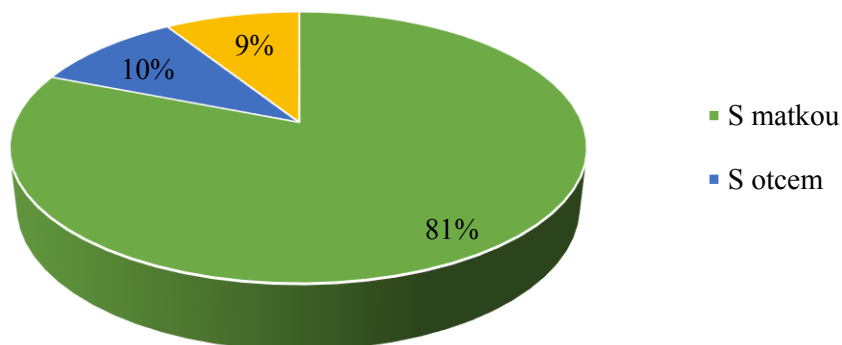
graf č. 22

22. Jak se rozhodovalo o tom, u kterého z rodičů budete žít?**Otázka č. 23** (graf č. 23)

Jednoznačně převládající odpovědí byla „s matkou“ u 81% respondentů (129), pouhých 10% respondentů (16) uvedlo „s otcem“ a 9% respondentů (14) žilo „s oběma rodiči poměrně stejně“. Při odpovědi „s matkou“ docházelo k větší pravděpodobnosti odpovědí u následujících otázek:

- č. 16. Byli jste informováni o tom, jaký byl důvod rozvodu? „Nevěra“
- č. 21. Jakým způsobem jste se s rozvodem rodičů vyrovnali? „Nepamatuji si“
- č. 24. Jsou schopni se rodiče po rozvodu domluvit? „Nevím“

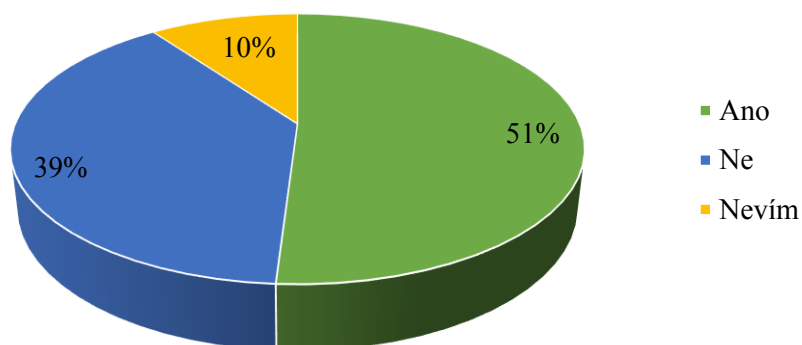
graf č. 23

23. S kým jste po rozvodu převážně žil/a?

Otázka č. 24 (graf č. 24)

Rodiče jsou schopni se domluvit u 51% respondentů (81) naopak u 39% respondentů (63) se rodiče nedokáží domluvit a 10% respondentů (16) odpovědělo „nevím“.

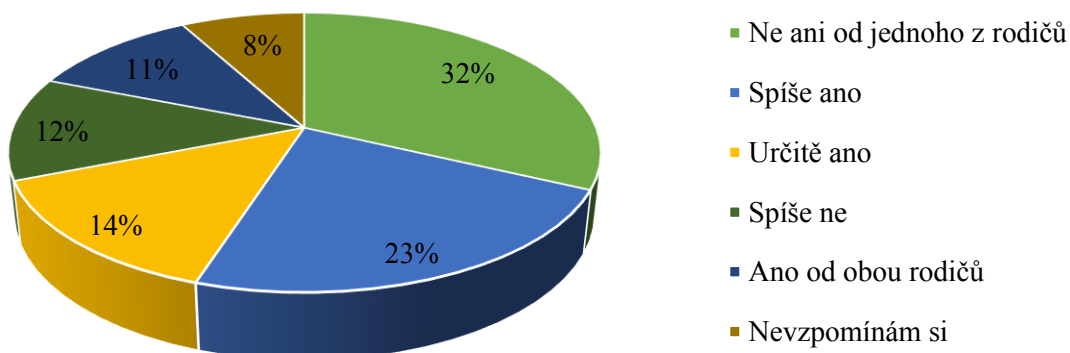
graf č. 24
24. Jsou schopni se rodiče po rozvodu domluvit?

Otázka č. 25 (graf č. 25)

U 48% respondentů (40) potvrdilo jisté ovlivňování, případné pomluvy na druhého rodiče. Přičemž z těchto respondentů „spíše ano“ uvedlo 23% respondentů (19), „určitě ano“ 14% respondentů (12) a ze strany obou rodičů uvedlo 11% respondentů (9).

Naopak 44% respondentů (36) s tímto výrokem zkušenost ze strany rodičů nemá, ovšem 12% respondentů (10) uvedlo „spíše ne“ a 32% respondentů (26) ani od jednoho z rodičů. Ovšem 8% respondentů (7) též uvedlo, že si nevzpomíná.

graf č. 25
12. Měl/a jste pocit, že se Vás jeden z rodičů snažil ovlivnit, případně jste byl/a svědkem pomluv na druhého rodiče?

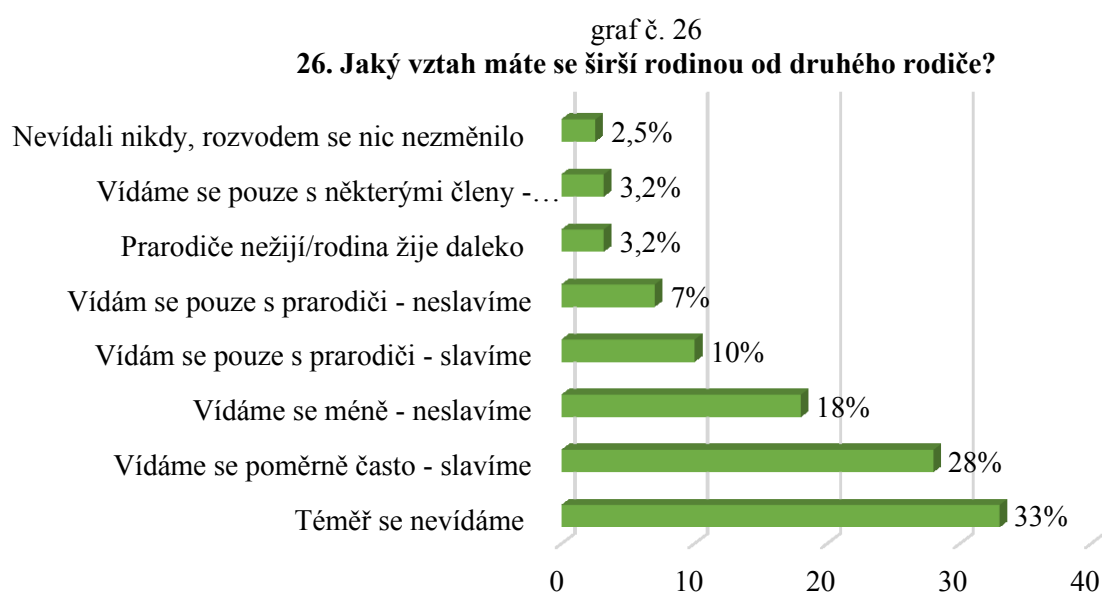
Otázka č. 26 (graf č. 26)

Se širší rodinou se nevidá téměř 33% respondentů (53) a nikdy se nevidalo, aniž by to bylo zapříčiněno rozvodem 2,5% respondentů (4). V odpovědích se jednalo o větší společenské události, jako jsou svatby, pohřby, narozeninové oslavy. Poměrně často se se svojí rodinou vidá 28% respondentů (42) přičemž svátky slaví. Následně 18% respondentů (28) se s členy rodiny vidá méně a svátky či jiné události společně neslaví. Oproti tomu 10% respondentů (14) se vidá pouze s prarodiči a určité svátky či jiné události tito respondenti oslavují. Naopak 7% respondentů (11) se též vidá pouze s prarodiči, ale již nedochází k žádným oslavám. Menší zastoupení 3,2% respondenty (4) uvedlo, že jistí členové rodiny již nežijí, nebo naopak bydlí daleko, většinou v jiné zemi. Stejně zastoupení se též stýká pouze s některými členy od druhého rodiče, slaví oslavy, ale tito respondenti rovněž uvedli, že jsou naopak také členové rodiny, s kterými se nevidají vůbec (nechtějí se vidat).

V této otázce mělo dojít pouze k jedné odpovědi, nicméně poslední varianta „jiné – uveďte“ kolikrát získala odpověď, která obsáhla více odpovědí naráz. Nebylo tedy možné z těchto odpovědí vyselektovat pouze jednu, tak aby nedošlo ke zkreslení informací.

Náhodně vybrané ukázky odpovědí:

- *„Hrajeme si na spokojenou rodinku, stále se pořádají velkolepé oslavy, ale je to jenom na oko. Ve skutečnosti nás jako rodinu nevnímám.“*
- *„Jak to vyjde, v kontaktu jsme. Někdy slavíme, někdy ne. Už mám svoji rodinu a narozením syna se vztahy zlepšily. Je mu 15 měsíců.“⁷⁵*

⁷⁵ Báčová, P. – *Rodina a rozvod (výsledky průzkumu)*, 2017. Dostupné online na <https://60012.vyplnto.cz>.

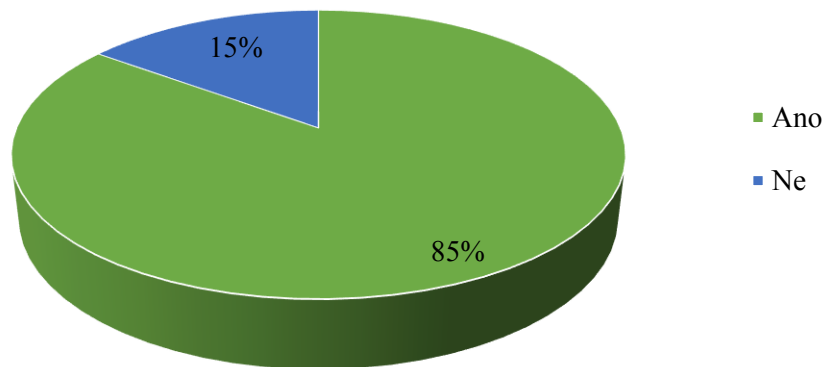
Otázka č. 27 (graf č. 27)

Téměř u většiny 85% respondentů (135) si našel rodič nového partnera a u pouhých 15% respondentů (23) zůstali rodiče sami.

Přičemž při odpovědi „ano“ došlo k větší pravděpodobnosti odpovědi u následujících otázkách:

- č. 23 „S kým jste po rozvodu převážně žil/a?“ „s oběma rodiči poměrně stejně“
- č. 24 „Jsou schopni se rodiče po rozvodu domluvit?“ „ano“
- č. 25 „Měl/a jste pocit, že se Vás jeden z rodičů snažil ovlivnit, případně jste byl/a svědkem pomluv na druhého rodiče?“ „ano od obou rodičů“

graf č. 27
27. Našli si Vaši rodiče nového/novou přítele/přítelkyni?

Otázka č. 28 (graf č. 28)

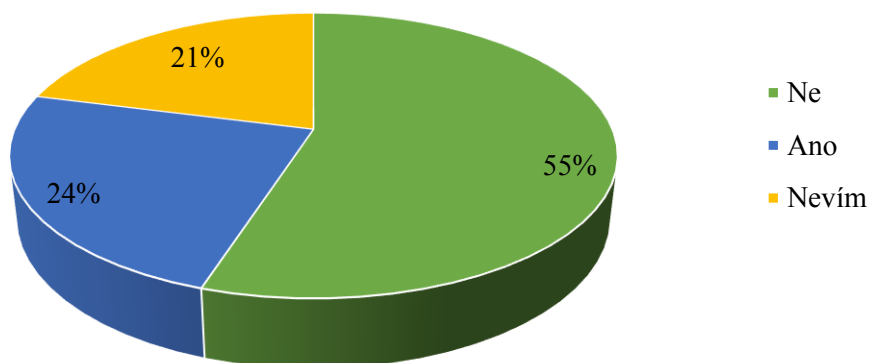
Konkrétně 55% respondentů (89) nepocítuje negativní dopad na vlastní partnerský vztah zapříčiněný rozvodem, následující 24% respondentů (39) naopak negativní vliv pocítuje a 22% respondentů (35) si není jisto.

V rámci žen se jedná o 52% respondentů (53), kteří negativní dopad neuvádí, 25% (26) naopak ano a 23% respondentů (24) nedokázalo z žen odpovědět. V rámci mužského pohlaví 60% respondentů (36) nepotvrdilo negativní dopad, 22% respondentů (13) naopak ano a 18% respondentů (11) též nedokázalo odpovědět. Z čehož vyplývá, že v rámci pohlaví jsou tyto výsledky podobné a nedochází k téměř žádným rozdílům.

V nejstarší věkové kategorii 23 – 26 let neuvadlo 56% respondentů (28) negativní dopad, naopak 24% respondentů (12) ano a 20% respondentů (10) nedokázalo odpovědět.

Při odpovědi „nevím“ dlouhodobějšího partnera uvedlo 51% respondentů (18) a 49% respondentů (17) dlouhodobější vztah nemělo. Rovněž při této odpovědi 53% respondentů (18) nepocítovali vinu za rozvod rodičů. U 47% respondentů (16) nejsou schopni se rodiče po rozvodu domluvit. Ovlivnění ze strany rodičů uvedlo 68% respondentů (24).

graf č. 28
28. Zanechal rozvod Vašich rodičů na Vás negativní dopad v podobě problémů s vlastním partnerským vztahem?

Rozhovory

Respondent č. 1: žena, rok narození 1994, vzdělání vyšší odborné. Aktuálně studuje vysokou školu (obor specializace v pedagogice). V současnosti má vážnější vztah. Žije ve společné domácnosti s matkou v Praze. Respondentka má starší sestru, která již bydlí sama.

Respondent č. 2: muž, rok narození 1993, vzdělání středoškolské s maturitním vysvědčením. V současné době dodělává vysokou školu (obor cestovní ruch). Dlouhodobě je nezadaný. Žije ve společné domácnosti s matkou ve Slaném, je jedináček.

Rozhovor č. 1:

Respondentce bylo v době rozvodu 11 let. Dobu před rozvodem respondentka popsala jako nepříjemnou, kdy všichni věděli, že otec má delší dobu přítelkyni (kamarádka matky), ale otec to nikdy nepřiznal. Tato situace trvala zhruba tři – čtyři roky. Důvodem rozvodu byl tedy nový vztah ze strany otce.

Respondentka se o odloučení rodičů dozvěděla náhodou a matka jí oznámila, že otec odešel. Ale sám otec nikdy neřekl důvod, proč se manželství/rodina rozpadla. Naopak poté měl kolikrát snahu říci matce, že to byla právě ona, kdo se chtěl rozvést, nikoliv on.

Po opuštění domácnosti matka dala otcí jeden rok, aby si ujasnil své priority, případně požádá o rozvod, což se i stalo, neboť se otec do rodiny nevrátil. Dle respondentky to byl správný krok a sama by se zachovala v tomto případě stejně jako její matka. Manželství rodičů trvalo pět-dvacet let, ale předtím již jednou manželé byli, poté se rozvedli a toto byl rodičů druhý rozvod (délku prvního manželství či důvod rozpadu respondentka nezná).

Dobu po rozvodu respondentka vnímá dnes jako smutnou, ale zároveň i jako klidnější, co se týče atmosféry v domácnosti. Žádné změny respondentka podstoupit nemusela. Matka se snažila, aby respondentku společně se sestrou rozvod zasáhl co nejméně. Samotný rozvod, tím, že otec v domácnosti již delší dobu nežil, proběhl v pořádku. Rodiče se na všem domluvili. Rodiče spolu dokáží komunikovat, ale jeden druhého bez dětí nevyhledávají.

S rozvodem se respondentka vyrovnala díky času. Pro respondentku se jednalo o náročné období, neboť si otce idealizovala a v tomto směru vidí jisté zklamání ještě dnes. Zejména z toho důvodu, že otec k ní nebyl upřímný a nikdy přímo nesdělil důvod odchodu. V současné době se s otcem příliš nevidá.

Respondentka má aktuálně partnera, jedná se o její první dlouhodobý vztah, dříve měla vztahy několik týdnů. Negativní dopad na vlastní partnerský vztah potvrdila, kdy uvedla, že je

v ní jakási nejistota a v této oblasti je velice realistická. Do budoucna by se přesto ráda provdala a založila rodinu.

Co se týče sociálně-právní ochrany dětí, respondentka uvedla, že nikdy její matka neměla se sociálním odborem co dočinění. Na střídavou péči se dívá spíše negativně, ačkoliv ona s ní osobní zkušenost nemá.

Rozhovor č. 2:

Respondentovi bylo v době rozvodu 12 let. Před rozvodem byly v rodině různé neshody, spojené hlavně s finančním zabezpečením rodiny, ale také jisté prvky užívání alkoholu ze strany otce. Což právě neshody a alkohol vedl k rozpadu rodiny. O celé situaci ačkoliv respondent věděl, více se dozvěděl od matky. Nikoliv od otce.

Manželství rodičů trvalo zhruba třináct let a respondent si neuvědomuje jakékoliv negativní emoce spojené s rozvodem. Celkově rozvod popisuje spíše neutrálně a nejdůležitější pro respondenta byl čas. Křivdu, pomlvy vůči druhému rodiči si respondent nevybavuje.

Po odstěhování otce respondent popsal situaci v domácnosti za klidnější. V současné době spolu rodiče od rozvodu téměř nekomunikují. Respondent žije po celou dobu s matkou, s otcem se vídá často, kdykoliv chce. Žádné změny podstoupit nemusel.

V rámci partnerských vztahů respondent nepocítuje žádné ovlivnění ze strany rozvodu rodičů. V současné době zatím dlouhodobější vztah nenavázal. Přesto uvedl, že o manželství příliš zatím nepřemýšlel, ale po domluvě s přítelkyní by se svatbě nebránil.

Se sociálně-právní ochranou dětí respondentova rodina neměla žádné zkušenosti, stejně tak jako respondent nemá zkušenost se střídavou péčí. Přesto k ní má spíše negativní postoj a cestování mezi dvěma domovy příliš neuznává.

10 Diskuze

V teoretické části je nahlédnuto na rodinu od manželství až po samotný rozvod. Jednotlivé kapitoly jsou věnované vždy danému tématu a danou oblast blíže popisují. Během praktické části došlo z velké části ke shodě a v tomto případě obecně co se týče rodiny lze vycházet u většiny případů s teorií a praxí za jedno.

Během dotazníkového šetření docházelo ke kladným ohlasům. Jistý limit práce lze v určitých otázkách považovat za tři záměrně zvolené střední školy, kdy mohlo dojít k jistému zkreslení výsledků. Na druhou stranu, i pokud by tyto školy nebyly osloveny, mohlo dojít k též ke vzorku, který by byl převládající. V rámci těchto tří škol došlo též k jistým výsledkům, s kterými by bylo zajímavé případně nadále více pracovat.

Na webovém portálu došlo ke kladnému zhodnocení dotazníku a pouze u otázky č. 7 „*Jaké kroky byste udělali k tomu, aby manželství nebo rozvráceno?*“ Došlo k jisté poznámce ve smyslu, že nelze tuto otázku vyplnit, neboť záleží, z jakého důvodu rozvod hrozí a taková možnost, případně volná odpověď respondentovi nebyla umožněna.

Co se týče zkoumaného vzorku, jedná se převážně o mladší respondenty ve věkové kategorii 15 – 18 let a průměrný věk respondentů je 20,5 let. S převládajícím základním vzděláním u 61% respondentů (239), přičemž je důležité stejně jako u nejvíce zastoupené věkové kategorie zmínit, že jsou osloveny tři střední školy 56,1% respondentů (220) a tím pádem došlo k jistému zkreslení. V rámci 392 respondentů se jedná o 41% respondentů (161) z rozvedených rodin a 59% respondentů (231) z nerozvedených rodin.

Z výsledků vyplývá, že nejvíce psychicky postižitelnou věkovou skupinou dětí rozvodem je skupina 6 – 12 let u 71% respondentů, což se shoduje s teoretickou částí. 55% respondentů (89) z rozvedených rodin nepocítují negativní dopad na jejich vlastní partnerský vztah. Přičemž 50% respondentů (196) má zkušenost s dlouhodobějším vztahem, ale v rámci škol se ukázalo, že větší zkušenost s dlouhodobými vztahy má Integrovaná střední škola, Obchodní akademie Dr. Edvarda Beneše a následně Gymnázium Václava Beneše Třebízského.

Dle ženského pohlaví z rozvedené rodiny pochází 39% respondentek (101), zastoupení mužské pohlaví je u 45% respondentů (60). Integrovaná střední škola má 19% respondentů (31) z rozvedených rodin, Gymnázium Václava Beneše Třebízského 15% respondentů (24) a na třetím místě s 12% respondenty (20) je Obchodní akademie Dr. Edvarda Beneše.

V rámci pohlaví byly blíže porovnány otázky (Tab. 1 Porovnání: chlapci – dívky), které se zaměřují jednak na samotný názor na rozvod, ale také co v době rozvodu prožívali a jakým

způsobem se s rozvodem vyrovnali. V době rozvodu ženy prožívají úzkost, smutek s depresemi a následně strach a obavy. Muži naopak nejprve uvádí smutek s depresemi, strach a obavy a až na třetím místě úzkost.

Dle teorie chlapci i dívky prožívají během rozvodu úzkost a snaží se, aby rodiče reagovali na jejich citové potřeby. Reakce na rozvod u chlapců a dívek je odlišná. Chlapci mívají více dlouhodobých problémů s adaptací než dívky. Chlapci rovněž mají spíše sklon k závislosti, agresivitě, či neposlušnosti, ve škole dosahují mnohdy horších výsledků. Dle výsledků z praktické části vyšly jiné výsledky a obecně zhoršené výsledky ve škole byly až na pátém místě u 11% respondentů (18).

Tab. 1 Porovnání: chlapci - dívky				
	Chlapci		Dívky	
	%	N	%	N
Jaký máte názor na rozvod?				
Vhodné řešení v případě nefungování vztahu	65	86	61	159
Je to věc rodičů, dospělých	18	24	22	56
Nesouhlasím s rozvodem	6	8	8	31
Co jste prožíval/a v době rozvodu rodičů?				
Smutek a deprese	34	21	38	39
Strach a obavy	33	20	27	26
Úzkost	28	17	40	41
Jakým způsobem jste se s rozvodem rodičů vyrovnal/a?				
Nesl/a jsem vše dobře	30	18	26	25
Časem se vztahy urovnaly, čas to spravil	28	17	29	30
Rozvod mě změnil	25	15	25	26

V této práci se lze setkat jednak s porovnáním teorie a praxe, ale také s výsledky z praktické části absolventské práce (dále jen AP) na téma „Rizikové faktory a možné důsledky nevhodného působení rodiny“, kterou jsem použila v roce 2016 k získání titulu diplomovaného specialisty. Cílem AP je zmapovat rizikové faktory a které rodina rovněž považuje za nejdůležitější napříč věkovými kategoriím. Vzhledem k tomu, že jeden z častých rizikových příčin byl rozvod, je pracováno i s těmito výsledky v rámci porovnání většího zkoumaného vzorku. Praktická část je založena na kvantitativním výzkumu, metodou dotazníku u 499 respondentů a průměrný věk respondentů je 35 let.

Co se týče příčin rozvodu, teoretická část říká, že soudem je v posledních letech nejvíce označena nevěra, alkoholismus muže či nezájem o rodinu ze strany ženy. Literatura naopak na prvních pozicích spíše uvádí rozdílné názory na trávení volného času, nedostatek společných zájmů, rozdílné názory. V rámci zmínění otázky č. 8 „*Jaké si myslíte, že jsou příčiny rozvodu?*“ a otázky č. 10 „*Jaká by byla pro Vás hlavní příčina k uskutečnění rozvodu?*“ ze zmíněné AP jsou výsledky následující, Tab. č. 2, 3. Pro znázornění dalších výsledků s touto problematikou je z AP přiložena tabulka 4 (viz. Příloha č. 7 Rizikové faktory napříč věkovým kategoriím).

Tab. 2 „Jaké si myslíte, že jsou příčiny rozvodu?“		
	%	N
1. Nevěra	80	313
2. Ztráta porozumění, špatná komunikace	75	292
3. Domácí násilí, kriminalita	67	262
4. Alkoholismus, jiné návykové látky	65	253

Tab. 3 „Jaká by byla pro Vás hlavní příčina k uskutečnění rozvodu?“ (AP)		
	%	N
1. Násilí, kriminalita	28	410
2. Alkoholismus	26	362
3. Nezájem o rodinu	19	285
4. Nevěra	18	271

Zdroj: BÁČOVÁ, P. Rizikové faktory a možné důsledky nevhodného působení rodiny. Praha, 2016, Absolventská práce. Vyšší odborná škola pedagogická a sociální, Evropská 33, Praha 6. Vedoucí práce PhDr. Ivana Nováková

Rovněž byl nastíněn pohled pracovníka sociálně-právní ochrany dětí (viz. Příloha č. 6 Přepsaný rozhovor s referentem sociálně-právní ochrany dětí), který se vyjadřuje na otázky týkající se spolupráce s rozvedenými rodinami - funkce kolizního opatrovníka, dále se hovoří o střídavé péči, ale také o nedostacích v sociálně-právní ochraně dětí. Z tohoto rozhovoru vyplývá, že pracovník ač má několikaletou pracovní zkušenost, vidí ve střídavé péči jednoznačné výhody, ale rovněž nevýhody a střídavou péči uznává pouze v případě domluvy rodičů. Což by takto být mělo, ale praxe říká něco jiného... rozhovor je už jen pouze v příloze jako doplněk, ale velice zajímavé se jeví tomuto tématu nadále věnovat a určitě dává mnoho podnětů k dalším otázkám.

10.1 Hypotézy a výzkumné otázky

Hypotézy

1. Čím vyšší je věk dítěte v době rozvodu, tím lépe se s rozvodem vyrovnává.

Tato hypotéza byla potvrzena a to tím, že věková kategorie „16 let a více“ se s rozvodem vyrovnává lépe, viz výsledky níže.

Věková kategorie do 5 let:

- Nepamatuji si 55% respondentů (24)
- Byl/a jsem zvyklý/á, že jeden z rodičů nebyl doma 23% respondentů (10)
- Časem se vztahy urovnaly, čas to spravil 14% respondentů (6)
- Bylo to hodně bolestivé 11% respondentů (5)
- Rozvod mě změnil 9% respondentů (4)
- Vše jsem nesl/a dobře 9% respondentů (4)

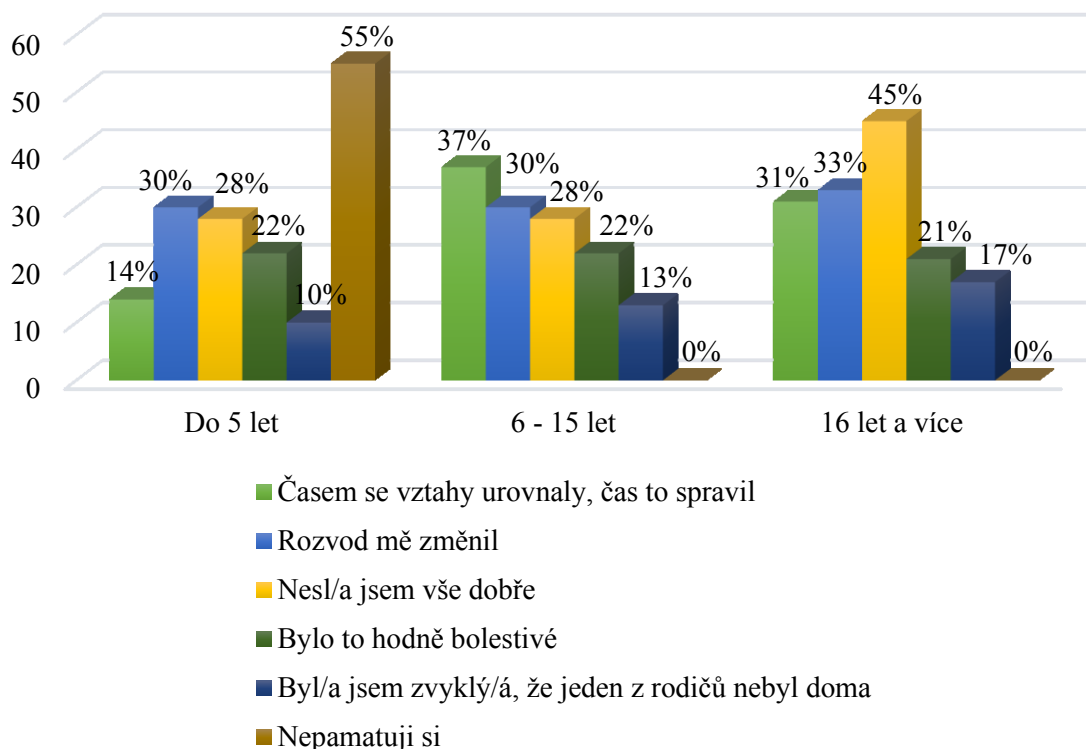
Věková kategorie 6 – 15 let:

- Časem se vztahy urovnaly, čas to spravil 37% respondentů (28)
- Rozvod mě změnil 30% respondentů (23)
- Vše jsem nesl/a dobře 28% respondentů (21)
- Bylo to hodně bolestivé 22% respondentů (17)
- Byl/a jsem zvyklý/á, že jeden z rodičů nebyl doma 13% respondentů (10)

Věková kategorie 16 a více let:

- Vše jsem nesl/a dobře 48% respondentů (19)
- Rozvod mě změnil 33% respondentů (14)
- Časem se vztahy urovnaly, čas to spravil 31% respondentů (13)
- Bylo to hodně bolestivé 21% respondentů (9)
- Byl/a jsem zvyklý/á, že jeden z rodičů nebyl doma 15% respondentů (7)

graf č. 29
Vyrovnání s rozvodem v rámci věku

2. Jedinci, kteří mají osobní zkušenost s rozvodem, se k němu staví více negativně, než jedinci z nerozvedených rodin.

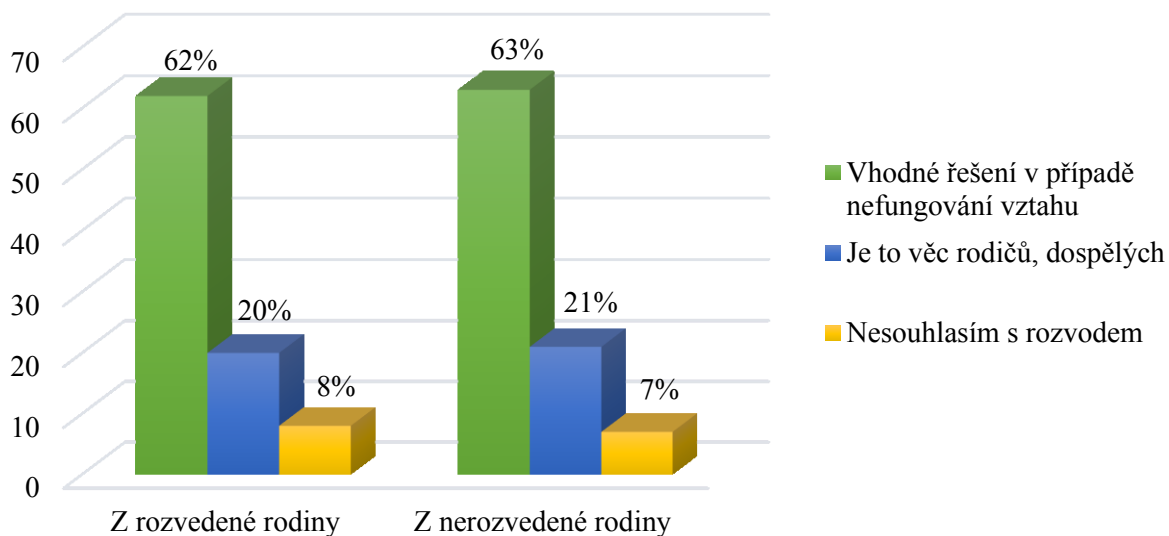
V rámci této hypotézy se blíže hledělo na následující otázky:

- otázka č. 6 „Jaký máte názor na rozvod?“
- otázka č. 7 „Jaké kroky byste udělali k tomu, aby manželství nebylo rozvráceno?“
- otázka č. 9 „Myslíte si, že je rozvod nejlepším řešením manželské krize?“

U grafu č. 30 si lze všimnout, že jsou odpovědi totožné, nelze tedy na základě těchto výpočtů danou hypotézu jednoznačně potvrdit. Neboť jedinci, kteří jsou z rozvedené rodiny 62% respondentů (99) by se přiklonilo ke stejné odpovědi „vhodné řešení v případě nefungování vztahu“ jako jedinci z nerozvedené rodiny 63% respondentů (146).

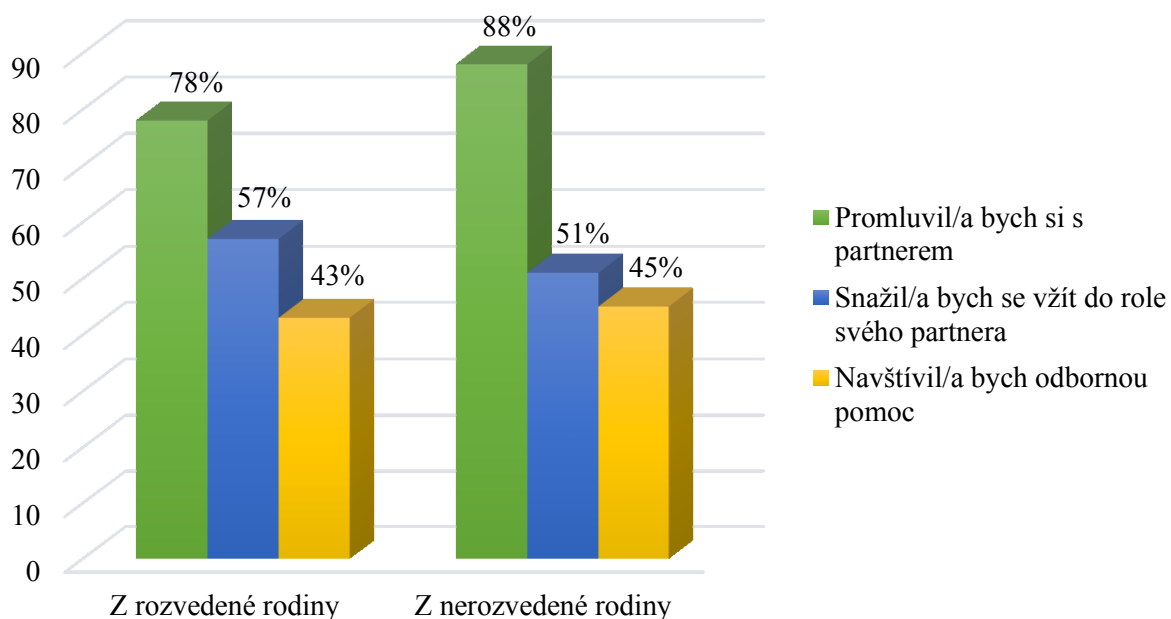
Odpověď „je to věc rodičů, dospělých“ zvolilo z rozvedené rodiny 20% respondentů (32) a 21% respondentů (48) z nerozvedených rodin. Naopak odpověď „nesouhlasím s rozvodem“ z rozvedené rodiny uvedlo 8% respondentů (13) a z nerozvedené rodiny 7% respondentů (16).

graf č. 30
Jaký máte názor na rozvod?

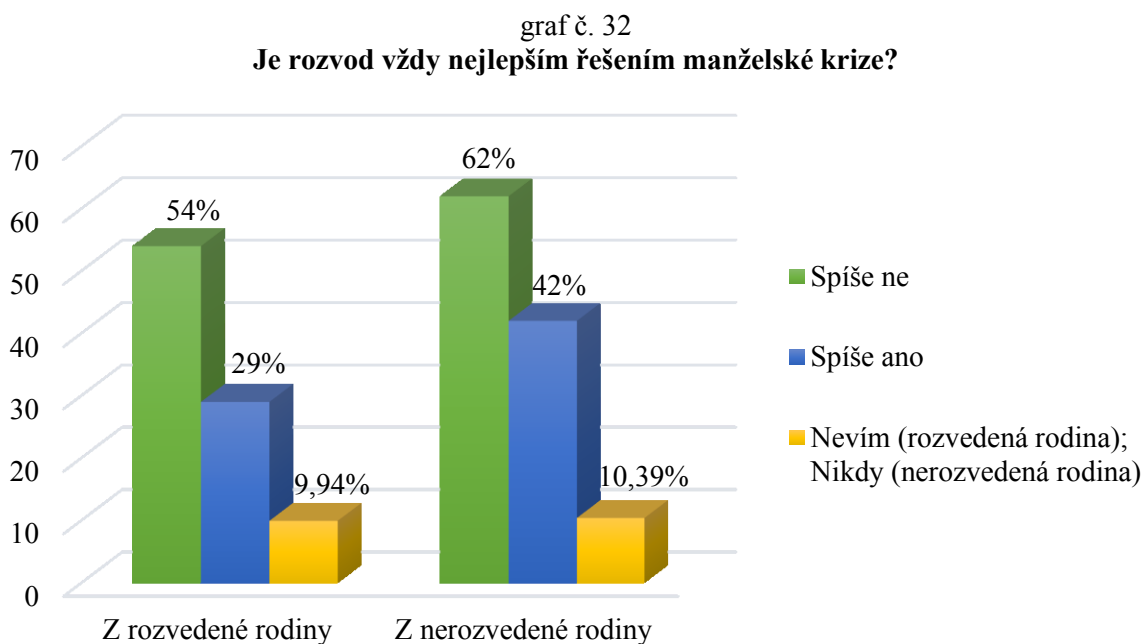

U grafu č. 31 si lze všimnout opět stejného zastoupení odpovědí. Odpověď „promluvil/a bych si s partnerem“ z rozvedené rodiny zvolilo 78% respondentů (126), z nerozvedené rodiny 88% respondentů (203). Naopak z rozvedené rodiny 57% respondentů (92) a z nerozvedené rodiny 51% respondentů (117) odpovědělo „snažil/a bych se vžít do role svého partnera“. Z rozvedené rodiny by 43% respondentů (69) a z nerozvedené rodiny 45% respondentů (103) zvolilo odpověď „navštívil/a bych odbornou pomoc“.

graf č. 31
Jaké kroky byste udělali k tomu, aby manželství nebylo rozvráceno?

Graf č. 32 znázorňuje otázku č. 9 „Myslíte si, že je rozvod nejlepším řešením manželské krize“? Kdy z rozvedené rodiny 54% respondentů (87) a z nerozvedené rodiny 62% respondentů (142) zvolilo odpověď „spíše ne“. Naopak „spíše ano“ uvedlo z rozvedené rodiny 29% respondentů (46) a z nerozvedené rodiny 18% respondentů (42). Na třetím místě byla zvolena odpověď „nevím“ z rozvedené rodiny 9,94% respondentů (16) a z nerozvedené rodiny byla na třetím místě zvolena odpověď „nikdy“ u 10,4% respondentů (24).

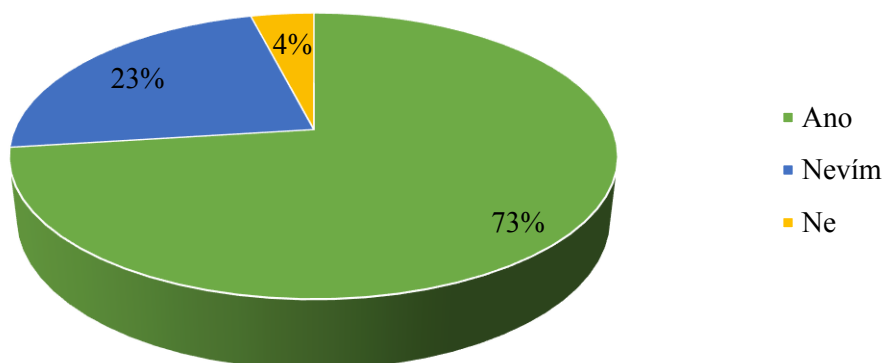
3. Jedinci, kteří nemají zkušenosti s rozvodem, nepředpokládají manipulaci ze strany rodičů s dětmi na rozdíl od těch, kteří tuto zkušenost mají.

V rámci porovnání otázky č. 13 „Myslíte si, že rodiče při rozvodu s dětmi manipulují, aby je dostali na „svoji stranu“? A jedinců, kteří jsou z úplných rodin oproti otázce č. 25 „Máte pocit, že se Vás jeden z rodičů snažil ovlivnit, případně jste byl/a svědkem pomluv na druhého rodiče?“ v rámci jedinců z rozvedených rodin došlo k následujícím výsledkům.

Dle grafu č. 33 odpovídali jedinci z úplných rodin, konkrétně 73% respondentů (169) odpovědělo „ano“, následujících 23% respondentů (54) „nevím“ a 4% respondentů (8) „ne“. Naopak otázka č. 25 (viz. graf č. 25).

Tato hypotéza nebyla též potvrzena, neboť otázkou č. 13 byla vyvrácena, kdy 73% respondentů ačkoliv z rozvedené rodiny nepochází, manipulaci ze strany rodičů předpokládá. Naopak velká část respondentů z rozvedeného prostředí s jistou manipulací zkušenost má, ovšem je zajímavé zmínit, že se též objevuje významný rozdíl s respondenty, kteří s tímto výrokiem zkušenost nemají, konkrétně 88% respondentů (72).

graf č. 33
Myslíte si, že rodiče při rozvodu s dětmi manipulují, aby je dostali "na svoji stranu"? (respondenti z úplných rodin)

Výzkumná otázka:

1. Jaké typy výroků se častěji objevují?

Z obou vyprávění vyplývá, že se jednalo o dvě naprosto odlišné rodiny s rozdílným rozpadem, kdy na jedné straně byl zastoupen nový vztah ze strany otce, neupřímnost, pocíťovaná křivda ohledně zatajování informací. U druhého respondenta naopak byly popsány neshody spojované s finančními problémy, problémy s alkoholem. Křivdu respondent nepocíťuje.

Naopak v obou případech, i když za rozpad rodiny mohl muž, byla to právě žena, která dětem sdělovala důvody, případně podávala jisté vysvětlení a stejně tak i právě žena byla ve výsledku iniciátorem rozvodu.

Naopak u obou respondentů ačkoliv se jednalo o dvě naprosto odlišné situace, největší roli v celém procesu hrál čas. Čas byl pro oba důležitý zejména k vytvoření názoru na danou situaci včetně dotvoření vztahů s druhým rodičem. Stejně tak oba respondenti zůstali v péči matky, kterou vidí v jejich případě jako nejlepší řešení.

Co se týče vlastních partnerských vztahů, zde se jisté zkušenosti rozcházejí, přesto oba dva respondenti v rámci tohoto tématu byli spíše skeptičtí, manželství se nebrání, ale jisté rezervy v rámci jejich povídání jsou zcela zřejmé. Respondentka v rámci partnerských vztahů je v tomto ohledu na svůj věk vyspělá, má pevné názory. Do jaké míry jsou tyto její postoje ovšem ovlivněny osobní zkušeností s rozvodem, nebo dnešní společností, která se přiklání ke skutečnosti, kterou jmenovaná uvádí (myšleno tak, aby po finanční stránce jedinec myslel „na zadní vrátka“) nelze jednoznačně specifikovat, ale je jisté, že jisté způsoby si z dětství odnáší. Respondent zatím nepřemýšlí nebo neuvažuje o vážnějším partnerském vztahu.

Respondent se naopak snažil být ve svých výpovědích stručný, nezacházel do hlubších informací. Do jaké míry pro respondenta jako chlapce byl rozvod neutrální a do jaké míry city nechce pouze přiznat, případně dát najevo je také otázka k diskusi.

Závěr

Práce je zaměřena na rodinu a zejména na problematiku rozvodu z pohledu mladé generace. V teoretické části se první kapitola zabývá pojmem manželství, ale také samotnou právní úpravou. Následuje kapitola zaměřena na rodinu, kde je vymezen pojem, ale také funkce či typologie samotné rodiny a rovněž kapitola zabývající se proměnou rodiny a manželstvím. Přičemž je důležité připomenout platnost zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník od roku 2014, který v druhé části upravuje Rodinné právo. Pomyslná druhá část teoretické části se zabývá rozvodem, příčinami, ale také rozvodovým řízením, či samotným postavením dítěte v rozvodu. Rovněž je zmíněno prožívání rozvodu rodičů v jednotlivých vývojových etapách dítěte, ale i samotná péče po rozvodu.

V praktické části je blíže popsán zkoumaný vzorek, který je získán pomocí kvantitativního výzkumu, metodou dotazníku u 392 respondentů a kvalitativním výzkumem, rozhovorem u dvou respondentů. Důraz této práce je kladen právě na praktickou část, kde bylo stěžejní získat co největší vzorek respondentů v dotazníkovém šetření v rámci vymezené věkové kategorie 15 – 26 let.

Cílem bakalářské práce je co nejlépe popsat jedince z rozvedených a nerozvedených rodin, získat názory na danou problematiku a osobní zkušenosti od respondentů, kteří jsou z rozvedené rodiny. Ze tří stanovených hypotéz je potvrzena pouze jedna „Čím vyšší je věk dítěte v době rozvodu, tím lépe se s rozvodem vyrovnává“.

Rozhovor je též uskutečněný s pracovníkem sociálně-právní ochrany dětí, který se s touto problematikou setkává již několik let a dokáže více přiblížit toto téma, případně uvést i největší problémy, které spatřuje jednak obecně v sociálně-právní ochraně dětí, ale také ve střídavé péči.

Jedná se o oblast, která nabízí mnoho dalších otázek, ale vzhledem k rozsahu této bakalářské je již tento rozhovor doplňující. Nicméně určitě se právě tato oblast stává podmětem k dalšímu zkoumání.

Bibliografie

Tištěný dokument

1. BÁČOVÁ, P. Rizikové faktory a možné důsledky nevhodného působení rodiny. Praha, 2016, Absolventská práce. Vyšší odborná škola pedagogická a sociální, Evropská 33, Praha 6. Vedoucí práce PhDr. Ivana Nováková
2. BAKALÁŘ, E. *Rozvodová tematika a moderní psychologie: (studijní texty jsou zaměřeny na osud dítěte, jehož rodiče procházejí nebo již prošli rozvodem)*. Praha: Karolinum, 2006, ISBN 80-246-1089-2.
3. FUČÍK, P. *Rozvod a změny reprodukčních strategií*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, ISBN 978-80-210-6093-7.
4. HRUŠKOVÁ, M. a L., KOZLOVÁ. Rodina z hlediska uspořádání genderových vztahů a rolí. In: ŠRAJER, J. a L. MUSIL, eds. *Etické kontexty sociální práce s rodinou*. Olomučany, 2008, s. 31 – 37, ISBN 978-80-7326-145-0.
5. JANSKÝ, P., F. PERTOLD a J. ŠATAVA. *Rozvody a příjmy žen v České republice: první zjištění v České republice na základě individuálních dat*. Praha: Národohospodářský ústav AV ČR, Studie Institutu pro demokracii a ekonomickou analýzu, 2016, ISBN 978-80-7344-380-1.
6. JASINSKI, P. *Rozšířená rodina dle vlastní volby*. České Budějovice: SPOkoJENÍ, 2015, ISBN 978-80-906189-0-9.
7. MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, Rádcí pro rodiče a vychovatele, 1994, ISBN 80-85282-83-6.
8. MATOUŠEK, O. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Praha: Portál, 2015, ISBN 978-80-262-0968-3.
9. MATOUŠEK, O. Práce s rodinou. In: MATOUŠEK, O., eds. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-548-2.
10. MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-24-9.
11. MATOUŠEK, O. a Š. UHLÍKOVÁ. Sociální práce s rodinami. In: MATOUŠEK, O., P. KODYMOVÁ a J. KOLÁČKOVÁ eds. *Sociální práce v praxi. Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2005, s. 57 – 74, ISBN 80-7367-002-X.
12. NOVÁK, T. *Péče o dítě po rozvodu a její úskalí*. Praha: Grada, 2012, ISBN 978-80-247-4110-9.

13. NOVÁK, T. *Střídavá péče o dítě: zájem dítěte především*. Praha: Portál, 2013, ISBN 978-80-262-0342-1.
14. OLIVERIUS, R. *Psychologické problémy rodiny a rodinných vztahů*. Praha: SPN, 1989, ISBN 80-7066-038-4.
15. RADVANOVÁ, S. *Rodina a dítě v novém občanském zákoníku*. Praha: C. H. Beck, 2015, Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-578-7.
16. ŘIHÁČEK, T., I., ČERMÁK a R. HYTYCH. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6382-2.
17. SEKERA, O. *Rodina v nečase*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2010, ISBN 978-80-7368-877-6.
18. SMUTKOVÁ, L. *Sociální práce s rodinou*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, ISBN 978-80-7041-069-1.
19. ŠMÍD, O., a R. ŠÍNOVÁ. *Rozvod manželství*. Praha: Leges, 2013, Teoretik, ISBN 978-80-87576-66-3.
20. ŠPAŇHELOVÁ, I. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada, 2010, ISBN 978-80-247-3181-0.
21. ŠRAJER, J., a L. MUSIL, ed. *Etické kontexty sociální práce s rodinou*. České Budějovice: Libor Musil v nakl. Albert, 2008. ISBN 978-80-7326-145-0.
22. TEYBER, Edward. *Děti a rozvod: [jak pomoci dětem vyrovnat se s rozvodem rodičů]*. Praha: Návrat domů, c2007. ISBN 978-80-7255-163-7.
23. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005, ISBN 80-246-0956-8.
24. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007, ISBN 978-80-246-1318-5.

Internetové zdroje

1. Cochemská praxe. *Rodič.eu* [online]. Praha [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: <http://www.rodič.eu/>.
2. Cochemský model. *Sólo rodiče: Cochemský model* [online]. 2017 [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: <http://www.saminadeti.cz/clanek/cochemsky-model>.
3. Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>.
4. DVOŘÁKOVÁ, Ilona. Obsahová analýza/formální obsahová analýza/kvantitativní obsahová analýza. *Antropowebzin* [online]. 2010, **2**, 95-100 [cit. 2017-04-23].

5. *Epravo.cz – Sbírka zákonů, judikatura, právo: Občanské právo* [online]. Praha, 2017 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/>.
6. *Epravo.cz - Sbírka zákonů, judikatura, právo: Sporný versus nesporný rozvod manželství* [online]. 2016 [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/sporny-versus-nesporny-rozvod-manzelstvi-102613.html>.
7. Kde jsi táto: Rodina - základ státu. *Kde jsi táto* [online]. 2016 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.kdejsitato.cz/rodina/rodina-zaklad-statu.html>.
8. MATOUŠEK, Oldřich. *Děti a rodiče v rozvodu: Děti v rozvodové situaci* [online]. In: Portál [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/20797/DETI-A-RODICE-V-ROZVODU-DETI-V-ROZVODOVE-SITUACI.html>.
9. Ministerstvo práce a sociálních věcí: Sociálně-právní ochrana dětí. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Praha, 2013 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/7241>.
10. Ministerstvo práce a sociálních věcí: Legislativa a systém sociálně-právní ochrany. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Praha, 2013 [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/14304>.
11. Právní linka: Nový občanský zákoník - případy z praxe. *Právní linka: Právní poradna, smlouvy, právní rady, články* [online]. [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: <http://www.pravni-linka.cz/obcansky-zakonik/pece-o-dite-po-rozvodu-manzelstvi>.
12. ZEMAN, Miroslav. *Profipravnik.cz: Žádost na rozvod. Jaké jsou nejčastější příčiny rozvodu?* [online]. [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <http://www.profipravnik.cz/p/zadost-na-rozvod-jake-jsou-nejcastejsi-priciny-rozvodu-720.html>.

Resumé

Rodina a rozvod z pohledu mladé generace

Báčová Pavla, DiS.

Bakalářská práce je zaměřena na rodinu a její rozpad, konkrétně rozvod v rámci mladé generace. První kapitola teoretické části je zaměřena na manželství a jeho právní úpravu, následující kapitoly jsou věnovány definici rodiny a jejím funkcím. Rovněž jsou nastíněny kapitoly, které se zabývají proměnou rodiny a manželství. Práce pokračuje rozvodem, příčinami, ale také samotným rozvodovým řízením. Následující kapitoly jsou věnované dítěti a rozvodu, péči o dítě po rozvodu, ale také prožívání rozvodu v jednotlivých vývojových etapách dítěte. Co je důležité za zmínění je nezapomenout na skutečnost, že již od roku 2014 nabyl platnost zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Praktická část je tvořena kvantitativním průzkumem, metodou dotazníků a kvalitativním průzkumem formou rozhovoru. Cílem bakalářské práce je porovnat jedince z rozvedených a úplných rodin, jaké se promítají názory těchto dvou skupin... Přičemž práce potvrdila z velké části teoretickou část, ovšem ačkoliv zkoumaný vzorek je rozsáhlý, nelze tyto závěry zobecňovat a je nutné počítat s možným zkreslením odpovědí.

Následně by bylo zajímavé se více zabývat sociálně právní ochranou dětí jakožto odborným pohledem na danou problematiku.

Summary

Family and divorce from the perspective of the young generation

Báčová Pavla, DiS.

The bachelor thesis is focused on the family and its decay, namely divorce within the young generation. The first chapter of the theoretical part is focused on marriage and its legal regulation, the following chapters deal with the definition of the family and its functions. Chapters deal with family change and marriage are also outlined. Work continues through divorce, causes, but also through divorce management. The following chapters are about the child and divorce, care about the child after the divorce, but also about the divorce in each child's developmental stages. What is important to remember is to remember the fact that Act No. 89/2012 Coll., The Civil Code, came into force as of 2014.

The practical part consists of a quantitative survey, a questionnaire method and a qualitative survey in the form of an interview. The aim of the bachelor thesis is to compare individuals from divorced people. And complete families, which reflect the views of these two groups ... While the work largely confirmed the theoretical part, although the sample being studied is extensive, these conclusions can not be generalized and the possible distortions of the answers must be taken into account.

Consequently, it would be interesting to look more closely at the social and legal protection of children as an expert opinion on the issue.

Přílohy

Příloha č. 1: Formulář použitého dotazníku

Příloha č. 2: Otázky rozhovoru

Příloha č. 3: Přepsaný rozhovor I.

Příloha č. 4: Přepsaný rozhovor II.

Příloha č. 5: Otázky rozhovoru s referentem sociálně-právní ochrany dětí

Příloha č. 6: Přepsaný rozhovor s referentem sociálně-právní ochrany dětí

Příloha č. 7: Rizikové faktory napříč věkovými kategoriím

Příloha č. 1: Formulář použitého dotazníku

Vážení respondenti, vážené respondentky,

obracím se na Vás s žádostí o vyplnění dotazníku, který slouží pro bakalářskou práci na téma „Rodina a rozvod z pohledu mladé generace“.

Prosím o vyplnění dotazníku respondenty v uvedené věkové škále od 15 do 26 let. Dovoluji si Vás požádat o co nejpřesnější a pravdivé vyplnění dotazníku. Otázky 1 – 15 jsou povinné. Správné odpovědi zakroužkujte či doplňte. Účast ve výzkumu je anonymní a dobrovolná.

Děkuji za Váš věnovaný čas
studentka Univerzity Karlovy, HTF

1. Kolik Vám je let?

- 15 – 18 let
- 19 – 22 let
- 23 – 26 let

2. Jste muž/žena?

- Muž
- Žena

3. Nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní
- Středoškolské s výučním listem
- Středoškolské s maturitou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

4. Aktuálně studujete?

- Uveďte školu (*případně obor*):
- Nestuduji

5. Měli jste, nebo máte dlouhodobějšího partnera? (déle než jeden rok)

- Ano
- Ne

6. Jaký máte názor na rozvod?

- Nesouhlasím s rozvodem
- Je to věc rodičů, dospělých
- Vhodné řešení v případě nefungování vztahu
- Nevím
- Jiné - uveďte:

7. Jaké kroky byste udělali k tomu, aby manželství nebylo rozvráceno? (více možností)

- Promluvil/a bych si s partnerem
- Obrátil/a bych se na přátele
- Navštívil/a bych odbornou pomoc
- Snažil/a bych se vžít do role svého partnera
- Snažil/a bych si podřídit svého partnera
- Nevím
- Jiné – uveďte:

8. Jaké si myslíte, že jsou příčiny rozvodu? (více možností)

- Rozdílnost povah, zájmů, změna životních hodnot
- Ztráta porozumění, špatná komunikace
- Alkoholismus, jiné návykové látky
- Domácí násilí, kriminalita
- Finanční důvody
- Nevěra
- Nezájem o rodinu jednoho z partnerů, odcizení
- Neřešení problému, utěci od něj
- Jiné - uveďte:

9. Myslíte si, že je rozvod nejlepším řešením manželské krize?

- Spíše ano
- Spíše ne
- Ano, vždy
- Nikdy

10. Která věková skupina dětí je dle Vašeho názoru rozvodem nejvíce psychicky postižitelná?

- 0 – 5 let
- 6 – 12 let
- 13 – 15 let
- 15 let a více

11. Dle Vašeho názoru, má dítě právo se rozhodnout s kým z rodičů zůstat po rozvodu?

- Dítě by mělo mít právo se rozhodnout (kdykoliv)
- Dítě by mělo mít právo se rozhodnout (ve vyšším věku)
- Dítě by nemělo mít právo se rozhodnout, rozhodnout by měl sociální pracovník, soud

12. Jaký druh porozvodové péče o dítě považujete za nejlepší?

- Svěření dítěte do péče jednoho z rodičů
- Střídavá péče

- Společná péče
- Nelze jednoznačně určit – je to individuální

13. Myslíte si, že rodiče při rozvodu s dětmi manipulují, aby je dostali „na svoji stranu“?

- Ano
- Ne
- Nevím

14. Chtěl/a byste v budoucnu založit rodinu?

- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ano
- Určitě ne

15. Jste z rozvedené rodiny?

- Ano
- Ne

Pokud u otázky č. 15 byla odpověď „Ne“ prosím o ukončení dotazníku.

Děkuji za Váš věnovaný čas.

16. Byli jste informováni o tom, jaký byl důvod rozvodu? Pokud ano, jaký to byl důvod?

- Ano – uveďte:
- Ne

17. Jak dlouho trvalo manželství Vašich rodičů?

- Méně než 5 let
- 6 – 10 let
- 11 – 20 let
- Jiné – uveďte:

18. Kolik Vám bylo let, když se rodiče rozváděli?

- do 5 let
- 6 – 15 let
- 16 let a více

19. Vzpomínáte si, co jste prožíval/a v době rozvodu rodičů? (*více možností*)

- Zhoršení prospěchu ve škole
- Strach a obavy
- Úzkost
- Smutek a deprese
- Nic z uvedeného
- Jiné – uveďte:

20. Pociťoval/a jste v té době vinu za rozvod rodičů?

- Ano
- Ne
- Nevím

21. Jakým způsobem jste se s rozvodem rodičů vyrovnali? (více možností)

- Nesl/a jsem vše dobře
- Nepamatuji si
- Časem se vztahy urovnaly, čas to spravil
- Rozvod mě změnil
- Byl/a jsem zvyklá, že jeden z rodičů nebyl doma
- Bylo to hodně bolestivé
- Jiné – uveďte:

22. Jak se rozhodovalo o tom, u kterého z rodičů budete žít?

- Rodiče se dohodli
- Mohl/a jsem si zvolit
- Rozhodl soud

23. S kým jste po rozvodu převážně žil/a?

- S matkou
- S otcem
- S oběma rodiči poměrně stejně

24. Jsou schopni se rodiče po rozvodu domluvit?

- Ano
- Ne
- Nevím

25. Máte pocit, že se Vás jeden z rodičů snažil ovlivnit, případně jste byl/a svědkem pomluv na druhého rodiče?

- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ano
- Ano od obou rodičů
- Ne ani od jednoho z rodičů
- Nevzpomínám si

26. Jaký vztah máte se širší rodinou od druhého rodiče?

- Vídám se pouze s prarodiči, svátky a jiné události společně slavíme
- Vídáme se poměrně často, svátky a jiné události společně slavíme
- Vídám se pouze s prarodiči, svátky a jiné události společně neslavíme

- Vidáme se méně, svátky a jiné události spíše společně neslavíme
- Téměř se nevidáme
- Jiné – uveďte:

27. Našli si Vaši rodiče nového/novou přítele/přítelkyni?

- Ano
- Ne

28. Zanechal rozvod Vašich rodičů na Vás negativní dopad v podobě problémů s vlastním partnerským vztahem?

- Ano
- Ne
- Nevím

Děkuji za Váš věnovaný čas

Příloha č. 2: Otázky rozhovoru

Dobrý den,

budu Vám pokládat řadu otázek týkajících se Vašich osobních zkušeností s rozvodem, který jste zažil/a v rodině. Odpovědi budu zaznamenávat na diktafon, který mám před sebou. Při tomto rozhovoru je uplatněna anonymita respondenta. Kontaktní údaje budou pozměněny.

1. Jak si přejete být osloven/a?
2. Kde jste se narodil/a?
3. Jaký je prosím Váš věk, máte sourozence?
4. Nejvyšší dosažené vzdělání?
5. Jste z rozvedené rodiny, jaká byla situace ve Vaší rodině před rozvodem?
6. Byl/a jste informována o tom jaký byl důvod?
7. Jak dlouho trvalo manželství Vašich rodičů?
8. Kolik Vám bylo let, když se rodiče rozváděli?
9. Vzpomínáte si, co jsi prožíval/a v době rozvodu rodičů? Dokázal/a byste popsat Vaše tehdejší pocity, chování před a po rozvodu?
10. Jakým způsobem jste se s rozvodem rodičů vyrovnal/a?
11. Zlepšilo se něco u Vás v rodině po rozvodu?
12. Chtěl/a byste, aby se Vaši rodiče dali opět dohromady?
13. Jaké změny jste musel/a podstoupit?
14. Máš pocit, že se Vás jeden z rodičů snažil ovlivnit, případně jste byl svědkem pomluv na druhého rodiče?
15. Změnil se po rozvodu Váš vztah k rodičům?
16. Jsou schopni se rodiče po rozvodu domluvit?
17. Jak se rozhodovalo o tom, u kterého z rodičů budete žít a u kterého rodiče žijete?
18. Našli si rodiče nového/novou přítele/přítelkyni?
19. Jak často jste v kontaktu s druhým rodičem?
20. Jaký máte vztah se širší rodinou od druhého rodiče? Jak slavíte svátky a jiné události?
21. Jste spokojený/á se současnou situací v rodině?
22. Měl/a jste, nebo máte dlouhodobější partnerský vztah? (déle než jeden rok)
23. Zanechal rozvod Vašich rodičů na Vás negativní dopad v podobě problémů s vlastním partnerským vztahem?
24. Co pro Vás znamená manželství?

25. Jaký máte názor na rozvod?
26. Myslíte si, že je rozvod vždy nejlepším řešením?
27. S kým si myslíte, že by měly po rozvodu zůstat děti?
28. Jaký máte názor na střídavou péči?

Děkuji za rozhovor

Příloha č. 3: Přepsaný rozhovor I.

1. Jak si přejete být oslokována?

Můžeš klidně Andreja.

2. Kde jste se narodila?

V Praze, od malička bydlím ve městě.

3. Jaký je, prosím, Váš věk a máte sourozence?

23 let. Mám starší ségru Kát'u, ta je o čtyři roky starší. Teda ročník 1989.

4. Nejvyšší dosažené vzdělání?

Vyšší odborné. Mám vystudovanou Vošku na Evropské. Obor sociální práce a sociální pedagogika. Střední jsem studovala veřejnosprávní činnost. Teď studuju na Husitsko teologické fakultě.

5. Jste z rozvedené rodiny, jaká byla situace ve Vaší rodině před rozvodem?

Situace před rozvodem u nás nebyla úplně nejlepší, protože táta už měl jinou paní, všichni jsme to věděli... Prostě jsme to všichni věděli, byla to jen otázka času. Ta paní byla mámy velmi dobrá kamarádka, takže o to to bylo nepříjemnější a táta to nikdy nepřiznal, a ani když odcházel, vlastně nepřiznal, že odchází někam jinam. Jakože odchází za ní. Jako před rozvodem to bylo na prd, bylo tady dusno, bylo to tady nepříjemný. Máma měla na krajíčku v podstatě pořádek. Táta chodil domů pozdě, byl naštvanej a takový. Vyloženě tu s námi nechtěl bejt, už chtěl jít dál jako, ale asi mu to ještě nějakou dobu bylo jako blbý.

Jak dlouho tato situace trvala?

Ehm, oni spolu byli dlouho. Byli spolu dlouho, než táta odešel. Si myslím, že třeba tři - čtyři roky. Ze začátku to bylo si myslím jenom jako asi na sex, nevím. Ale potom už chtěli bejt spolu a já, my jsme mu už překáželi, tátovi. A ona měla taky rodinu, taky děti, taky manžela a ty překáželi zase jí. Takže potom vlastně aby byli spolu rozvrátili dvě rodiny a jsou spolu do teďka.

6. Byla jste informována o tom, jaký byl důvod?

Jako to jsme všichni věděli, ale jakoby nikdy nám to neřekl. Táta si nás nikdy neposadil a neřekl, odcházím, protože mám někoho jinýho, už si s mámou nerozumíme. Takhle to nikdy nebylo. On se jednou sebral a odešel. A já jsem to vlastně zjistila tak, že jsem šla, měla jsem tady šatnu

s rodičema a šla jsem tam a táta tam neměl věci a já jsem šla za mámou. Pamatuju si, že máma myla nádobí a říká jako mami, kde má táta věci a ona si mě posadila a řekla jakože, že táta odešel. Jakože on nebyl ani schopný nám to říct dohromady.

Takže Vy i sestra, jste se tohle dozvěděla každá jiným způsobem?

No, Katka to měla ještě horší. Naši se tady o tom bavili a ségra šla zrovna na záchod a slyšela to. Ona měla pokoj tady, takže šla jakoby tudy na záchod. Slyšela, jak to táta mámě říká. Takže ta to měla vlastně jakoby o to horší, že to slyšela.

Neříkala Vám o tom, že by to slyšela?

Ne, ne. Mně to to řekla máma, že odešel.

7. Jak dlouho trvalo manželství Vašich rodičů?

25 let byli spolu. Jenom taková. Naši byli spolu jednou vzatí, pak se rozvedli. Pak se znovu vzali. Tohlensto byl vlastně jejich druhý rozvod.

Jak dlouho trvalo první manželství?

To přesně nevím. To jsem ještě nebyla na světě. Oni se pak na nějakou delší dobu rozešli a pak se k sobě vrátili a myslím, že se dali dohromady kvůli ségře.

8. Kolik Vám bylo let, když se rodiče rozváděli?

To mi bylo 11 let.

9. Vzpomínáte si, co jste prožívala v době rozvodu rodičů? Dokázala byste popsat Vaše tehdejší pocity, chování před a po rozvodu?

Tak takhle, táta odešel a máma mu dala rok, aby si to nějak vyřídil a buď se vrátí, nebo se rozvedou. Po roce se táta nevrátil a máma podala žádost o rozvod. Jakože proč mají být svoji, když nejsou spolu. Takže vlastně podala žádost o rozvod. To on ji i několikrát vmetl do tváře, že ona se chtěla rozvést. Že on by se nerozvedl. A rozvod samotný proběhl myslím v pořádku. My jsme tam s Katkou nebyli. Oni byli na všem dohodnutí. Táta nám nechal byt a všechno, nebo prostě jsme zůstali tady. Máma si nechala tátovo jméno, nemáme, neměli jsme střídavou péči. To všechno probíhalo v pohodě. A potom to bylo, vlastně máma byla s námi dlouho doma, musela teda začít pracovat. A po rozvodu to několik let bylo... bylo to naprd. Máma brečela často, bylo to takový jako blbý no.

10. Jakým způsobem jste se s rozvodem rodičů vyrovnala?

Prostě asi čas. No ono vlastně pro mě osobně to bylo těžší, že já jsem si tátu hodně idealizovala a pro mě to bylo fakt velký zklamání z jeho strany. A i vlastně potom co odešel, to pokračovalo to, co on dělal. Jakoby to jeho chování bylo blbý, prostě mi čím dál víc zklamával jako člověk, jako táta. U nás to bylo vlastně horší ještě tím, že máma má epilepsii, takže má třeba v noci záchvaty a čím víc stresu má, tím to má horší že jo. Takže po tom rozvodu měla docela dost ty záchvaty a my jsme mu třeba v noci volali a on nám prostě nezvednul telefon. A to jsou takový věci, který se prostě nedělal a jako mně bylo 11, ségře 15 a byly jsme prostě malý děti. A to jsou prostě věci, který tomu... víš co, je to prostě tvůj vlastní táta, měl se zvednout a přijet. Pomocť nám jo. A on nám nezvedl telefon a přitom musel vědět, o co jde. Prostě když mu voláme ve tři hodiny ráno, tak se stala nějaká nehoda, nebo to bylo tohle. Nic jinýho to bejt prostě nemohlo. A on nám nezvedl telefon a to je prostě takový zklamání v tom člověku. Jo, že to je prostě blbý.

Takže jak říkáte, byl pro Vás důležitý ten čas.

Jo prostě jsme se tady naučili žít a potom, po nějaký době to bylo dobrý, protože tady byl klid. V podstatě jakoby i po tom rozvodu, když on ten táta odešel, tak to bylo smutný. Máma měla nervy, ale spíš z toho ohledu, aby nás uživila. Spíš finanční věci, jako jak to bude zvládat sama, jsme v pronajatým bytě, platí docela velký nájem a všechno. Z toho byla hodně nervózní, takže to bylo někdy, jakože úplně bezdůvodně, znáš to. Když je člověk nezvoní, bezdůvodně vyjede. Ale na druhou stranu tady byla hrozná pohoda bez něj.

11. Zlepšilo se něco u Vás v rodině po rozvodu?

Jako spadlo tady takový hrozný napětí. Jo bylo to tady hrozně cejtít, když on tady byl a byla tady máma, tak tady prostě... To cejtíš, že něco je tady, tady to viselo ve vzduchu. A když on odešel, tak na jednu stranu byl tady hroznej klid. A on táta je hodně dominantní, takže to bylo jako hodně těžký a když odešel, nikdo nás nekomandoval. Žily jsme si tu tři ženský, tři holky prostě a v některý chvíli tady byla v tomhle hrozná pohoda.

12. Chtěla byste, aby se Vaši rodiče dali opět dohromady?

Ne, ne, ne. V žádným případě.

13. Jaké změny jste musela podstoupit?

V podstatě naši, hlavně máma udělala maximum proto, aby to do našich životů nijak nezasáhlo. My jsme u táty nemuseli přespávat. Já u něj spala snad pětkrát za celý život u nich. Ale jako museli jsme se začít vídat s ní no. S tou tátovou přítelkyní. My jí říkáme přezdívku.

14. Máte pocit, že se Vás jeden z rodičů snažil ovlivnit, případně jste byla svědkem pomluv na druhého rodiče?

To naši moc nedělali. Máma to nedělala a táta neměl důvod to dělat. Když jsme třeba na tátu nadávali, tak jako jo někdy si taky máma zanávala, ale to bylo spíš, že jí v tu chvíli něčím naštvál, ale nikdy nedělala třeba to, že nejezděte tam, nebavte se s nim. On je tohle, on je tamto. Máma nám vždycky říkala, holky je to váš táta a musíte s ním vyjít. Říká to do teď. Teď se s ním teda zrovna nebavíme, ale jako nikdy nás máma nenaváděla.

15. Změnil se po rozvodu Váš vztah k rodičům?

Určitě. Určitě jsme si bližší jako já, máma a ségra. To jako určitě. A s tátou to je takový jako, třeba teď se s ním nevidíme. Od Vánoc jsme se s ním neviděli se ségrou a před tím to bylo takový. Spíš vidění z povinnosti. Někdy to bylo dobrý, ale spíš jsme se s ním viděli, že takovej ten pocit, že je to náš táta a měli bychom se s ním vidět.

Kdo třeba vyhledával ten kontakt?

Spíš táta a u ségry, že spíš ona volala jemu. Ale to je teďka třeba poslední roky, ale předtím když jsme byly malý. Když mi bylo třeba těch 12, 13 let, tak to jsme se vídali často i jsme třeba jezdili na dovolený s ním a přítelkyní i její dcerou. Takže to byly nejhroší dovolený v životě. Jako když tam byla prostě ona, tak s ní jsme se nikdy neskamarádily, my jsme jí znaly, byla to mámy kamarádka, s ní jsme strávily dětství jo i s těma jejíma dětma, ale potom co byli s tátou. Tak hlavně jako já, nikdy jsem se s ní neskamarádila. Ty vztahy až zmrzly.

16. Jsou schopni se rodiče po rozvodu domluvit?

Byli na maturitním plese, máma i táta, když jsem ukončila vošku, byli tam oba dva i jsme potom byli společně na obědě. Jako jsou schopný, když jsem u toho já. Nehádají se, nenadávají si, ale na oběd by spolu jenom oni dva nešli. Spíš se viděj, když jsou nějaký velký události jako třeba ten maturitní ples, ukončení školy. Ale nikdy u toho není ona. Já jsem jí nikdy nezvala a nikdy bych jí nepozvala. A ani Kát'a to teda nedělala.

Je to o tom, že je máma a táta, každý zvlášť.

Jo.

17. Jak se rozhodovalo o tom, u kterého z rodičů budete žít a u kterého rodiče žijete?

Byli domluvení. Táta nás nechtěl do péče, nebo nechtěl to je takový. Neměl nás ani kam dát, prostě máma. Bylo to jasně daný. On odešel a my jsme zůstali s mámou tečka. Táta by nás mámě zase jako nevzal. Neměl by nás nikde ubytovat, ani by na to neměl. Takže.

18. Našli si rodiče nového/novou přítele/přítelkyni?

Ano a odešel k ní. Měl vlastně ten vztah s ní už předtím. Máma nikoho neměla, nikoho nemá.

19. Jak často jste v kontaktu s druhým rodičem?

Ted' v posledních čtyřech měsících třeba jsme spolu nemluvili vůbec. Od Vánoc a ještě před Vánoci jsme spolu nemluvili. A před tím to bylo, třeba každý měsíc jsme se viděli. Ale ted' už toho bylo nějak hodně a prostě se s ním vidět ani nechci.

20. Jaký máte vztah se širší rodinou od druhého rodiče? Jak slavíte svátky a jiné události?

S těma se normálně bavíme. Tam to bylo složitější, protože táta se s rodiči nebavil, takže ani my ne a prostě to bylo složité. Až v prváku na střední, když už byl táta dlouho pryč, tak jim mamka nějak zavolala a ted' se vídáme. S rozvodem to nemělo nic společného. Svátky úplně neslavíme, většinou spíš přijedeme třeba den potom. Ale tím, že se s nima táta nevidá, tak to neslavíme všechno.

21. Jste spokojená se současnou situací v rodině?

Ted' jo. Moje rodina je moje máma, moje ségra a nikdo jinej jako. Nikoho jinýho jakoby tam nevnímám, ani babičku, dědu. Jsou to příbuzní, jo dobrý, ale rodina je pro mě máma a ségra.

Jaké jsou vztahy s rodinou z matčiny strany?

Rodiče mámy jsou oba mrtvý. Mámy táta umřel, když jí bylo šest let a babička ta měla tátu ráda, ale nevidali se předtím ani potom.

22. Měla jste, nebo máte dlouhodobější partnerský vztah? (déle než jeden rok)

Až ted' no, ale ještě spolu nejsme přesně teda rok. Blížíme se k němu a je to můj nejdelší vztah.

23. Zanechal rozvod Vašich rodičů na Vás negativní dopad v podobě problémů s vlastním partnerským vztahem?

Asi jo. Je tam taková nejistota a úplně tomu nevěřím no. Nevěřím tomu, jako když někdo říká, mám přítele a budeme spolu už dokonce života. Tak tomu prostě nevěřím. Asi když se dokáže rozpadnout manželství o pětadvaceti letech, tak proč by se nemohl rozpadnout vztah po pěti, osmi, deseti, čtyřiceti... letech. Prostě když to přijde, tak to přijde.

24. Co pro Vás znamená manželství?

Není to tak, že úplně bych se nechtěla vdávat, to ne. Ale myslím si, že se nikdy na toho člověka nemůžeš na 100 % spolíhat. Vždycky musíš mít jakoby to svoje, protože nikdy nevíš, co se stane. Může někdo přijít a toho člověka odvede, nebo může se stát cokoliv. Není to tak, že bych nevěřila v manželství, není to zbytečný. Myslím si, že i než když jsou děti, mělo by být manželství. Nechci mít dítě s přítelem. Chci mít dítě s manželem. Ale prostě bys měla mít to svoje, kdyby ten člověk odešel. Tak abys měla na čem stavět prostě.

25. Jaký máte názor na rozvod?

Myslím si, než aby byli ty lidi spolu, mají děti a bylo tam dusno, hnusně, hádali se, tak je lepší rozvod. Ta atmosféra se tam potom uvolní, není to ideální, ale je to lepší než spolu bejt a ty lidi se pak nesnášej.

Když by tam děti nebyly, mění to něco na Vašem názoru?

Myslím, že je to jednodušší. Lidi se rozvedou a nemusí se třeba spolu už nikdy vidět. Rozdělí si majetek a všechno dobrý, ale když tam jsou děti, tak ty lidi se spolu budou muset vídat, komunikovat, když jsou ty děti malý hlavně.

26. Myslíte si, že je rozvod vždy nejlepším řešením?

Asi záleží na situaci. Jestli chce někdo rozvod po 25 letech, protože jeden ujede apod. tak to asi není nejideálnější, ale když je to dlouhodobý a už to opravdu nejde, tak je to asi lepší.

27. S kým si myslíte, že by měly po rozvodu zůstat děti?

Myslím si, že to záleží na tom, kdo se o ty děti dokáže postarat. Nemyslím, že je to jednoznačně matka, nebo otec. Ani to nemyslím po finanční stránce, ale po emociální stránce. Citově se hlavně dokáže o ty děti postarat.

28. Jaký máte názor na střídavou péči?

Moc se mi to nelíbí. Určitě by nemělo mít dítě dvě školy a mělo by to být šetrný k tomu dítěti, což se určitě těžko zařizuje. Spíš si myslím, že by dítě mělo mít jeden domov. Nejhorší střídavá péče je třeba po týdnů. To pak vlastně nemá domov žádný.

Podělila jste o tento příběh a mě by zajímalo, zda byste se zachovala stejně jako Vaše matka?

Asi jo. Asi bych se zachovala jako máma, dala bych tomu člověku šanci. Myslím si, že to udělala máma chytře. Dala mu rok, aby si to uvědomil, v hlavě srovnal. Chci bejt s rodinou, nebo

změnit životní styl, jak táta řek a prostě rok si myslím, že je to... za rok si prostě srovnáš věci. Máma si nechala i tátovo jméno, protože se nechtěla jmenovat jinak než my.

Nepřemýšleli jste o tom, že by se Vám i se sestrou změnilo příjmení?

Ne, máma je rozumná.

Vnímala jste tehdy nějakou křivdu vůči Vám?

Jako... určitě. Jedna z věcí, která mi hodně vadí, že si nás táta s Kát'ou neposadil a neřekl nám, holky chci změnit životní styl, mám jinou partnerku, mámu mám třeba rád, ale prostě už to není ono. Odcházím. Že prostě odešel jako srab a to se mi prostě nelíbí a to je asi jedna z věcí, kterou vnímám jako křivdu. To jeho chování po rozvodu, jak se choval, nebyl k nám upřímněj, nikdy nám nepřiznal, že s ní měl poměr i před tím, nikdy nám to neřekl. Do teď to popírá. Když mu to řekneš, tak to popře a řekne, že se s ní dal dohromady až potom. Přitom odešel a chvíli potom se hned k ní nastěhoval.

Děkuji za rozhovor

Příloha č. 4: Přepsaný rozhovor II.

1. Jak si přejete být osloven?

Tomáš, klidně.

2. Kde jste se narodil?

Ve Slaném. Celou dobu bydlím ve Slaném.

3. Jaký je, prosím, Váš věk a máte sourozence?

23 let, ročník 1993. Ne, jsem jedináček.

4. Nejvyšší dosažené vzdělání?

Momentálně jenom středoškolský s maturitou. Vystudovanou mám Obchodní akademii ve Slaném. Teď studuju Vysokou školu Obchodní v Praze, obor cestovní ruch.

5. Jste z rozvedené rodiny, jaká byla situace ve Vaší rodině před rozvodem?

Já vím, že akorát v rodině byly neshody. Co se týče prostě finančního zabezpečení rodiny a byly tam ty dlouhodobé neshody hlavně mezi mámou a tátou.

6. Byl jste informován o tom, jaký byl důvod?

Tak já jsem to v podstatě věděl, proč se rozváděj rodiče. Já jsem v tom žil a zůstal jsem bydlet s mámou a takhle to bylo prostě asi nejlepší. Byly to hlavně ty neshody.

Jak jste se dozvěděl, že se rodiče budou rozvádět?

To mi řekli. Myslím, že matka. Normálně jsme si o tom promluvili. Od táty to nebylo, že by se mi k tomu vyjadřoval.

7. Jak dlouho trvalo manželství Vašich rodičů?

Manželství trvalo 13 let myslím.

8. Kolik Vám bylo let, když se rodiče rozváděli?

Bylo mi... 12 let.

9. Vzpomínáte si, co jste prožíval v době rozvodu rodičů? Dokázal byste popsat Vaše tehdejší pocity, chování před a po rozvodu?

Já jsem to moc neprožíval. Nebylo to ani... ani ve škole se to neodrazilo na známkách, protože vím, že to tam máma řešila i s učitelkou a vím, že říkala, že to proběhlo v celku jako rychle, v klidu. Ne nebylo to nijak těžký.

10. Jakým způsobem jste se s rozvodem rodičů vyrovnal?

Já jsem vlastně nebyl ani u toho soudu, nevypovídal jsem. Tam to bylo bez problémů. Ono to bylo v podstatě pro mě i lepší. Samozřejmě tam bylo nějaký napětí, ale pak když se táta odstěhoval, tak to bylo takový daleko lepší.

11. Zlepšilo se něco u Vás v rodině po rozvodu?

Všechno zůstalo při starém.

12. Chtěl byste, aby se Vaši rodiče dali opět dohromady?

Ne.

13. Jaké změny jste musel podstoupit?

Žádný. Všechno zůstalo stejný, tam se nic nezměnilo. Normálně jsem zůstal na základce...

14. Máte pocit, že se Vás jeden z rodičů snažil ovlivnit, případně jste byl svědkem pomluv na druhého rodiče?

Já si myslím, že ne. Nebyly tam žádný moc náznaky, ani jako, aby si mě rodiče kupovali.

15. Změnil se po rozvodu Váš vztah k rodičům?

No tak, já si myslím, že se to spíš změnilo věkem, než po tom rozvodu. Člověk dospěl, vyspěl. Chtělo to čas, na všechno jsem začal koukat trochu jinak.

16. Jsou schopni se rodiče po rozvodu domluvit?

Moc ne. Když mi bylo třeba 15, 16 let tak to bylo furt stejný. Mezi nimi bylo, pořád dá se říct takový napětí a je to do dneška.

17. Jak se rozhodlo o tom, u kterého z rodičů budete žít a u kterého rodiče žijete?

To se rozhodlo u soudu a teď přesně nevím, jak to bylo, ale myslím, že se dohodli rodiče. Že to většinou zůstává myslím tak, že na prvním místě je matka. Takže jsem zůstal u mámy a bylo to tak i lepší v podstatě. Táta se odstěhoval pryč a já jsem tam měl vlastně pokojíček a to zázemí dětský.

18. Našli si rodiče nového/novou přítele/přítelkyni?

Ani jeden.

19. Jak často jste v kontaktu s druhým rodičem?

Záleží na nás obou. Můžu být každý den, jednou tejdně, ale většinou jsme domluvený, že se scházíme jednou za tejdnen. Vídáme se, jak nám to vyjde časově.

20. Jaký máte vztah se širší rodinou od druhého rodiče? Jak slavíte svátky a jiné události?

Tam je to v podstatě stejný s tou druhou stranu. Bavíme se všechno. ... Slavíme to asi úplně ne, spíš že se tak vídáme.

21. Jste spokojený se současnou situací v rodině?

Jo jsem. Nestěžuju si.

22. Měl jste, nebo máte dlouhodobější partnerský vztah? (déle než jeden rok)

Ne, momentálně ne. Ne nikdy jsem neměl dlouhodobý vztah.

23. Zanechal rozvod Vašich rodičů na Vás negativní dopad v podobě problémů s vlastním partnerským vztahem?

Ne, žádný problémy. Já jsem to ani moc nevnímal v tu dobu. V partnerským vztahu to vliv taky asi nemělo, tam jsem se s tím časem vyrovnal. U mě nejvyšší roli hrál ten čas.

24. Co pro Vás znamená manželství?

O tom jsem ještě moc nepřemýšlel. Ale asi, když manželství, tak si dovedu představit rodinu, starosti, výchova dětí.

Není to tak, že byste manželství vnímal negativně?

Ne, ne to ne. A jestli bych chtěl uzavřít manželství, tak si myslím, že by to bylo po domluvě s partnerkou.

25. Jaký máte názor na rozvod?

Tak v dnešní době je to zcela normální. Takže když se rodiče dětí nedohodnou, tak v některých případech je to lepší když se rozvedou, než aby ta rodina byla pospolu a hlavně když to nefunguje, tak si myslím, když se rozejdou rodiče, pro ty děti je to daleko lepší, než když by byly v rodině, která nefunguje. Když v rodině nejsou děti, tak to už je každého věc. V tom jsem takovej neutrální.

26. Myslíte si, že je rozvod vždy nejlepším řešením?

Záleží na situaci.

27. S kým si myslíte, že by měly po rozvodu zůstat děti?

Z velké části s matkou.

28. Jaký máte názor na střídavou péči?

Nemám s tím žádnou zkušenost, ale co jsem tak slyšel od známých, tak pro to dítě to není tak dobrý. Že je lepší, když má s tím jedním zázemím a s tím druhým rodičem se vídá třeba 2 – 3 do týdne, ale aby prostě cestoval takhle každé tejdne, tak si myslím, že to pro to dítě není taky moc dobrý.

Podělil jste se o tento příběh, když byste se mohl rozhodnout tehdy/nyní u koho byste chtěl být v péči?

Vybral bych si mámu.

Vnímal jste tehdy nějakou křivdu vůči Vám?

Ne, to jsem nevnímal. U mě probíhalo všechno v pořádku. U mě to nebylo, že bych byl na někoho z rodičů fixovaný, nebo takhle. Já jsem to prostě nevnímal a snažil jsem... A hlavně to proběhlo i strašně rychle. Protože se to dohodlo všechno, tam bylo, majetkový vyrovnání a pak bylo stání, kdo mě dostane do péče a to bylo během chvilky. Takže to proběhlo strašně rychle. Bylo to tuším ke konci školního roku, mám takový dojem, takže pak byly stejně prázdniny, a i kdyby tam byly nějaký negativní dopady, tak tam by to prostě vyprchalo a žádný problém. Doma byly nějaký ty neshody, táta i víc pil a už si to ani moc nepamatuju. Ale nemám pocit, že bych to vyloženě nějak negativně snášel.

Děkuji za rozhovor

Příloha č. 5: Otázky rozhovoru s referentem sociálně-právní ochrany dětí

Dobrý den,

budu Vám pokládat řadu otázek týkajících se Vašich pracovních zkušeností s rozvodem. Odpovědi budu zaznamenávat na diktafon, který mám před sebou. Při tomto rozhovoru je uplatněna anonymita pracovníka.

1. Jaké je Vaše vzdělání?
2. Jak dlouho máte praxi v oboru?
3. Kdo bývá nejčastěji Vaším klientem?
4. Jaký je průměrný počet rozvedených rodin z celkového počtu rodin, se kterými pracujete?
5. U kolika klientů Vašeho oddělení zhruba vykonáváte funkci kolizního opatrovníka?
6. Jak se kolizní opatrovník dozví o rodině, se kterou má pracovat? Jak dochází k prvnímu kontaktu mezi Vámi a klientem? Jak tento kontakt probíhá?
7. Na základě čeho se kolizní opatrovníci rozhodují při doporučení, kterému z rodičů svěřit dítě do péče?
8. Co Vás v rodině zajímá? Co při šetření sledujete?
9. Dáte na názor dítěte, co se týče jeho svěření do péče jednoho z rodičů? Jaký věk dítěte považujete za „věrohodný“ při vyjadřování názoru?
10. S jakými reakcemi se nejčastěji při šetření v rodině setkáváte?
11. Co se děje, když s Vámi rodina nespolupracuje?
12. Je častější svěření dítěte do péče matky nebo do péče otce?
13. Setkáváte se často, že by děti byly ovlivňovány rodičem, rodinou proti druhému rodiči?
14. S kým žijí děti do vydání rozhodnutí o svěření do péče?
15. Jaké je ideální řešení svěřování dětí po rozvodu rodičů?
16. Spatřujete v právní úpravě týkající se sociálně právní ochrany dětí nějaké nedostatky?
17. Jaké vidíte výhody a nevýhody ve střídavé péči?
18. Prokazuje se střídavá péče jako spíše fungující či nikoliv?
19. Jaký vliv může mít střídavá péče na dítě?
20. Pro koho je střídavá péče vhodná z hlediska věku?
21. Jaké jsou předpoklady pro fungování střídavé péče?
22. Jaký je vhodný interval střídání dítěte ve střídavé péči?

23. Nemyslíte si, že pokud je dítě svěřeno do výlučné péče, nemůže se stát, že ztratí kontakt s druhým rodičem?
24. Vidíte jako problém to, že při střídavé péči nemá dítě jen jeden stabilní domov? Myslíte si, že dokáže akceptovat dvě domácnosti?

Děkuji za rozhovor

Příloha č. 6: Přepsaný rozhovor s referentem sociálně-právní ochrany dětí

1. *Jaké je Vaše vzdělání?*

Vyšší odborné - sociálně právní.

2. *Jak dlouho máte praxi v oboru?*

Asi tak 8,5 roku.

3. *Kdo bývá nejčastěji Vaším klientem?*

Rodiče řešící úpravu poměru.

4. *Jaký je průměrný počet rozvedených rodin z celkového počtu rodin, se kterými pracujete?*

Já si myslím, že je to tak 40% rozvedených rodin k 60% rozešlým rodinám. Já mám 52 spisů a dejme tomu, že u mě to bude asi tak 20%.

5. *U kolika klientů Vašeho oddělení zhruba vykonáváte funkci kolizního opatrovníka?*

V 95% u těchto případů. Teď teprve mám první případ, který zakládám na poradenské činnosti.

6. *Jak se kolizní opatrovník dozví o rodině, se kterou má pracovat? Jak dochází k prvnímu kontaktu mezi Vámi a klientem? Jak tento kontakt probíhá?*

Většinou se to dozví usnesením o kolizním opatrovníkovi z okresního soudu. K prvnímu kontaktu dochází podle kontroly až u soudu, což za mě dobře není. Podle časových možností je to dobře. Nastavený to je tak, že pokud dojde k prošetření poměrů, tak dříve. Ale někdy je to i kontraproduktivní. Teoreticky by mělo dojít k prošetření poměrů, k pohovoru ale časově to není možné a kolikrát dojde pak i mezi rodiči k dalším hádkám apod. Důležité je předejít tomu, aby se pohádali.

7. *Na základě čeho se kolizní opatrovníci rozhodují při doporučení, kterému z rodičů svěřit dítě do péče?*

Na základě sdělených informací z návrhu a u soudu. Rozhoduje se na místě.

8. *Co Vás v rodině zajímá? Co při šetření sledujete?*

Já nesleduju židle, stoly. Nepíšu do záznamu, kolik mají nábytku, celkovou vybavenost domácnosti popisuju, jako zda je standartní, funkční a účelná. Musí být vybavená standardně na nízkém prahu a musí být funkční. Každá z nás to má nastavený trošku jinak. Je doopravdy, že najdeš byt v pořádku, v provozním pořádku, v ne pořádku... pokud mě něco nadchne, napíšu, že byl útulný apod. Když chci něco vypíchnout, že se něco vidí málo kdy, najdeš si to slovo.

Do závěru šetření dáváš “podmínky domácnosti byly/nebyly hledány v pořádku/čistotě. Podmínky jsou vhodné pro pobyt, vývoj a výchovu nezletilých. Snažím se to psát do každého šetření.“

9. *Dáte na názor dítěte, co se týče jeho svěřeni do péče jednoho z rodičů? Jaký věk dítěte považujete za „věrohodný“ při vyjadřování názoru?*

Věřohodný dítě je od 12 let, přikláním se k hranici, kterou říká zákon. K těm ostatním jen přihlížím a to už záleží na vývojové fázi dítěte. Na jeho dispozicích přemýšlet o jeho situaci. Moje priority jsou zájem dítěte, ne názor a opravdu to hodně záleží, jak je to dítě vyvinuté.

10. *S jakými reakcemi se nejčastěji při šetření v rodině setkáváte?*

Z 85% s pozitivními reakcemi. Ty lidi jsou ochotný.

11. *Co se děje, když s Vámi rodina nespolupracuje?*

Mně se to ještě nestalo. Oni když nechtějí spolupracovat, upozorňuju je na to, že si jen uškodí. Je v jejich zájmu, jakkoliv špinavou domácnost mi ukázat, než mi jí neukázat. Nic není horšího, než jí prostě neukázat. Kolikrát se jen stydí za maličkosti a přitom k tomu není důvod a ta domácnost je v pořádku.

12. *Je častější svěřeni dítěte do péče matky nebo do péče otce?*

Ještě pořád do péče matky. Pořád je spousta otců, kteří jsou ještě na papíře. Když mají zájem oba, tak to minimálně skončí na rozšířeném styku, ale v péči matky.

13. *Setkáváte se často, že by děti byly ovlivňovány rodičem, rodinou proti druhému rodiči?*

Často se s tím setkávám. Otcové více ovlivňují. Matky se více snaží. Ony vědí, že s nimi budou dál ty děti růst. Otcové jsou takové, co uplácejí děti. Chlapí jsou více na majetek, těmi hmotnými věci se to snaží dohnat. Matka je ten, koho to dítě furt poslouchá. Má mínus v tom, aby si udržela tu lajnu, aby jí stále poslouchalo. Ten otec si může dovolit být měkkej.

14. *S kým žijí děti do vydání rozhodnutí o svěřeni do péče?*

Záleží, kdo podává návrh. Žijou u agresivnějšího rodiče, u toho průbojnějšího. Mezi rodičema je většinou vždy jeden slabej. Naopak když jsou oba silní, dítě cestuje. Před soudem je musíš dovést k tomu, že to bude nějak fungovat. Nebo je předběžko. Docílit se dá, že v 95% dítě žije s tím, kdo bude dál o dítě pečovat.

15. Jaké je dle Vás ideální řešení svěřování dětí po rozvodu rodičů?

Mně se nejvíce líbí rozšířený styk. Péče jednoho rodičů. Rozšířený znamená více než víkend. Inklinuju k tomuto. Buď se dohodnem a budeme nějakým systémem fungovat nebo ať se taky stará druhý rodič.

16. Spatřujete v právní úpravě týkající se sociálně právní ochrany dětí nějaké nedostatky?

Časová kapacita pracovníků, celková volná morálka výchovy, říkám tomu bezhraničnost. Byrokracie přebíjí práci s rodinou. Psaní papírů přebíjí práci s klientem. Ne, že bys práci nechtěla dělat, ale přes papíry není čas.

17. Jaké vidíte výhody a nevýhody ve střídavé péči?

Výhody: dítě nepřichází o kontrakt a vztah s druhým rodičem. Druhá výhoda je že oba rodiče si musí zachovat výchovný model. Protože ten týden, 14 dní vychovávají, nemají šanci jen rozmazlovat, pokud chtějí, aby spolu fungovali.

Nevýhody: nevýhoda vzniká, jakmile rodiče od sebe bydlí více jak 30km, větší vzdálenost je nevýhodou, je to tlak na dítě. Už musí mít tu školu, někde. Kdy to odnese to dítě? Že se rodič odstěhoval. Dávala bych příkazovaný pobyt, že se nesmí odstěhovat na více jak 30km. Důvod není, že mají zlikvidovat nebo připravit o jednoho z rodičů. Je to v zájmu jejich dítěte. Neměli si dělat dítě, když nepočítali s tím, že by k němu měli nějakou zodpovědnost.

18. Prokazuje se střídavá péče jako spíše fungující či nikoliv?

Pokud střídavá péče, na který se rodiče shodli, tak funguje. Pokud střídavá péče, o které bylo rozhodnuto po několika probíhajících jednání a dokazování, tak nefunguje. Nikdy v té rodině nebude klid. Já bych střídavou povolovala pouze na dohodě rodičů. Jinak je to špatně.

19. Jaký vliv může mít střídavá péče na dítě?

Když je to za nepříznivé situace tak hrozně špatnej. Ale celkově střídavá je pro dítě prospěšná. Nedokážu si vytvořit názor, zda dítěti vadí střídat prostředí.

20. Pro koho je střídavá péče vhodná z hlediska věku?

Myslím si, že dítě je schopný to chápat a zvládat od 4 – 5 let. V tu chvíli s tebou už mluví, vnímá ti, rozumí ti a jde mu něco vysvětlit. Do té doby je dítě ve vývoji, nabírá řečový schopnosti, slovní zásobu, ale nerozlišuje, co mu tím říkáš. Potom už je ale schopný s tebou diskutovat, něco si nechat vysvětlit. Ale je pravda, že se nechá od 4 let i zmanipulovat. Menší děti manipulují spíše ženský. Matka tou vazbou matka – dítě, citama. Chlapové spíše ty školní děti.

21. Jaké jsou předpoklady pro fungování střídavé péče?

Nějaká vhodná vzdálenost domácností. Rodiče, který mezi sebou dokážou komunikovat.

22. Jaký je vhodný interval střídání dítěte ve střídavé péči?

V praxi je nejčastěji týden a týden. Méně často je krátký/dlouhý a ještě méně je delší časový interval. Nejvhodnější pro malý dítě je krátký dlouhý týden, je to pro ně vhodný. Krátké časové prodlevy jsou lepší. Naopak pro ty starší je lepší týden a týden.

23. Nemyslíte si, že pokud je dítě svěřeno do výlučné péče, nemůže se stát, že ztratí kontakt s druhým rodičem?

Pro mě je to buď péče matky, nebo otce, ale žádná výlučná.

Smazání rodiče z rodného listu nedoporučuji, mělo by se vždy jednat v zájmu dítěte a v zájmu dítěte je, aby mělo oba rodiče.

24. Vidíte jako problém to, že při střídavé péči nemá dítě jen jeden stabilní domov? Myslíte si, že dokáže akceptovat dvě domácnosti?

Dokážu si představit, že jeden týden bydlím u mámy a jeden týden u táty. Pokud jde o dva vhodně dítěti vybavené domovy, problém v tom nevidím.

Děkuji za rozhovor

Příloha č. 7: Rizikové faktory napříč věkovým kategoriím

Tab. 4 – Rizikové faktory napříč věkovým kategoriím			
	Hlavní příčina k uskutečnění rozvodu	Nejčastější rizikové faktory týkající se rodin	Osobní zkušenost s rizikovými faktory ve vlastní rodině
0 – 15 let	Násilí, kriminalita Nevěra Nezájem o rodinu Alkoholismus	Nevěra Násilí, kriminalita Alkoholismus Neschopnost kompromisu	Rozdílné názory na výchovu Nemoc, úmrtí v rodině Citové odcizení Žádné
16 – 30 let	Násilí, kriminalita Alkoholismus Nevěra Nezájem o rodinu	Nevěra Alkoholismus Násilí, kriminalita Neschopnost kompromisu	Citové odcizení Nevěra Rozdílné názory na výchovu Nedostatek fin. prostředků
31 - 45 let	Násilí, kriminalita Alkoholismus Nezájem o rodinu Nevěra	Nevěra Alkoholismus Neschopnost kompromisu Násilí, kriminalita	Citové odcizení Rozdílné názory na výchovu Nemoc, úmrtí v rodině Nevěra
46 – 60 let	Alkoholismus Násilí, kriminalita Nezájem o rodinu Nevěra	Alkoholismus Násilí, kriminalita Neschopnost kompromisu Nezájem o rodinu	Nevěra Rozdílné názory na výchovu Citové odcizení Nezájem o rodinu
61 a více let	Nezájem o rodinu Alkoholismus Násilí, kriminalita Nevěra	Nezájem o rodinu Nevěra Alkoholismus Násilí, kriminalita	Nevěra Rozdílné názory na výchovu Citové odcizení Nezájem o rodinu/nedostatek finančních prostředků

Zdroj: BÁČOVÁ, P. *Rizikové faktory a možné důsledky nevhodného působení rodiny*. Praha, 2016, Absolventská práce. Vyšší odborná škola pedagogická a sociální, Evropská 33, Praha 6. Vedoucí práce PhDr. Ivana Nováková